

Metsämafia

Saatteeksi

Julkisuudessa on jatkuvasti käyty vilkasta metsäkeskustelua. Sitä ovat ryydittäneet metsäoikeudenkäynnit, joilla yksityismetsätalouden hallinto-organisaatio - metsälautakuntalaitos - on ollut pakottamassa itsenäisiä ja itsepäisiä metsänomistajia tehometsätalouden kaavamaisiin menetelmiin. Kun kaikki metsänomistajat eivät ole alistuneet, on heidän kauttaan purkautunut julkisuuteen lähes koko metsänomistajakunnan patoutunut vastustus. Niinpä oikeudenkäynneistä on syntynyt värikkäitä, suurta yleisöäkin voimakkaasti kiihdyttäneitä tilaisuuksia. Väriä niille on antanut myös ns. pehmeän ja kovan linjan metsäasiantuntijoiden mielipiteiden jyrkkä vastakkaisuus.

Toistakymmentä vuotta sitten käynnistettiin laaja, lähes koko maan kattanut haastattelututkimus, jonka tulosten mukaan, jopa neljä viidesosaa metsänomistajista suhtautui jo silloin kriittisesti käytössä olleisiin ja yhä vielä pääasiallisesti käytettäviin kaavamaisiin ja kovakouraisiin metsänhoitomenetelmiin. Vuosien kuluessa tämä kriittisyys on vain vahvistunut, kun on tullut esiin yhä enemmän tehometsätalouden monia huonoja puolia ja surkeita tuloksia.

Voimakkaimmin ihmisten mieliä ovat järkyttäneet Väinö Mäenpään kohtalo Nivalassa ja Reino Takalan tapaus Pukkilassa. Viime mainittu oli elänyt omassa rauhassaan syrjäisessä Kanteleen kylässä ja harjoittanut metsiensä hoitoa isältään oppimallaan tavalla jo vuosikymmeniä. Hän ei edes oikeastaan tiennyt "metsäpoliisijärjestelmän" olemassaolosta ennen kuin metsäpoliisit tulivat hänen metsäänsä keskeyttämään työt. Isäntä voitti taistelun ensimmäisessä erässä Orimattilan kihlakunnanoikeudessa, mutta Kouvolan hovioikeus muutti käsittämättömillä perusteilla tuomion (piiri)metsälautakunnan eduksi. Vaikka korkein oikeus vahvisti hovioikeuden päätöksen, asiasta käytiin sen jälkeenkin julkisuudessa voimakasta keskustelua. Isäntä jopa harkitsi uuden oikeudenkäynnin nostamista metsäpoliiseja vastaan väärrien tietojen antamisesta.

Pari vuotta aiemmin käytiin Nivalan metsäkapina, jossa Väinö Mäenpää sinnikkäästi puolusti oikeuksiaan metsäbyrokraatteja vastaan. Tässäkin tapauksessa hovioikeus muutti alioikeuden tuomion metsäpoliisien hyväksi. Luonto on kuitenkin omalla lahjomattomalla tavallaan osoittanut, että metsäänsä huolella vaaliva isäntä tuntee sen paremmin kuin ulkopuoliset byrokraatit. Metsäpoliisit eivät nimittäin olekaan toteuttaneet kummankaan isännän metsässä niitä töitä, jotka oikeus oikeutti ne tekemään isännän kustannuksella. Se olisikin merkinnyt metsissä jo olevan hyväkuntoisen ja täystiheän taimikon tuhoamista auraamalla, männyn istutuksella ja vesakkomyrkytyksellä.

Useita muita hyvin omalaatuisia oikeudenkäyntejä on käyty viime vuosina. Monet niistä edellä kuvattujen lisäksi antaisivat erinomaisen värikästä ja suurta yleisöä kiinnostavaa ainesta vaikkapa elokuvaksi tai näytelmäksi.

Puhutaan metsämafiaa ja metsäpoliiseista

Tässä kirjassa käytetään kansanmiesten omaksumia nimityksiä metsämafia ja metsäpoliisi. Edellisellä tarkoitetaan kaikkea sitä metsätalouteen pesiytynyttä toimintaa, jolla kaikin keinoin ajetaan tehometsätalouden käyttöä metsissä. Metsäpoliisilla taas tarkoitetaan kansankielessä yksityismetsätalouden hallinto-organisaatiota, lähinnä niitä, jotka kiertävät isäntien metsissä poliiseina yksityismetsälain nimissä. He valvovat, että lakia tulkitsemaan oikeutetun yksityismetsätalouden organisaation oikeat opit metsissä toteutuvat. Miten tällaisen metsätalouden harjoittamiseen on ajaututtu, sitä kuvaa Koillis-Suomen metsälautakunnan ylimetsänhoitaja Lauri Vaara Lauri Teivaisen toimittamassa ja Keski-Suomen yksityismetsänomistajain yhdistyksen kustantamassa vuonna 1990 ilmestyneessä Yksityismetsänomistajan kirjassa sattuvasti:

"... Lautakuntia perustettaessa tehtiin kaksi virhettä: 1) kytkettiin yhteen keskenään ristiriitaiset tehtävät, lain valvonta ja neuvonta työtehtävineen sekä 2) irroitettiin metsälautakunnat valtion hallinnosta. Nämä virheet ovat ajan myötä poikineet uusia virheitä, joiden seurauksena lautakunnat ovat kasvaneet uskomattoman sekaviksi ja uskomattoman suurta valtaa käyttäviksi laitoksiksi... Metsälautakunnat yhtäältä määrittelevät hyvän metsänhoidon tavoitteet, toisaalta myös lain vähimmäisvaatimukset. Ne myös yhtäältä suunnittelevat ja suosittelevat hyvää metsänhoitoa, toisaalta valvovat, syyttävät ja käytännössä tuomitsevat vähimmäisvaatimuksia rikkovia metsänomistajia. Jopa metsänomistajien puolustaminenkin on jätetty lautakunnille itselleen, metsänomistajien valitsemille lautakunnan jäsenille.

Lautakunnat yhtäältä määräävät/suosittelevat viljelemällä tai luontaisesti uudistamista, toisaalta myyvät taimia, jopa itse niitä ostavatkin piirihallintonsa, metsänhoitoyhdistysten nimissä. Lautakunnat vielä pidättävät puunmyynnistä tai myöntävät valtion rahaa taimien ja viljelytyön maksamiseen. Lautakunnat vielä ratkaisevat, milloin luontainen tai viljelty taimikko ansaitsee verovapauden. Lautakunnat myös yhtäältä suunnittelevat ja teettävät ojitus-, tie-, ym. metsänparannustöitä, toisaalta itse myöntävät niihin valtion rahaa. Kaiken huipuksi lautakunnat vielä yhtäältä ohjaavat ja valvovat metsänomistajien ammattiyhdistyksiä, toisaalta rahoittavat niiden toimintaa. Ne jakavat yhdistyksille avustuksia neljännesmetsänhoitomaksuista ja myös valtion rahaa metsänparannustöiden työnjohtokorvauksina.

Siispä kun metsälautakunta toteuttaa metsälakia, se samanaikaisesti valvoo, soveltaa ja tulkitsee; tutkii, syyttää ja puolustaa; todistaa, tuomitsee ja rankaisee. Työtehtävissä metsälautakunta samanaikaisesti neuvoo, ohjaa ja avustaa; suunnittelee, rahoittaa ja teettää; tuottaa, myy ja ostaa.

Metsänomistajien edunvalvonnan yhdistyksiä metsälautakunta samanaikaisesti ohjaa ja valvoo, rahoittaa ja tukistaa.

Metsälautakunnalla on siis monet kasvot. Se on samanaikaisesti metsänomistajien valvoja, neuvoja, syyttäjä, puolustaja ja käytännössä tuomarikin. Se on samanaikaisesti metsänhoidon suunnittelija ja liikeyritys, valtion työvirasto ja valtion rahan jakaja, metsänomistajien ammattiyhdistysten ohjaaja ja valvoja jopa rahoittajakin... Muilla hallinnon aloilla kauhistelua herättäisi jo normaalille hallinnon laitokselle keskitetty yhtä suuri valta. Metsätaloudessa valta on keskitetty epänormaalille yksityiselle laitokselle, mutta sitä ei osata kauhistella, koska sekava hallinto kykenee piilottamaan vallankäytön vääristymät. Metsänomistajien oikeusturvattomuuden ilmentymät kyetään leimaamaan metsänhoidon

oppiriidoiksi... Perusmuodottomuus on lainvalvonta- ja työtehtävien yhteenkytkeminen, mikä on vastoin oikeusvaltion hallinnon järjestämisen keskeisintä periaatetta...

Korporatiivinen eli eturyhmien hallintovalta katsotaan yleensä fasistiseen hallintoon kuuluvaksi. Hallinnolle alistettu ammattiyhdistysliike taas kuuluu sosialistiseen järjestelmään. Suomen metsätaloudessa on siis fasistinen hallinto ja sosialistinen ammattiyhdistysliike...

Tehtäviensä puolesta metsänhoitoyhdistys on samanlainen sekasikiö kuin sen Iso Veli metsälautakuntakin. Yhdelle laitokselle on yhdistetty edunvalvonta, hallinto, neuvonta ja työpalvelut... Niin täydellisesti on luovuttu metsänhoidon ja puunkorjuun edunvalvonnasta, että MTK on jopa kirjallisilla sopimuksilla luovuttanut metsänhoidon isäntävallan metsälautakunnille ja puunkorjuun isäntävallan metsäyhtiöille.

Sen sijaan valtion suuntaan on harjoitettu äänekkästä edunvalvontaa. On puhuttu metsäverotuksesta ja vaadittu rahaa metsänparannustöihin. Nämä ovat antaneet edunvalvonnalle näennäistä sisältöä, millä on peitetty edunvalvonnan puuttuminen puunkorjuusta ja metsänhoidosta...

Kun vielä metsäammattimiesten sisäisellä työnjaolla on luotu lisää vääristymiä muun muassa metsäntutkimuksen alalle, on tuloksena metsätalous, josta on poistettu kaikki toiminnan vääristymiä hillitsevät vastavoimat...

Siksi Suomessa monopolit hallitsevat metsätaloutta, metsänomistajien oikeudet metsäänsä on kumottu, metsätraktorit ruhjovat metsäluontoa, puun pystykaupat markkinatalouden järjestelmää ja metsälautakunnat oikeusvaltion hallintojärjestelmää. Metsätalouden tapahtumissa ruhjotaan koko suomalaista yhteiskuntajärjestystä..."

Väliotsikot kirjaan otetuissa lainauksissa ovat kirjoittajan.

Mäenpään metsäkapina Nivalassa

Väinö Mäenpää on ollut itsellinen ja omaperäinen, mutta samalla idearikas metsänomistaja. Hän käynnisti kotipaikkakunnallaan Nivalassa ensimmäiset metsäojituskokeilut jo 1950-luvulla. Samoihin aikoihin Väinö otatti maatalousteknikko Keräsellä metsäpalstoiltaan hivenäinenäytteet maan ravinnetilanteen selvittämiseksi. Lienee tässäkin asiassa uranuurtaja! Metsäammattimiehet eivät tietenkään voineet sietää sitä, että metsänomistaja, tavallinen talonpoika, ohittaa heidän asiantuntemuksensa uusien ideoiden kehittäjänä. Väinön idea tuli kuitenkin vähitellen käytännön menetelmäksi. Metsäkapinan kestäessäkin Väinö jaksoi kehitellä uusia ideoita. Hän kokeili omassa metsässään salaojitustakin, jota myös monet ammattimiehet kävivät paikan päällä ihmettelemässä.

Väinö koettiin muutoinkin Nivalan kapinalliseksi, sillä hän esitti metsäasioista usein teräviä ja kriittisiä kommentteja. Tehometsätalous ei häntä innostanut. Väinön pahin teko oli se, että hän kirjoitti paikalliseen lehteen metsäasioista tehometsänhoitajia ja heidän asiantuntemustaan loukkaavasti. Hän oli lisäksi liittynyt Suomen Yksityismetsänomistajain Keskusliittoon ja toimi sen aktiivisena jäsenenä ja luottamushenkilönä maakunnassaan.

Tätä järjestöä tehometsätalouden palvelukseen valjastetut metsäorganisaatiot - metsämafia - eivät sietäneet. Se on koettu kapinallisten isäntien puuhasteluksi ja

häirikkojärjestöksi. Se oli rojhennut vastustaa isojen isäntien hallitsemää MTK:tä ja sen perustamaa Metsäliittoa. Keskusliitto halusi näet irrottaa metsänomistajat Metsäliitosta ja vapauttaa heidät tehometsätalouden renkipojan asemasta itsellisiksi isänniksi omissa metsissään. Se luotti vuosisataisella kokemuksella Suomen metsien erinomaiseen luontaiseen uudistumiseen ja taisteli muutoinkin luonnonläheisemmän metsänhoidon, kuten poimintahakkuiden, puolesta. Sairaiden ja kasvuhäiriöisten räkämäntyjen istutus ei Keskusliiton aktivisteja kiehtonut. Sehän ilmiselvästi antoi huonoja tuloksia ja oli tolkuttoman kallistakin. Väinön nuoruus oli kovaa aikaa. Isänsä sairastuttua syöpään vuonna 1935 Väinö joutui ottamaan jo nuorena vastuuta perheen taloudesta. Lapsia oli elossa siinä vaiheessa kaikkiaan neljä. Väinöstä nuorempaan päin oli veli Veikko, joka kaatui jatkosodassa. Lisäksi oli elossa kaksi siskoä, jotka olivat Väinöä vanhempia. Myös äiti sairasteli. Isä kuoli keväällä 1938. Väinö meni etuajassa sotaväkeen, jotta pääsisi hoitamaan velaksi ostamaansa Karvoskylän Heikkilä -nimistä tilaa. Jo isän elinaikana metsää kuivatettiin kaivamalla 12 metrin välein ojia rämesuohon ja vedenvaivaamaan, mutta muutoin viljataan metsämaahan. Työ oli raskasta lapiolla ja kangella tehtynä, sillä maa oli kivistä. Tulos näytti kuitenkin hyvältä, sillä metsän kasvu parani. Metsänkylvöä autettiin heittelemällä ja rikkomalla ojitusalueelle sekä männyn että kuusen käpyjä.

Oja-auralla suota metsäksi

Sotareissu vei Väinöltä lähes 6 vuotta, jonka tosin katkaisi sotien välinen puolen vuoden lyhyt jakso. Sodan jälkeen Väinö näki ojituksen hyvät tulokset ja arveli, että Suomen ja siten hänenkin taloutensa tulevaisuus lepää vihreän kullan varassa. Hän kävi vuonna 1953 metsänparannuspiirin silloisen päämetsänhoitajan puheilla. Tämä ilmoitti, ettei piirillä ollut vielä valmiutta metsäojien kaivaukseen. Väinö tiesi, että Pellonraivaus Oy:llä oli kuitenkin oja-aurat. Niinpä hän soitti sinne. Firmasta luvattiin tulla, jos Väinö saisi aikaan 15 ojakilometrin urakan. Väinöllä oli tarkoitus kuivattaa muun muassa juuri samaa aluetta, jonka hoitamista syytettiin myöhemmin hävitykseksi ja jota hän oli joutunut niin sanottuina velvoitehakuina hakkaamaan sotakorvausten vuoksi hyvin rajusti. Väinö onnistui saamaan yhden isännän eli Heimo Pysäyksen kaveriksi ojitus Hankkeeseen. Aurat ja katepillari tuotiin suurilla kuljetusautoilla Nivalaan. Ajuri kysyi Väinöltä, mihinkä suuntaan ojia vedetään. Väinö oli jo valmiiksi naulannut 5 metrin parrun "vatupassin". Väinö sanoikin, että "minä menen katepillarin katolle sen vatupassiparrun kanssa ja näytän sulle ikkunasta suuntaa". Niin tehtiinkin. Uutta ja outoa asiaa tuli töllistelemään muiden muassa metsänhoitoyhdistyksen miehiä. Yhdistyksen puheenjohtajana oli Veikko Kallio, edesmenneen presidentin poika. Lehtimiehiä tuli paikalle ympäri Pohjois-Suomea. Ojaa alkoi syntyä, ja firman mittamies mittasi heti ojаметrejä. Hinta oli 23 penniä metriltä. Ojаметrit oli maksettava viikottain. Isokorven alue oli noin 150 ha. Keskellä suota oli nevaa, jossa kasvoi lakkoja. Niitä Väinö ei halunnut hävittää. Niinpä alue kierrettiin ja ojitetiin vain nevan ja metsän märät reuna-alueet. Paikalle tulivat myös Tapion miehet. Työtä katseltuaan he ilmoittivat myös osallistuvansa Hankkeeseen ja toivat vaatitus- ja muut laitteensa. Silloin tulivat näkyviin Väinön kertoman mukaan ensimmäiset epärehellisyydet. Tapion miehet väittivät Väinön ojien olevan väärän suuntaisia veden kulkuun nähden. Kun vedet

kulkivat kuitenkin Väinön eikä Tapion miesten laskelmien mukaisesti, nämä kertoivat kylällä parin vuoden päästä, että Haapaperän alueella on maa noussut. Ei kestänyt kertoa, että vedet menivät juuri siihen suuntaan, mihin Mäenpään Väinö ojat oli suunnitellut. Oja-auralle ja katepillarille riitti sitten Nivalassa töitä pitkään. Muutkin metsänomistajista innostuivat Väinön esimerkistä. Jo tästä tapahtumasta alkoi Väinöä kohtaan metsäpoliisin juonittelu ja painostus. Metsäpoliisit olivat kylällä kertoneetkin, että eihän se sovi yksityisen isännän alkaa tällaisille töille ennen heitä.

Väinöä vainottu pitkään

Väinön metsään järjestettiin ensimmäinen katselmus jo 1950-60-lukujen taitteessa. Väinö oli joutunut hakkaamaan metsäänsä. Häntä vaadittiin muuttamaan jo tehty luontaisen uudistamisen hakkuu avohakkuuksi ja viljelyksi. Siemenpuusto oli Väinönkin mielestä vähän harvaa, siksi hän lupasi karhia maata, mutta ei ollut halukas istutuksiin. Alue oli osa edellä kerrotusta Väinön omatoimisesta ojitusalueesta. Haaste oikeuteen tuli, mutta asia sovittiin oikeuden eteisessä. Väinö alistui silloin osittain, sillä hän lupasi omatoimisesti istuttaa täydennykseksi männyntaimia, mutta ei hyväksynyt organisaatiota tekemään sitä. Väinön mukaan myös nämä toimet olivat metsäpoliisin ajojahtia häntä kohtaan.

Mäenpään Väinö kutsuu itseään vapaussoturiksi. Rautaristin hän on saanut aikoinaan urhoollisuudesta sotatantereilla. Väinön kamarin seinää koristaa kaikenkaikkiaan mahtava rivi kunniakirjoja ja kunniamerkkejä.

Yksityismetsälaki käsikassarana

Vastarintamies Väinö oli häiritsevä kivi metsämafian rautasaappaassa. Metsämafian oli siis hoidettava hankala asia pois päiväjärjestyksestä. Se on käyttänyt yksityismetsälakia käsikassaranaan. Metsämafian yhdellä tärkeällä osapuolella, metsälautakuntalaitoksella eli keskusmetsälautakunnilla ja silloisilla piirimetsälautakunnilla (nykyisin metsälautakuntia) on käsissään valta yksityismetsiin. Ne tai oikeammin sanottuna niiden metsäammattimiehet - seassa jokunen nainenkin - päättävät hyvin itsevaltaisesti, mitä yksityinen isäntä saa tai ei saa tehdä metsässään.

Alunperin yksityismetsälaki oli tarkoitettu estämään todellista metsän hävittämistä eli omistajaa hakkaamasta metsää paljaaksi niin laajalta yhtenäiseltä alalta, ettei reunametsä pysty sitä uudelleen siementämään. Toisaalta haluttiin myös estää keskenkasvuisten puiden ennenaikainen hakkaaminen. Metsälautakuntalaitokselle on kuitenkin annettu täydet valtuudet tulkita metsän hävitykseksi kulloinkin tarkoituksenmukaiset tapaukset. Niinpä vähitellen yksityismetsälakia on ruvettu käyttämään juuri alkuperäisestä tarkoituksesta päinvastaiseen tarkoitukseen. Tästä muutoksesta kertovat havainnollisesti muun muassa eräiden johtavien metsäammattimiesten kirjoitukset. Esimerkiksi sittemmin Metsäntutkimuslaitoksen ylijohdaja Viljo Holopainen kertoi Silva Fennica julkaisussa (v. 1957, n:o 94, sivu 197): "Niinpä Olli Heikinheimo tähdensi voimakkaasti Suomen Metsäyhdistyksen vuosikokouksessa 1931 pitämässään esitelmässä, että koko maan metsämieskunnan olisi tiukennettava metsien käsittelylle asetettavia vaatimuksia... Aina toiseen maailmansotaan saakka yksityismetsien käsittelyä hallitsi kuitenkin muuan yksipuolisuus, so. uudistushakkausten niukkuus... Pohdittaessa miten uutta hakkaussuuntausta voitaisiin jatkaa, 'löydettiin' yksityismetsälain 2§, jonka mukaan avohakkauksia voidaan vastoin saman lain 1§:n säännöksiä suorittaa, kun

maanomistajan ja metsänhoitolautakunnan kesken tehdään ns. hakkaus- ja uudistussuunnitelma."

Metsähallituksen nykyinen ylijohtaja, tunnettu tehometsätalouden arkkitehti Pentti Takala on jo vuonna 1977 todennut Metsä ja Puu -lehdessä, että "konkreettinen puun korjuu vaikuttaa ratkaisevasti uudistamismenetelmän valintaan. Luontaisen uudistamisen osuus supistuu ja sen sekä metsänviljelyn välillä on selvä työnjako." Metsäammattimies voi käyttää yksityismetsälain uuden tulkinnan suomaa lähes rajatonta valtaa käytännössä kuitenkin vain, jos hän noudattaa tehometsätalouden kaavamaisia metsänhoidon malleja kuten avohakkausta ja männyn istutusta sekä alaharvennusta, jota isännät kutsuvat aborttihakkaukseksi. Siinä nimittäin hakataan metsästä ennenaikaisesti keskenkasvuiset, pienimmät puut, jotka vasta olisivat tulossa arvokkaaseen kasvuvaiheeseen.

Isäntä on voinut saada äänensä kuuluviin metsänkäsittelyssä vain, jos hänellä on riittävästi vaikutusvaltaa ja käyttäytyy nöyrästi. Niinpä hänet valitaan myös (piiri)metsälautakunnan tai metsänhoitoyhdistyksen johtoelimiin edustamaan metsänomistajia ja puolustamaan heidän oikeuksiaan.

Jos metsämafian luottomieheksi kohonnut isäntä erehtyy luulemaan, että hänellä on todellista päätösvaltaa ja että hän voisi toimia metsämafiaa vastaan itsellisen metsänomistajan puolesta esimerkiksi metsänrauhotuskiistassa, palautetaan hänet pikaisesti oikeaan ruotuun. Ellei isäntä itse ajoissa ymmärrä katua ja korjata erehdystään, löytää hän pian itsensä tavallisten rivimiesten joukosta. Uusia, innokkaita ja kuuliaisia metsämafian palvelijoita on toki tarjolla. He ovat oppineet peliä seuratessaan sen oikeat säännöt.

Varoittava esimerkki

Mutta takaisin Mäenpään Väinöön ja hänen metsäkapinaansa. Ammattimiespiireissä pidettiin selvänä, että ongelma on hoidettava ja Väinö on alistettava. Muutoin hän vapaasti mellastaessaan saattaa innostaa muitakin isäntiä luulemaan, että he itse ovat isäntiä metsässään.

Kuten muut isännät Väinökin oli jälleen joutunut turvautumaan metsäänsä ja sen suomiin hakkuutuloihin. Piti kouluttaa lapsia ammatteihin ja hankkia koneita tilan tarpeisiin. Rakennuksiakin piti uusia ja väliin korjata.

Väinö oli tehnyt hakkuita metsässään vuoden 1975 lopulta 1981 kevääseen mennessä muutaman hehtaarin alalla. Osa oli harvennushakkuuta, puoli hehtaaria siemenpuuhakkuuta, mutta oli joukossa kolmisen hehtaaria piirimetsälautakunnan hyväksymän suunnitelman mukaista avohakkuutakin vedenvaivaamalla tienvarsikuviolla. Väinö oli hyväksynyt 1970-luvun puolivälissä tälle jälkimmäiselle alalle metsämafian vaatimuksesta suunnitelmaan aurauksen ja männyn istutuksen. Sillä tavallahan turvattiin metsämafian tuottamien männynntaimien kulutus.

Vähitellen Väinöä alkoi kuitenkin hirvittää ajatus aurauksesta alueella, joka kaiken lisäksi oli tien varrella, tien, joka johtaisi pienelle tekoaltaalle ja sen reunalle rakennettavalle mökille. Hirvittävä syväkyntöjälki olisi siten alituisesti oman porukan ja vieraidenkin nähtävänä. Väinölle oli käynyt myös selväksi, että tehometsätalouden opeilla harvaan istutettavista männynntaimikoista oli turha toivoa saavansa koskaan kunnan sahatukkaa. Räkämäntyjähän niistä vain näytti kehittyvän, jos edes niin kauan elossa säilyisivät. Kallista puuhaa usein jo valmiiksi sairailta männynntaimilla.

Sellaiseen Väinö ei enää halunnutkaan suostua. Saman asian ja jopa paremman tuloksen hän saisi aikaan maataloustraktorilla ja kantokoukulla sekä männyn kylvöllä. Hirveännäköisiä syväkyntö- ja männynistutusaloja oli paikkakunnalla nähtävissä jo liikaakin. Tiedemiestenkin joukosta oli kuulunut varoittavia sanoja moisista hullutuksista.

Tuumasta tekoihin. Väinö päätti muuttaa suunnitelmia. Eiväthän ne voineet olla kuin ohjeellisia, niinhän metsäorganisaatiot ovat aina vakuutelleet. Tärkeintä kai on, kunhan huolehtii lain velvoituksen mukaisesti uuden metsän syntymisestä. Väinö pyysi paikalliselta metsäammattimieheltä männyn siemeniä kylvöä varten. Mutta siemeniä ei myytykään. Edellytettiin suunnitelman mukaista männyn istutusta ja siten taimitilausta metsämafialta.

Sinnikäs Väinö teki taas kardinaalimunauksen. Hän päätti hankkia siemenet muualta. Soitto Matti Talvitielle, tutulle miehelle Lapualla, ja niin siemenet tulivat pikapikaa postitse. Kylvökin oli turhaa uudistamisen varmistamista, sillä uudistusala kauttaaltaan ympäröinyt reunametsä oli samanaikaisesti jo taimettanut koko alan sekä kuusen, männyn että koivun siemenistä. Varmuuden vuoksi Väinö mätästi ja kylvi viereisen puolen hehtaarin siemenpuualankin. Sekin turhaa varmistamista.

Samoilla hakkuilla Väinö päätti hoitaa pari jo pitkään mielessä ollutta asiaa. Hän oli haaveillut pienestä lampareesta uimapaikaksi ja mökistä sen rannalle. Niinpä hän hakkasi uudistusalan lähelle eli noin sadan metrin päähän tiestä muutaman aarin aukon ja kaivoi aikanaan siihen pienen altaan sekä rakensi pienen mökin uimakopiksi. Kun sama metsäkuvio kaipasi kuivatusta, hän hakkasi myös ojalinjat ja avasi tieuraa.

Väinöllä oli peltojensa keskellä pieni alle hehtaarin kokoinen metsäsaareke, joka oli perinteisesti ollut hakamaana eli karjanlaitumena. Sitä ei luokiteltu metsäverotuksessa edes metsämaaksi. Väinö oli laiduntanut metsäsaarekkeessa lampaiden lisäksi jopa kolmea poroa. Se herätti kummeksuntaa ja tietysti samalla kademieltä paikkakunnalla.

Porojenkin kohtalo oli lopulta kova. Piirimetsälautakunnan metsäammattilaisia vieraili toistuvasti, tietysti isännältä lupaa kysymättä, tällä Kummunsaaren porolaitumella. Porot hätääntyivät lopulta toistuvista häiritsijöistä. Kaksi oli kuollut eräänä yönä. Yksi oli päässyt aidan yli karkuun. Eläinlääkäri oli todennut porojen kuolleen säikähdyksestä sydänhalvaukseen. Neljän kuukauden päästä kolmas poro saatiin kiinni. Se oli nääntyneenä ja villiintyneenä lopetettava.

Pellon vai metsän ehdoilla

Laidunmetsä oli kasvanut vähitellen korkeutta, vaikka se ei varsinaista metsämaata ollutkaan. Puusto sai peltoaukean keskellä runsaasti valoa ja laajalle ulottuvat juuret imivät pelloilta ravinteita. Kauimmat reunapuut varjostivat jo monin paikoin viljan kasvua. Maanviljelyksen vuoksi tarvittiin kipeästi isojen puiden hakkausta. Metsäsaarekkeen puusto oli rakenteeltaan tyypillistä suomalaista talonpoikaismetsää. Pieniä eli nuoria puita oli runsaasti ja isompia puita harvakseltaan päällä. Mitäpä maanviljelijä eli viljankasvattaja tässä tapauksessa pienkarjan laitumelta hakkaisi - isoja, peltoa pahasti varjostavia puita vai tehometsätalouden oppien mukaan pieniä, vasta ainespuun mittaan kasvamassa olevia nuoria puita?

Väinö teki niinkuin jokainen taloudellisesti ja tilan kannalta järkevästi toimiva ihminen tekisi, otti varjostavat isot puut pois, mutta jätti varovaisella hakkuulla jäljelle nuorista puista yllin kyllin uuden metsän aineksia. Metsäsaarekella ei edes voinut olla kyse metsätalouden, vaan maatalouden ja karjankasvatuksen ehdoilla tehtävistä töistä kuten maatalouspiirin metsänhoitaja Ahti Cajanus on useissa yhteyksissä ja myös oikeusistuimille toimitetuissa asiapapereissa todennut. Metsämafian kannalta tilanne näytti hyvältä. Väinö oli tehnyt riittävästi rikoksia tehometsätalouden kaavamaista oikeaoppisuutta vastaan. Nyt vain metsäpoliisit asialle. Jotta saataisiin isojen poikien siunaus hankkeelle, kutsuttiin Keskusmetsälautakunta Tapiosta siellä silloin työskennellyt Pentti Takala paikan päälle, isännältä salaa tietysti.

Takalan Pentti oli tunnettu kovasta linjastaan jo silloin. Paikalliset metsäpoliisit saivat häneltä tietenkin siunauksen hankkeelleen. Piirimetsänhoitaja Hankala - Väinön mukaan nimensä mukainen mies - ja metsäteknikko Olkkonen lähtivät asialle. Katselmuksella, metsänhävityssyytöksellä ja oikeudenkäynnillä lähdettiin Väinöä ahdistamaan.

Niinpä Väinö sai kirjallisen ilmoituksen piirimetsälautakunnan ammattimiehiltä (päiväty 14.9.-81) metsänhävityksen katsastuksesta metsässään saman syyskuun lopulla. Sanomattakin on selvää, että Väinöä harmitti asia suunnattomasti. Hänellä oli jo muutoinkin ollut ylettömästi hankaluuksia samojen metsäpoliisien kanssa. Metsänhävityssyytöksellä uhkaaminen on kaiken lisäksi sama kuin syyttäisi isäntää tahallisesta oman ja lastensa tulevan omaisuuden hävittämisestä ja kykenemättömyydestä ilman metsäpoliisin holhousta hoitaa omaa metsäänsä.

Tekikö Väinö kaiken väärin

Metsäpoliisit päättivät, että syytetään Väinöä kaikesta mahdollisesta, jotta hän näyttäisi oikein pahanlaatuiselta rikolliselta. Vaaditaan jo muokatulle ja kylvetylle kolmen hehtaarin uudistusosalalle vesakkomyrkytystä, uudelleen muokkausta syväauralla ja männyn istutusta. Vaaditaan pellon keskeiselle metsäsaarekkeelle nuoren puuston avohakkuuta ja sen jälkeen tietysti aurausta ja taas männyn istutusta. Pieneltä, puolen hehtaarin siemenpuualalta siemenpuut pois muka kelvottomina siementämään uutta metsää.

Sen varmistamiseksi, että kaikki sujuisi katselmuksessa metsäpoliisin nuottien mukaan, tarvittiin vielä joitakin tarkistusmittauksia. Metsäpoliisit Hankala ja Olkkonen lähtivät siis jälleen kerran kiertämään ja mittaillemaan Väinön metsiin. Yleiseksi tulleen tavan mukaan isännälle ei välitetty kertoa touhuista mitään. Sattui kuitenkin niin, että Väinö oli saanut vihiä metsäpoliisin kuljeksimisesta metsässä. Vanhan sotaveteraanin sappi kuohahti. Minä menen ja näytän niille perkeleille, kuka on isäntä minun metsässäni. Sitä varten minä olen sodat käynyt ja taistellut, että talonpoika olisi vapaa Suomessa. Siitä paikasta Väinö traktorillaan kohti pellon keskellä olevaa metsäsaarekettä. Kuuluivat metsäpoliisit sinne viimeiseksi menneen.

Vihje metsäpoliiseista oli sen verran viipynyt, että Väinön saapuessa pellolle metsäpoliisit olivat jo palaamassa metsäsaarekkeelta talloen Väinön peltoa. Väinön kiukku kasvoi. Nähdessään herrojen jo tekevän poistuloa hän ajoi traktorinsa herrojen auton eteen omalla yksityisellä peltoaukeallaan. Väinö ei ollut tuntevinaan

metsäpoliiseja, vaan tivasi, millä asioilla äijät liikkuvat luvatta hänen peltoaan tallomassa ja porojaan häiritsemässä.

Väinöllä ruutia nyrkeissäkin

Sanaharkka siitä syntyi. Metsäpoliisien itsetietoista mahtailua oli loukattu, kun isäntä rohkeni ajaa traktorinsa heidän autonsa esteeksi ja vielä kehtasi puhutella heitä loukkaavasti. Kiukuissaan vanha, aikoinaan nyrkkeilyäkin harrastanut, isäntä lipsautti yhä vielä vuoden 1959 toispuolisesta halvauksesta huolimatta nopealla ja yllättävällä vasemmallaan ensin toista metsäpoliisia suoraan nenään ja ehtipä huitaista vielä toistakin. Ensimmäisestä taisi tirskahtaa vähän vertakin esiin.

Niin ovela Väinökin oli, että hän lipsautti molempia, jotta kumpikin olisi asianosainen eikä siten mahdollisessa oikeudenkäynnissä voisi todistaa häntä vastaan. Metsäpoliisi oli kuitenkin Väinöäkin ovelampi, sillä vasta pari vuotta myöhemmin, kun neniin saaneet nostivat asian esille, vain toinen syytti lyömisestä ja toinen toimi todistajana. Siitä asiasta enemmän tuonnempänä. Metsäpoliisin oli pyydettävä poliisia avuksi, jotta saisi autonsa pois pellostä.

Asetelma muutamaa päivää myöhemmin pidettävälle katselmukselle oli suorastaan karkea. Fyysisesti ja henkisesti nenäänlyöty metsäpoliisi oli ilman ammattiapua olevaa isäntää vastassa. Metsäpoliisin tukena olivat vielä kunnan metsälautakunnan luottamusmiehet.

Vaikka Väinö meni katsastuspäivänä hyvissä ajoin metsäänsä, metsäpoliisit olivat jo siellä. Katselmusmiehille opetettiin valmiiksi etukäteen, millainen katselmuspäätös olisi oikea. Tavallisesti katselmuksen pöytäkirjakin on jo etukäteen täytetty valmiiksi, jotta ei katselmuksessa isännän kuullen tarvitsisi aprikoida selvässä asiassa, vaan voitaisiin hyristä silkkää yksimielistä "korkeatasoista" metsäasiantuntemusta.

Tulos oli jo etukäteen selvä. Väinön selitykset ja vastaväitteet kaikuivat kuuroille korville. Katselmuspöytäkirja oli kovaa luettavaa. Väinö oli tehnyt kaiken väärin ja peräti lainvastaisesti metsässään. Hänet oli näin todettu kykenemättömäksi hoitamaan omaa talouttaan eli suoraan sanoen holhouksen alaiseksi. Sitähän moiset syytökset käytännössä merkitsevät.

Väinöä vaadittiin allekirjoittamaan valmis paperi ja alistumaan samalla kymmeneksi vuodeksi metsätalouden osalta piirimetsälautakunnan holhouksen alaiseksi. Samalla olisi pitänyt hyväksyä kaikki metsäpoliisin vaatimukset jo uudistetun uudistusalan uudelleen muokkaamisesta ja männyn istutuksesta, harvennushakattujen alojen avohakkuista ja männyn istutuksesta jne. Kaikki tämä tietysti isännän kustannuksella. Ei puhettakaan, että Väinö olisi pannut nimensä metsäpoliisin paperiin.

Kun sitten piirimetsälautakunta hyväksyi vaatimukset Väinön metsän rauhoittamiseksi, ikäänkuin muodon vuoksi Väinölle tarjottiin vielä seuraavassa tammikuussa rauhoitussopimusta hyväksyttäväksi. Aikanaan haastemies toikin Väinön kotiin haasteen käräjille ja ensimmäinen oikeudenistunto määrättiin toukokuulle. Sairauden vuoksi Väinö ei ollut edes paikalla. Oikeus kuitenkin kuuli vastapuolta ja siirsi asian käsittelyn myöhemmäksi. Näin Väinökin sai hengähdys- ja miettimisaikaa, miten selviäisi pälkähästä.

Metsämiehiäkin tueksi

Seuraava alioikeuden istunto pidettiin syksyllä, jolloin oli kulunut reilusti vuosi katselmuksesta. Metsät kasvoivat ja uudistuivat luontaisesti koko kesän. Väinö marssitti oikeuteen useita metsäammattimiehiäkin todistamaan, että hävitystä ei ollut metsässä tehty. Nämä asiantuntijat löytyivät Yksityismetsänomistajain keskusliitosta, jossa on jäsenenä itsellisten metsänomistajien lisäksi joitakin rohkeita metsäammattimiehiä. Käsittelyä päätettiin jatkaa oikeudessa joulukuun alussa heti itsenäisyyspäivän jälkeen. Tässä vaiheessa Väinö soitti minulle tietäen, että olin jo pitkään esittänyt kritiikkiä tehometsätaloutta vastaan. Muutaman soittokerran jälkeen taivuvin tulemaan lupaamatta kuitenkaan mitään lausuntoa asiassa.

Tätä ennen oli Väinön metsässä käynyt useita metsänomistajia ja metsäammattimiehiäkin päivittelemässä, miten näin hyvin hoidettuja metsiä voidaan väittää huonosti hoidetuiksi, peräti hävitetyiksi. Kun sitten saavuin, oli paikalla iso joukko miehiä odottamassa. Vapaaehtoisia mittausapulaisia oli yllin kyllin. Joulukuun ensimmäinen päivä kun oli, oli jo pari senttiä luntakin maassa. Siitä ei kuitenkaan ollut haittaa. Pikemminkin se auttoi erottamaan taimia heinien ja ruohojen seasta.

Olin vielä metsään mentäessä epäröivä, mutta metsässä jo ensimmäiset kohteet nähtyäni aloin ihmetellä, missä se hävitetty metsä on. Niinpä minulla ei ollut tilanteen todettuani muuta mahdollisuutta kuin lähteä selvässä asiassa todistamaan isännän puolesta.

Oikeudenkäynti kesti seitsemisen tuntia, mutta monet paikalle tulleet lehtimiehetkin istuivat kärsivällisesti päätökseen asti. Joku heistä ja eräs lautamieskin totesivat istunnon jälkeen, että olipa kerrankin hyvä tilaisuus saada oiva pikakurssi metsänhoidon perusteista maallikollekin ymmärrettävässä muodossa.

Väinö voitti ensimmäisen erän

Oikeuden päätös oli yllättävä. Väinö voitti tässä ensimmäisessä erässä metsämafian. Ikäänkuin metsäpoliisin touhuja pilkaten oikeus teki eräänlaisen kompromissin. Se rauhoitti runsaan kolmen hehtaarin uudistusalan eli taimikon 10 vuodeksi.

Se oli sinänsä kaukonäköisyydessään vertaansa vailla oleva päätös. Taimikolle olisi suorastaan eduksi, että se saisi kehittyä rauhassa, eikä kukaan menisi sitä myrkyttämään tai vesuroimaan ainakaan kymmeneen ensimmäiseen vuoteen. Selvää oli, että metsämafia ei tyytynyt näin vakavasti sen arvovaltaa loukkaavaan päätökseen. Niinpä se valitti Vaasan hovioikeuteen.

Valitukseen se tarvitsi nyt painavaa arvovaltaista apua. Hätä ei ollut kuitenkaan kovin paha, sillä olihan käytettävissä professori Kullervo Kuusela. Hän oli valmis antamaan lausunnon metsästä. Pikaisesti hän kyhäsi lausunnon Metsäntutkimuslaitoksen viralliselle paperille käymättä edes paikan päällä. Varmuuden vuoksi hän vielä julisti lausuntonsa lopussa, että lausunto pysyisi samansisältöisenä, vaikka hän myöhemmin ehtisi metsässä käymäänkin! Niin sitten todella myöhemmin kävikin.

Väinölle tässä vaiheessa voitokkaasta metsäkapinasta monet lehdet kirjoittivat näyttävästi. Se kiukutti lisää metsäpoliisia ja herätti huolta siitä, että jotkut muutkin isännät saattaisivat Väinön esimerkin innoittamana ryhtyä itsellisiksi ja pullikoimaan mafiaa vastaan. Väinön metsään alkoikin metsänomistajien vaellus. Puheluja ja yhteydenottoja onnitteluihin tuli monenmoisia.

Metsämafia toimi tarmokkaasti kulissien takana. Se oli helppoa, sillä kaikki voitiin tehdä virka-aikana ja valtion varoilla. Tärkeimpiä tehtäviä oli mustata mahdollisimman laajalti Väinön avaintodistaja eli minut. Siihen oli saatavissa apua Metsäntutkimuslaitoksen lisäksi mm. Keskusmetsälautakunta Tapiosta. Tuntui välttämättömältä, että professori Kuusela on saatava myös käymään metsässä, jotta hovioikeus saisi vielä vankemman käsityksen Metsäntutkimuslaitoksen nimissä laaditusta Kuuselan lausunnosta.

Lumien sulettua Kuusela riensi ison mittaporukan kanssa metsään. Päiväksi sattui 25.5.-83. Metsään marssittiin seitsemän miehen voimalla. Mukana olivat myös Hankala ja Olkkonen sekä metsätalousneuvojat Väinö Haapakoski Ylivieskasta, Auno Jylhä Lohtajalta ja Elias Savela Kalajoelta sekä maanviljelijä Oiva Junno Ylivieskasta. Alkoi tulla metsäkuvioille arvoa. Paikallinen metsäpoliisi erehtyi tällä kertaa soittamaan aamulla talon emännälle, että piirimetsälautakunnan mittamiehet liikkuvat talon metsässä. Näin Väinökin sai puolelta päivin vihiä tästä hurjasta kulkueesta, joka jo silloin oli alkamassa hanhenmarssinsa Väinön pellolle ja sen keskellä olevalle metsäsaarekkeelle.

Väinö riensi kiireesti vastaan ja ehti kulkueen eteen kyselemään, mitäs miehiä hänen peltoaan on taas tallomassa. Tilanne oli muille paitsi piirimetsänhoitaja Hankalalle ja metsäteknikko Olkkoselle varsin outo. Viimemainitut olivat kokeneet Väinön kovanyrkkisyyden jo puolitoista vuotta aiemmin samalla pellolla. Professori Kuuselalle tilanne oli täysin yllättävä. Hän oli tottunut olemaan kenen tahansa metsässä sen omistajaakin isompana isäntänä. Hänen porukkansa kairailivatkin talonpoikien puita luvatta, vaikka Kuusela hyvin tiesi, että puun kairaaminen aiheuttaa lahovikaisuutta ja siten vakavaa arvon menetystä.

Tuo vanha äijä näytti sen verran uhkaavalta, että metsämafian edustajat luopuivat hankkeesta. Heillehän oli jo kertynyt materiaalia muilta kohteilta, jotka he ehtivät pikavauhtia kiertämään ennen pellolle tuloa. Oli viisaampaa perääntyä. Näin kertyisi Väinöä vastaan lisämateriaalia virkamiehen vastustuksesta. Niinpä porukka meni suoraan pellolta tekemään nimismies Mustoselle rikosilmoitusta Väinöstä virkamiehen vastustamisesta. Kun nimismies seuraavana aamuna kävi paikan päällä katsomassa, hän tokaisi, että samalla tavoin kuin Väinö hänkin olisi ilmeisesti menetellyt. Myöhemmin alioikeus katsoi herrojen syytökset aiheettomiksi, koska he eivät olleet virkatointa suorittamassa. Monta muuta retkikuntaa kierteli Väinön metsiä luvalla ja luvatta. Kävipä siellä MTK:nkin metsäjohto Juhani Viitalan ja Timo Nyrhisen muodossa. Kunnan luottamusmiesjohtokin kävi kunnanjohtajan johdolla kohteita ihmettelemässä. Väinön tiedossa on noin 30 eritasoista virkamies- ym. retkikuntaa.

Mustamaalausta

Kuusela riensi laatimaan uutta lausuntoa, joka jälleen hoidettaisiin Metsäntutkimuslaitoksen viralliseksi asiapaperiksi. Piirimetsälautakunta toimitti sen täydennysmateriaalina hovioikeuteen.

Syksyn tultua metsämafia päätti, että nyt on oikea hetki ja välttämätöntä käynnistää syytökset Väinöä vastaan parin vuoden takaisesta virkamiesten (Hankalan ja Olkkosen) väkivaltaisesta vastustamisesta. Metsäpoliisit marssivat syyttäjän puheille vaatien Väinölle rangaistusta. Nimismies oli pakkoraossa. Juttu oli pantava vireille. Alkoi uusi oikeusjuttujen sarja Väinöä vastaan. Alioikeus totesi asian vähäiseksi, mutta joutui kuitenkin toteamaan Väinön syyllistyneen pahoinpitelyyn. Tämäkin asia meni Vaasan hovioikeuteen.

Metsämafian kiukku kasvoi koko ajan. Niinpä Keskusmetsälautakunta Tapion metsäpoliisit käynnistivät uuden manööverin. He tekivät minusta virallisen ja uskomattoman paksun paperinipun sisältävän kantelun Metsäntutkimuslaitokselle. Näin kertyvä solvausmateriaali oli käyttökelpoista ainesta myös Väinön juttuun. Niinpä paksu nippu aiheettomine syytöksineen toimitettiin seuraavan vuoden lopulla Vaasan hovioikeuteen. Eikä edes siinä kaikki, vaan kuukautta myöhemmin posti toi hovioikeuteen lisää metsäpoliisin A-4 saastetta. Tällä välin oli nimittäin taas kerätty kokoon lisää solvauksia. Nyt oli kyse KML Tapion kirjeestä minua vastaan metsän syväkyntöasioissa, koska olin julkisuudessa vaatinut aurausten lopettamista.

Vaasan hovi ei vapissut

Vaasan hovioikeuden päätös oli odotettu. Virkamiesten valtajärjestelmät eivät olisi kestäneetkään murenematta, jos Väinö olisi voittanut asian. Väinön valitusta korkeimpaan oikeuteen ei myöskään katsottu aiheelliseksi hyväksyä. Asia oli hoidettu virallisesti metsämafian kannalta kunniakkaaseen päätökseen. Vai oliko? Jo vähän ennen tämän varsinaisen metsäkapinan päätöstä, Vaasan hovioikeus julisti päätöksen Väinön virkamiesten vastustamisjutussa. Pahoinpitelykorvaus pysyi voimassa, muutoin asia oli tussahtanut. Kuitenkin metsämafia oli sillä saanut heitettyä varjon Väinön niskaan. Väinö oikeastaan maksoi vähäiset kipurahat metsäpoliisille ilomielin, korotettuinkin. Väinön tivaamaa lääkärintodistusta pahoinpitelystä metsäpoliisit eivät esittäneet.

Väinön oikeusprosessit kestivät lähes neljä vuotta. On siinä tavalliselle metsänomistajalle kestämistä. Lähestulkoon alusta alkaen jutun saadessa runsaasti julkisuutta oli selvää, että niin vakavasti isokenkäisten arvovaltaa ja metsämafiaa uhkaava juttu ei voi päättyä pienen ihmisen voitoksi. Kokonainen valtajärjestelmä olisi järkkynyt. Mies, joka oli hoitanut metsäänsä kuin silmäteräänsä ja ollut jopa uranuurtaja metsäalalla sekä innokas uusien ideoiden kehittäjä, tuomittiin vastoin metsäluonnon vankkaa todistusta oman metsänsä hävittäjäksi ja samalla piirimetsälautakunnan holhouksen alaiseksi.

Väinö sai kuitenkin voiton yleisessä mielipiteessä, joka selkeästi tuomitsi metsämafian. Sympatia näkyi niissä lukuisissa kirjoituksissa, jotka kimposivat asiasta esiin. Väinölle ojennettiin palkinto merkittävästä luonnonsuojeluteosta. Saipa hän kunniamerkinkin taistelun melskeessä. Nivalassa järjestettiin prosessin kestäessä ja sen jo juridisesti päätyttyäkin metsäpäiviä, joilla retkeiltiin Väinön metsäkohteissa ja pidettiin esitelmiä sisätiloissa. Paikalla oli aktiivisia isäntiä, väliin jopa satamäärin. Metsässä kävi myös ministereitä ja kansanedustajia. Oli Ahdetta, Vennamo, Mattilaa, Raudaskoskea ja Kettusta. Kaikki sanaisen arkkunsa avanneet, jotka eivät olleet liiaksi sidoksissa metsämafiaan, olivat liikuttavan yksimielisiä siitä, että Väinöä oli syytetty aiheetta ja että Vaasan hovioikeuden päätös oli yleistä oikeustajua törkeästi loukkaava.

Kaikesta tästä tuesta huolimatta yritykset väärämielisen tuomion muuttamiseksi kilpistyivät byrokratian sokkeloihin ja valuivat tyhjiin. Väinön kirjeet ja yhteydenotot aina oikeuskansleria ja presidenttiä myöten osoittautuivat turhiksi.

Luonto lahjomaton todistaja

Yksi lahjomaton todistus puhuu kuitenkin edelleen Väinön puolesta. Vaikka metsämafia sai hovioikeudelta kaikki vaatimansa valtuudet ja oikeudet mellaamaan avohakkuilla, syväaurauksilla, männyn istutuksilla ja vesakkomyrkytyksillä Väinön metsässä Väinön laskuun, metsämafia ei ole tehnyt mitään näistä töistä. Se jo sinänsä todistaa, että vaatimukset olivat aiheettomia ja vääriä. Kuitenkin niiden puolesta moni virkamies vannoi valan oikeudessa tai kirjoitti asiapapereita virkamiehen virkavalan vastuulla. Jos metsää olisi hävitetty, täytyisi syytöksen kohteena olevien metsäkuvioiden olla nyt lähes puuttomia, eihän niissä ole tehty yhtään metsäpoliisin ehdottomina vaatimia toimenpiteitä.

Kiistan pääkohteella eli runsaan kolmen hehtaarin uudistusalueella Väinö teki laikutuksen ja männyn kylvön sekä istutti aivan pienen erän taimiakin poiketen siten alkuperäisestä uudistussuunnitelmasta, jossa metsäpoliisi vaati tehtäväksi syväkynnön metsäauralla ja männyn istutuksen sekä luontaisten lehtipuiden tuhoamisen vesakkomyrkyillä. Pitkän ja raskaan oikeusprosessin kautta metsäpoliisi sai oikeuden teettää Väinön kustannuksella edellä kerrotut ehdottomina vaaditut toimenpiteet, muutoin uutta metsää ei metsäpoliisin mukaan syntyisi.

Tosiasia kuitenkin on, että uudistusalueella kasvaa tällä hetkellä virkeä, täystiheä taimikko, jossa on runsaasti Väinön kylvämistä siemenistä syntyneitä taimia, mutta monin verroin niitä enemmän reunametsän kylvämiä luonnontaimia, niin koivuja, kuusia kuin mäntyjäkin. Varmuudeksi kävi metsäteknikko Aarre Ihalainen apulaisineen vielä syksyllä 1985 laskemassa uudistusalan taimet. Niitä oli 7500 kpl/ha:lla, joista puolet oli männyn taimia. Siihen aikaan istutettiin vain 2000 männyn tainta hehtaarille ja 1400 kpl olisi ollut jo täystiheä taimikko metsäpoliisin ohjetaulukoiden mukaan.

Väinön metsä säilyy erittäin havainnollisena retkeilykohteena tulevaisuudessakin, vaikka Väinö on siirtänyt tilan pojalleen. Väinön perheeseen ja varmaan Väinöön itseensäkin metsäkapina jätti lähtemättömät jälkensä. Talon emännän terveys murtui kiivaan taistelun melskeessä. Pelkästään rahassa mitattuna Väinön menetykset olivat noin 60 000 mk. Kaikkiaan Väinö arvioi rahalla mitattuna menettäneensä taistelussa 250 000 mk.

Vaikka Väinö ei tulekaan koskaan saamaan oikeutta ja ansaitsemaansa kiitosta yhteiskunnan virallisilta elimiltä, hän on jättänyt metsäkapinallaan lähtemättömän muiston monen itsellisen metsänomistajan mieleen. Itse hän sanoi 70-vuotishaastattelussaan jokunen vuosi sitten, että hän on Nivalan haukutuin mies. Taitaa hän kuitenkin samalla olla myös kehutuin isäntä.

Suurin ansio lankeaa Väinölle siitä, että hän herätti sankarillisella taistelullaan monet metsänomistajat ja säikäytti metsämafian vallanpitäjät ja arkkitehdit toimimaan samankaltaisissa asioissa hieman hillitymmällä tavalla ainakin siihen asti, kun julkisuus taas kokonaan unohtaa Väinön ja hänen metsäkapinansa. Pukkilalaisen isännän Reino Takalan tapaus pari vuotta myöhemmin osoitti, että metsämafia jatkoi toimintaansa entisillä menetelmillä.

Taistelu säilyy muistissa

Väinön kotipaikkakunnan sanomalehti (Nivala 26.1.-83) otsikoi alioikeuden päätöksen jälkeen komeasti, että "Väinö päihitti piirimetsälautakunnan". Lehti kertoi lisäksi: "Kihlakunnanoikeus katsoi Väinö Mäenpään metsänhoidon oikeaksi. Kihlakunnan oikeuden mukaan piirimetsälautakunnan syytettyä siitä, että metsien tulevaisuus olisi joutunut uhatuksi, ei voitu näyttää toteen."

Eräässä toisessa lehdessä otsikoitiin: "Nivalan käräjillä tehtiin historiaa. Väinö Mäenpää voitti piirimetsälautakunnan" ja jatkettiin "Epäilemättä Lähteen todistus oli metsäpoliittinen puheenvuoro", (vastapuolen asianajaja Matti Kiviniemi oli sitä korostanut loppupuheenvuorossaan mitätöidäkseen todistukseni) "joka aivan ilmeisesti antaa uutta pontta keskustelulle. Koko tämä oikeudenkäynti oli ollut metsäpoliittinen vuoropuhelu, joka ei voi jäädä vaille huomiota ainakaan sitten, kun se etenee ylempiin oikeusasteisiin."

Sanomalehti Kaleva otsikoi jopa: "Metsänhoitoa kärjätuvassa. Kihlakunnanoikeus hyväksyi metsänhoidollisen harsinnan" ja kertoi mm: "Seitsemän tuntia kestänyt metsänrauhotusasian käsittely Nivalan kihlakunnanoikeudessa johti alioikeuden päätökseen myöhään maanantai-iltana. Muodollisesti jutussa ei ole voittajaa, sillä piirimetsälautakunta sai rauhoitusvaateensa osittain läpi, mutta käytännössä maanviljelijä Väinö Mäenpäälle runsaan kahden hehtaarin taimikon rauhoittaminen ei merkitse juuri mitään".

Lisää paineita metsämafialle aiheuttivat ne monet retkeilyt ja metsäpäivät, joita Väinö Yksityismetsänomistajain keskusliiton innokkaiden isäntien kanssa järjesti metsässään ja Nivalan keskustassa.

Niistä myös lehdet kirjoittivat näyttävästi. Kaleva kirjoitti (30.10.-83) peräti viidellä palstalla seuraavasti: "Metsähallinnon uudistamista ja pehmeämpää linjaa metsänhoitoon vaadittiin valtakunnallisilla metsäpäivillä Nivalassa lauantaina. Nykyinen 'lautakuntalaitos' sai osakseen kipakkaa arvostelua ja sitä vaadittiin purettavaksi. Isännän todettiin alistetun nyt rengin asemaan, hän ei saa päättää mitä metsälleen tekee. Metsäpäivän järjestivät Suomen Yksityismetsänomistajain keskusliitto ja Keski-Pohjanmaan Yksityismetsänomistajain Yhdistys. Päivän päätteeksi pidetty paneeli sai kuulijoikseen yleisön, joka täytti Nivalan ammattikoulun auditorion."

Pyhäjokiseutu -lehti päätti samoin viiden palstan laajuisen juttunsa: "Kunniaa Mäenpäälle. Nivalan metsäpäivä oli kunnianosoitus Väinö Mäenpäälle. Itse Mäenpää pitää ansionaan keskustelun herättämistä metsänhoidosta. 'Puu loppuu, jos emme muuta metsänhoitotapojamme. Metsänhoidon pehmeämpi linja ei tarkoita holtittomuutta, vaan sitä, että metsät riittäisivät myös tulevaisuudessa.' Mäenpää pohtii."

Seura -lehti teki kahden sivun haastattelun Väinöstä otsikolla "Eikö Väinö olekaan omien metsiensä herra?" ja kertoi seuraavaa: "Voihan isäntä talon töitä pukertaessaan luulla olevansa tässä jonkinlainen määrääjä, mutta kyllä metsä viimeistään tämän harhan karsii. Kun kävellään palstan päähän, paljastuu piirimetsälautakunnan herra todelliseksi isännäksi. Metsän omistaja onkin vain työrukkanen ja kalliin lystin maksaja. Joka ei alistu, joutuu kärjööntiin. Näin on käynyt nivalalaiselle Mäenpään Väinölle. Hänen tapauksessaan mitataan, onko omistajalla, mitään sananvaltaa omaisuuteensa.

Peruskysymys Väinön ja piirimetsälautakunnan välisessä kiistassa on se, millä tavalla metsiä hoidetaan ja uudistetaan. Onko talonpojan höynähdeittävä

muotivirtausten vietäväksi myllertämään metsiään kuun maisemaksi? Onko upotettava kaikki rahansa taimikoitten istutukseen, vaikka kokemus olisi jo osoittanut menetelmän puutteet? Eikö metsänomistajalla ole muuta roolia kuin alistua kalliitten metsänviljelykustannusten maksajaksi?" Lehti jatkoi: "Näitten metsäpalstojen hoidossa on siis käräjäoikeus ja alueita on syynätty oikein lähetystöjen kanssa. Väinön mitta täyttyi kuitenkin silloin, kun professori Kullervo Kuusela metsäntutkimuslaitokselta oli lähdössä kuuden muun asiantuntijan kanssa vastakylvetyin viljavainion läpi mittaamaan noita pikkukarjan hakamaassa kasvavia puita. Väinö varasi itsensä pellonlaitaan passiin. Tosin hänelle, metsänomistajalle, ei kukaan ollut vaivautunut ilmoittamaan tarkastuksesta. '- Oli se mahtava näky, ku seihtemänmiehinen armeija lähti mittakepit pystyssä juhlakkaaseen marssiin. Minä kysyin, että minnes ootte menossa. Sanoivat menevänsä mittaamaan mehtiäni ja vetosivat jokamiehen oikeuteen. Silloin minä sanoin Kuuselalle, että vaikka talo menis ja vaikka istuisin linnassa loppuelämäni, niin tästä ette läpi mene.' Herroilta jäivät vasikka-aitauksen puut mittaamatta, mutta he tekivät rikosilmoituksen tapahtuneesta. Väinö katsoo, että tässä juuri näkyy piirimetsälautakunnan isäntävastaisuus. Ei näitten herrojen mielestä ole mikään sanoja se, jonka nimissä talo sattuu olemaan."

Sukua Isontalon Antille

Keskipohtajanmaa -lehti kirjoitti sitten myöhemmässä vaiheessa (1.12.-85) koko sivun levyisen jutun Väinön asiasta. Se otsikoi "Mäenpään Väinön yksintaistelu oikeusvaltiossa" ja kertoi: "Mäenpään Väinö Nivalan Haapaperältä ja metsäkäräjäoikeus, siinä tuttu asiayhdistelmä eri yhteyksistä viimeisten viiden vuoden ajalta. Tänä aikana hän on ollut metsänhoidollisten töiden takia viisi kertaa alioikeudessa, kerran hovioikeudessa ja KHO:ssa. Luulisi tuossa rullanssissa yli 60-vuotiaan miehen alistuvan, mutta ei. Suoraan Isontalon Antista alenevaa polvea oleva Mäenpää ei hevilla alistu. Aivan äskettäin hän on käynyt henkilökohtaisesti tapaamassa oikeuskansleri Kai Kortetta ja nyt työn alla on todistusaineiston kokoaminen hänelle jätettävää kantelua varten. ... Vaikka Mäenpää onkin sukua kuululle Antille, niin hän myöntää, että tämän oikeusprosessin aikana on ollut unettomia öitä ja henkistä painetta. Myös puoliso on vakavasti sairaana. Miten nämä asiat ovat vaikuttaneet häneen, sitä on mahdoton sanoa. Mäenpää katsoo kuitenkin, että jos itse tuntee tehneensä oikein, niin suomalaisessa oikeusvaltiossa pitää silloin olla oikeus hakea asioilleen perusteita. Jos näin ei ole, niin silloin sodat on sodittu turhaan, hän sanoo."

Edelleen Mäenpään sanomana lehti kertoi: "Hengessä mukana olijat ovat minulta kysyneet, miten sinä kestät. Tähän olen vastannut, että minulla on vahva sydän ja lääkärin mukaan se on vielä hyvännäköinenkin. Aineellista apuakin on ystävien taholta tarjottu. Kaikki kertoo kuitenkin, että näennäisesti yksinäisessä sodassani en ole yksin asiointi, vaan moni muu on samassa tilanteessa uskaltamatta ajatella ja tehdä toisin kuin 'korkea taho' sanoo. Mäenpää odottaa oikeutta Suomen nimisessä oikeusvaltiossa rehellisille pyrkimyksilleen. Jos kuitenkin sitä ei löydy, niin silloin pieni ihminen on lyöty lopullisesti, hän sanoo. Sen jälkeen loppuu maan asuminen ainakin tässä Haapaperän talossa." Niin sitten kävikin ja Väinö luopui talostaan ja siirtyi kirkonkylälle osakeasuntoa asumaan.

Näköpiiri -lehti kirjoitti Mäenpään asiasta oikeusprosessin kuluessa mm:
"Alioikeudessa metsäasioita pohdittiin neljä pitkää käräjäpäivää ja nyt on hovioikeuden vuoro. Vahingosta viisastuneena on Tapio ottanut avukseen oman professorinsa, Metsäntutkimuslaitoksen metsänarvioimisen tutkimusosaston päällikön Kullervo Kuuselan luunkovan tehometsätalouden ylimmän puolestapuhujan. Hoviin Tapio lähtikin varustautuneena Kuuselan tiukalla lausunnolla, jossa niin Lähde kuin Mäenpääkin rutataan suoralta kädeltä..."
Lehti kertoi myös: "Mäenpään prosessista voi tulla pitkä ja kallis, mutta tukea on sadellut joka puolelta: 'Tänne on soiteltu ja kyselty auttamismielessä, että miten se tasku kestää eli rahat riittää, kun nyt haetaan oikeutta koko maalle', Mäenpää sanoo."

Lauri Linna kertoi kirjeessään talvella 1991 Väinölle kokemuksistaan hävitetyksi väitetyistä metsästä seuraavasti:

"Olin virkaani kuuluvalla maatalousteiden tarkastusmatkalla Nivalassa. Oppaanani ja paikallisena viranomaisena oli silloinen Nivalan maataloussihteeri Viljo Niku. Ajellessamme tarkastuskohteissa otin puheeksi silloin yleisenä puheenaiheena olleen Väinö Mäenpään tapauksen. Kyselin Nikulta, tietämättä hänen kantaansa asiaan, onko se Mäenpään Väinö tehnyt kovinkin rumaa jälkeä metsissään. Niku ei kuitenkaan näyttänyt halukkaalta ottamaan kantaa koko asiaan. Arvelinkin ettei hänkään taida olla Väinön miehiä, ehkäpä suorastaan virallisten metsäherrojen puolella. Jätinkin siinä vaiheessa enemmän utelut. Jossakin vaiheessa myöhemmin samana päivänä Viljo Niku, antaessaan minulle ajo-ohjeita, oli ajattanut minut pienelle metsätielle ja sitä metsän keskellä olevan lomamökin eteen. - Pysäytäpä tähän, lasketaan vähän 'pohjavesiä', kehoitti Niku ja niin siinä sitten teimmekin. Aina metsästä kiinnostuneena kiinnitin siinä heti huomiota ympäröivän metsän tilaan. Sanoin Nikulle, että tämän metsän omistaja on ammattimies. Näytti siltä, että metsä siinä todella eli, kasvoi ja kukoisti. Taisin siinä kovinkin ihastella hyvinhoidettua metsää ennenkuin puheemme kääntyi edessämme olevaan siistiin lomamökkiin ja sen edessä olevaan pieneen keinolampeen. Niku tiesi, että vesipaikka oli tietävästi tehty myös metsäneläjien juomapaikaksi. Paikka kaikkineen oli sellainen, että se pysäytti ihastelemaan asiansa osanneen metsänhoitajan työn jälkeen.

Kun sitten kysyttyäni Nikulta, kenen metsässä me ollaan, sain vastaukseksi: - No, tähän on sitä Mäenpään Väinön raiskaamaa metsää, suustani tuli automaattisesti: - Älä narraa.

Kun Niku vielä nyt kasvot vakavana vakuutti, että kyllä kyllä, Väinön metsää tämä on ja Väinön se on mökki niinkuin lammikkokin, jota sitäkään ei kuulemma olisi saanut tehdä ilman Kokkolan herrojen lupaa, olin kertakaikkiaan kuin puulla päähän lyöty.

Kotimatalla yrittäessäni sulattaa näkemääni siihen mitä olin kuullut, muistin päätyneeni samaan minkä olin kuullut jonkun viisaan sanoneen: - Kun tyhmistä koulutetaan herroja, niin järjettömyys lisääntyy.

Huvittavana puolena tässä oli se, mihin Viljo Niku lienee pyrkinytkin, että tulini antaneeksi puolueettoman lausunnon. Enhän tiennyt kehuessani metsää, kenen se oli."

Nolvin voitto Ähtärissä

Ei sääntöä ilman poikkeusta sanotaan. Tämä sanonta näyttää pitävän paikkansa metsäoikeudenkäynneissäkin. Vaikka yleensä kaikissa kiistoissa metsänomistaja on jo etukäteen tuomittu häviämään taistelun oikeutensa puolesta, tiedetään joitakin tapauksia, joissa itsellinen isäntä on voittanut asiansa jopa hovioikeustasolla. Useita tapauksia on, että metsänomistaja on alioikeudessa voittanut, mutta metsämafia on päässyt niskanpäälle viimeistään hovioikeudessa.

Johannes Nolvin tapaus Ähtärissä on niitä harvoja poikkeuksia, joissa metsänomistaja on voittanut taistelunsa. Vanhana kartoittajana Nolvi tunsu metsäasiat poikkeuksellisen hyvin. Häntä ei voitu naruttaa metsäalan ammattitermeilläkään. Lähtötilanne Nolvin tapauksessa oli kuitenkin tyypillinen. Nolvi aktiivisesti metsäasioita seuranneena miehenä ei malttanut pitää tehometalouden kritiikkiä omana tietonaan, vaan esitti julkisesti moittivia kannanottojaan.

Etelä-Pohjanmaan piirimetsälautakunnan toimesta tehtiin Ähtärissä ns. aluesuunnittelua, joka sattui kattamaan Nolvin metsäpalstan. Tavan mukaan lautakunta tarjosi suunnitelmaa lunastettavaksi edullisin ehdoin valtion kustannuksella. Kun Nolvi huomasi, että suunnitelma oli huolimattomasti tehty ja sisälsi suoranaisia virheitä, hän ei halunnut moista tekelettä lunastaa ja lasketteli ääneen mielipiteensä suunnitelmasta.

Metsäpoliiseja kismitti naurunalaiseksi joutuminen muidenkin metsänomistajien silmissä. Nolvi oli saatava kuriin ja vaiennetuksi. Vanha metsäammattikunnan keskuudessa tunnettu keino oli syyttää metsänomistajaa metsän hävityksestä. Ennemmin tai myöhemmin metsänomistaja lähtee hakkaamaan metsäänsä. Tiukan paikan tullen kelpaavat vuosien takaisetkin hakkuut. Ainahan niistä voi keksiä jotain moitittavaa.

Nolvin lähti metsänhakuuseen syksyllä 1980. Metsäpoliisin kannalta tilanne näytti lupaavalta. Niinpä katselmustoimet käynnistettiin jo ennen kuin lumet olivat kunnolla ehtineet sulaa. Jo toukokuun viidentenä päivänä metsäpoliisi kokosi kunnan metsälautakunnan jäsenet eli katselmusmiehet Nolvin metsään. Nolvua syytettiin puolen hehtaarin alalla metsän hävityksestä valtapuustoon kohdistuneella hakkuulla. Metsätalousneuvoja Anttilan johdolla katselmusmiehet vaativat metsän avohakkuuta ja männyn istutusta, vaikka kasvupaikka oli tuoretta kangasta eli mustikkatyyppejä, joka on pääasiallisesti kuusen ja koivun kasvupaikka.

Johannes Nolvin omin sanoin

Nolvi ei tietenkään hyväksynyt metsänsä rauhoitusvaatimuksia eikä avohakkuuta ja räkämännnyiksi kasvavien taimitarhamäntyjen istutusta. Niin jouduttiin käräjille. Piirimetsälautakunnan päämetsänhoitaja Yrjö Sysilampi tarjosi tosin Nolville kompromissiksi vain 0,1 hehtaarin avohakkuuta. Nolvi ei siihen kuitenkaan suostunut periaatteellisista syistä. Mutta annetaan Nolvin itsensä kuvata tapahtumien kulkua puolustuslausunnossaan kihlakunnanoikeudelle.

"Asian selvittämiseksi on minun selostettava metsieni käsittelyä metsälautakunnan taholta pitemmältä ajalta:

Vuonna 1946 oli ostamastani määrääältä hakattu noin 3 ha, osaksi aukeaksi ja osaksi harvaan siemenpuu asentoon. Tämä on nähtävissä v. 1954 kuvatusta ilmakuvakartasta, josta minulla on valokopio.

Ostin määräalat v. 1958 elokuun 8 päivänä, joista muodostettiin Lähteenmäki ja Rinne nimiset tilat...

Vuonna 1979 tuli piirimetsälautakunnan teknikko Anttila metsänhoitoyhdistyksen työnjohtajan Vilho Humalamäen kanssa meille. Anttila ilmoitti, että tekeillä on suuri metsänhakuu-uunnitelma, johon myös tilani kuuluu.

Ilmoitin, että osaan kyllä hoitaa tämän pikku tilani ilman suunnitelmaa, koska olen toiminut 3 vuotta Karjalassa Waldhof Oy:n työnjohtajana metsäosastolla ja sen jälkeen 39 vuotta Maanmittaushallituksen kartoittajana jakopuolella, johon kuului myös metsien kartoitus, tyypitys, metsätilien teko eri lukutapoja käyttäen, sekä tili- ja rakennuspuiden leimaus. Anttila sanoi: 'Suunnitelma tehdään joka tapauksessa myös metsistäni halusinpa sitä tai en.' (Humalamäki muistaa Anttilan näin ilmoittaneen joka talossa.) 'Vapaaehtoista on sitten ottaa ote suunnitelmasta, jonka saa halvalla.' Onko Anttilan menettely ollut laillinen, olen kuullut, että suunnitelmaan tarvitaan metsänomistajan suostumus.

Seuraavana keväänä 1980 tuli metsänhakuu-uunnitelmasta ote. Yllätykseni oli suuri, sillä se oli virheitä täynnä, joten mielestäni sillä ei ollut mitään arvoa.

Eläkeiän 63 v. täytettyäni jäin eläkkeelle 1.8.1980. Ensitoikseni ryhdyin taas edellämaituilta vajaatuottoisilta alueilta raivaamaan leppiä. Muualta olin ehtinyt raivauksen suorittaa ja aloittanut jo kuviolla no 302, jonka Anttila oli huomannut ja katsoi asialliseksi määrätä mainitulla kuviolla raivauksen suoritettavaksi kiireellisenä.

Palaan nyt suunnitelman tarkastuksessa havaitsemiini virheisiin:

1. Punatussilla oli naapurin tila merkitty tiluksiini.

2. Metsästäni Rinne -niminen tila, lähes 1 hehtaari oli piirretty ja selitetty naapurin tilaan kuuluvaksi. Suunnitelman esittelytilaisuudessa korjattiin tätä sisällä, mutta puusto jäi täysin virheelliseksi. Anttila ei lähtenyt maastoon korjaamaan virhettään ilmoittaen, ettei tällä suunnitelmalla käytännössä ole mitään merkitystä. Miksi sitten tehty?

3. Kokonaisu-uunnitelmasta puuttuu korjauksienkin jälkeen n. 1 ha, joten myöskään puuston kokonaisarviointi ei voi pitää paikkaansa.

4. Asuinrakennukseni läheisyyteen Urrilan tilan ja peltoni väliin jäävään kapeaan metsäsarkaan oli piirretty aukkohakkuualue n. 0,5 ha. Puuston määräksi arvioitu 85 m³ ja puuston iäksi 95 vuotta. Todellisuudessa puuston määrä on 120 m³, luettu yksinpuin, ja ikä keskimäärin 40-60 vuotta. Pidän OMT ja MT tyyppisellä hyväkasvuisen metsän aukkohakkuuta taloudellisesti kannattamattomana metsän hävittämisenä.

5. Selitelmässä on kuvio 303, mutta puuttuu kartasta.

Nämä nyt aluksi, muitakin virheitä löytyy. Tekijän ammattitaito lienee vähintäänkin kyseenalainen.

Vieressä olevan Urrilan tilan metsänhoidosta, joka on kokonaan metsälautakunnan hoidossa, koska hän itse eläkeläisenä asuu Helsingissä: 20 vuotta sitten metsätalousneuvoja Jukkalan toimesta istutettu kuusen taimia harvahkoihin paikkoihin, jotka todennäköisesti seuraavan aivan lähitulevaisuudessa tapahtuvan avohakkuun jälkeen tulee hakattavaksi maahan. Sitten noin 15 vuotta myöhemmin metsäni vieressä oleva nuori metsä hakattiin aukeaksi, kysyin silloiselta työtä valvovalta metsäteknikko Kierrokselta, onko tällainen hakkuu kannattavaa. Hän vastasi kieltävästi ja jatkoi Urrilan tarvitsevan rahaa, niin jostakin sitä on hakattava. Tähän vuotta myöhemmin istutettiin kuusen taimet. Nyt on metsä katajan ja osaksi läpi pääsemättömän lepikon peitossa, istutus täysin epäonnistunut. Istuttaja, metsähoitoyhdistyksen työnjohtaja Humalamäki mainitsi syyksi huonot kuivuneet taimet. Metsämaa ollut siis 15 vuotta mitään tuottamatta. Lähiympäristöstä otettu esimerkki ei anna luottamusta piirimetsälautakunnan

kannattavaan metsän kasvatukseen. Onko tämä yksityismetsälain mukaista? Mainitulla tilalla taas viime syksynä on tehty arvioni mukaan yli 10 ha:n aukko, mielestäni kasvatusmetsään. Piirimetsänhoitaja Perä sanoi taas Urrilan tarvinneen rahaa, se lienee pätevin syy metsän hävittämiseksi.

"Mutta kun teitte siitä julkisen"

Tähän astinen selostukseni siksi, että halusin esille tuoda seikkoja, jotka saivat metsälautakunnan hyökkäämään vastaan syytöksellä yksityismetsälain rikkomisesta. Metsänhoitaja Perä sanoikin viime keväänä Anttilan kanssa, ties monennenko kerran puolen hehtaarin alaa tarkastuksella käydessä: 'Ettei tämä asia olisi antanut muuten aihetta, mutta kun teitte siitä julkisen.'

Tilasin maanmittaushallituksen ilmakuvaosastolta v. 1981 tehdyn ilmakuvan, mutta kuvasta näkyy, että kuvaus on suoritettu v. 1980. Vertailemalla, tilan entisen omistajan aikana v. 1954 kuvattuja ja 1980 karttoja, voi hyvin päätellä, olenko hävittänyt vai kasvattanut metsiäni.

Tein 1980 syksyllä hakkuuilmoituksen metsänhoitoyhdistyksen toimistossa. Metsäteknikko Muhonen täytti anomukseni. Kun oli päästy kohtaan, jossa ilmoitettiin hakkuun päättymisen, ilmoitin v. 1985 loppuun. Muhonen sanoi, että eiköhän 1982 loppuun riitä ja merkitsi sen. Ilmoitin, että en tiedä tuleeko siihen mennessä hakattua yhtään, mutta täytyy sitten tehdä taas uusi siltä varalta, jos jaksaa ja tulee lähdettyä metsää hoitamaan. Tulen eläkkeilläni ja pienten säästöjeni turvin toimeen, joten ei ole pakko mennä metsääni hävittämään...

Hakkasin 1980 syksyllä viljelyksieni ympäriltä peltoa ja alemmaa puustoa varjostavia haittaavia pitkäoksaisia ja osaksi lahovikaisia kuusitukkeja, samoin Urrilan avohakatun tilan rajalta pitkäoksaisia kuusitukkeja, jotka haittasivat alemman puuston kasvua ja osittain taimiston muodostumista. Olen piirtänyt kyseessä olevasta puolen ha:n alueesta kartan, johon merkitty jokainen kaatamani puu yhteismäärältään vajaan 20 m³. Mikä määrä puuston 120 m³:n määrästä ei voine saattaa aluetta vajaakuntoiseksi. Samalle kartalle olen myös sovittanut ensin vaaditun 0,5 ha:n liitteen mukaisen avohakattavaksi vaaditun rajan, sekä Anttilan kunnanmetsälautakunnan katselmuksen yhteydessä leimaama alue, jota hän ei tietystikään osannut leimata piirroksen mukaiseksi, kuten kartasta näkyy.

Vaikuttaa siltä, että Anttila on salaa kytännyt hakkuun päättymistä, koska 1 tunti puiden ajetuksi tulon jälkeen tuli Anttila meille jo illan pimetessä, ilmoittamaan, että olin hakannut virheellisesti. Pyysin kirjallista lausuntoa hakkausvirheestä, mutta hän ei suostunut sitä kirjoittamaan, ilmoittaen, että tulisin sitä käyttämään häntä vastaan.

Viikon kuluttua tuli taas Anttila mukanaan piirimetsänhoitaja Heikki Perä, vaatien tekemään aukkohakkuusopimusta metsätaloussuunnitelman mukaisesti, pohjoispäästä sitä jopa laajentaen. Uhkaillen, että hänellä on oikeus antaa hakkuukielto, pyytää kunnanmetsälautakunta, saattaa kihlakunnan oikeuteen, suorittaa pakkohakkuu ja oli varma voitostaan, mikäli en heidän kanssaan tee aukkohakkuusopimusta. Uhkailu ei kuitenkaan tuottanut tulosta. Kului taas kaksi viikkoa kun edellämaitut Anttila ja Perä sekä päämetsänhoitaja Sysilampi tulivat tarkastukselle. Metsässä päämetsänhoitaja Sysilampi myönsi minulle alaistensa toiminnan metsäbyrokratiaksi. Sanoin, että voisin jo keväällä istuttaa syntyneeseen noin 2 ja 1 aarin aukkoon taimia. Jolloin Sysilampi sanoi, nythän me olemme samaa mieltä. Mutta ehdittyämme heidän autonsa luo, ehdotti hän 10 aarin aukkoa, en katsonut aiheelliseksi edes sitä, koska mielestäni en ollut tehnyt hakkuuvirhettä,

enkä myöskään saanut heiltä taas pyytämäni kirjallista lausuntoa tekemästani hakkuuvirheestä.

Tiedusteluuni, tarkoittivatko nämä käyntinne hakkuukieltä, sanottiin, ettei se sitä tarkoita, vaan saan hakata edelleen, jota ei kuitenkaan toistaiseksi ollut minulla tarkoitus hakata. Tällä matkalla en muista metsänhoitaja Perän muuta sanoneenkaan koko aikana kuin: 'Johannes Nolvi voi ensi kesään mennessä kuolla' selittämättä tarkemmin tarkoitusta. Olisikohan ymmärrettävä uhkauseksi.

"Sananvapauden estoa"

Piirimetsälautakunnan aiheeton intoilu ja ärhentely harmitti sen verran, että kirjoitin asiasta yleiseen osastoon Vaasa lehteen. Kirjoitus oli toimituksessa noin 3 viikon ajan. Välillä tiedustelin toimittaja Kupariselta julkaisua, hän lupasi sen julkaista. Lienee metsälautakunnan sormet olleet pelissä, koska sitä ei julkaistu, vaan palautettiin kirjoitukseni anteeksi pyydellen takaisin. Kirjoitin nyt Suomenselän Sanomiin, jossa se julkaistiin.

Vastakirjoituksessa metsälautakunnan puolesta kirjoitettiin muun muassa: 'Että heillä ei olisi ollut edes oikeutta neuvotella asiasta'. Siis oikeutettomilla neuvotteluilla he aiheuttivat kotirauhan häirintää ja yhteiskunnalle palkan, päivärahan ja matkojen muodossa asian olemattomuuteen nähden suuria kustannuksia. Vastinnettani heidän kirjoitukseensa en enää saanut Suomenselän Sanomiin, koska edellinenkin kirjoitukseni olisi pitänyt muka ennen painamista näyttää metsälautakunnalle. Kirjoitin vastineen Viiskunta lehteen, jossa se julkaistiin. Sinnekin kuulemma Heikki Perä oli soittanut. Siis myöskin sanan vapauden estoa piirimetsälautakunnan taholta harjoitetaan.

Luulin jo, että puoli hehtaaria olisi tullut viime syksynä monen miehen ja usean kerran suoritettujen tarkastusten tuloksena selville, mutta vielä mitä. Kun päästiin kevääseen metsän vielä ollessa osittain lumen peitossa, alkoivat uudet maastotarkastukset. Metsäteknikko Anttila ja ilmoituksensa mukaan metsälautakunnan työnjohtaja mittanauhoineen häärivät useita tunteja kyseisen puolen hehtaarin alueella. Kaksi päivää sopi väliin, kun taas 14/5 näin kyseisellä alueella ahkerasti liikuttavan ja viittoiltavan. Menin katsomaan ja siellähän olivat jo tutuiksi tulleet piirimetsänhoitaja Perä ja Anttila tarkastuksella. Huomaamattani suoritettuja tarkastuksia on saattanut edellisten lisäksi olla useitakin. Kaikkien edellä kerrottujen tarkastusten tuloksena oli sitten epäily, että olisin rikkonut yksityismetsälain 1§:ää, ja 15/5 suoritti lain 8§:n mukaisen katselmuksen... Katselmuksesta 9§:n mukaan on laadittava pöytäkirja, mutta pöytäkirja oli täytetty jo ennen katselmusta, ainoastaan kunnanmetsälautakunnan jäsenten lausunto ja minun lausuntoni kirjoitettiin katselmustilaisuudessa, jonka katselmuksen toimittaneet allekirjoittivat. Jäsen Mauno Haapajarvi kyllä huomautti useampaan kertaan katselmuksen aikana, että kyllä on tyhjistä kysymys. Sain jäljennöksen pöytäkirjasta monien pyyntöjeni jälkeen noin 1 1/2 kuukauden kuluttua katselmuksesta.

Havaitsin siinä seuraavat virheet:

1. Lähteenmäki RN:o 3:251 tilan pinta-ala merkitty 15,00 ha. Maarekisterin mukainen ala 13,78 ha, josta viljeltyä 2,14 ha.
2. Hakattu puumäärä n. 35 m³ kuusisahatukkeja. Luovutustodistuksen mukaan olen kaikkiaan luovuttanut 26,5 m³ kuusitukkeja, johon sisältyy muualta kaadetut n. 7 m³ eli 7 runkoa, josta on esittää todistus, joten pöytäkirjaan merkitty määrä on lähes kaksinkertainen. Kysyin puhelimitse kunnanmetsälautakunnan jäseniltä,

että koska te arvioitte kaatamani puut, kun en minä siitä kuullut koko aikana puhuttavan. Ilmoittivat kumpikin, etteivät he niitä arvioineet.

3. Karttaan kuv. n:o 1 liitteenä merkitty alue ja maastoon punamaalilla merkityt alueet eroavat toisistaan suuresti, kuten piirtämässäni kartassa näkyy.

4. Lähteenmäki niminen tila ei kosketa millään kohdalta Petäisen tilaa.

5. Puiden ikä ja korkeushavainnot ei tehty. Ainoastaan yhdestä suurimmasta koivusta pyynnöstäni kairattiin ikä. Myös kaadettujen puiden kannoista laskivat vuosirenkaita, jotka olivat puuston vanhimpia, ikä 64-84 vuotta.

6. Puuston kuutiomäärät, ikä ja pituudet eivät pidä paikkaansa.

Edellisen katselmuksen jälkeen on piirimetsälautakunta lähettänyt metsänrauhosopimuksen valokopion, jossa vaaditaan 0,2 ha:n raivausta y.m. karttaan merkityn ja maastoon pilkoitetulla alueella. Karttaan sen paremmin kuin maastoonkaan ei ole merkitty edellä mainittua 0,2 ha:n aluetta.

Luontaisuudistuksen edistämiseksi viime keväänä kasasin kaikki oksat kasoihin ja istutin kuusen ja osaksi männyn taimia. Männyn taimet eivät tietystikään pikku aukoissa menestyneet, joten nyt syksymmällä paikkasin kuusen taimilla.

Kotirauhan häirintää

Ilmoitin kirjeellä päämetsänhoitaja Sysilammelle, että Anttilan käynnit meillä saa loppua, koska ne jo häiritsevät, asiat voi hoitaa vaikka kirjatussa kirjeessä, mutta 29.6.81 Anttila ilmoitti tulevansa 2.7.81 klo 9.00-10.00 välillä meille. Soitin hänelle ja kielsin meille tulemasta, mutta hän tuli mukanaan Arne Järvinen, joten hän syyllistyi rikoslain mukaiseen kotirauhan rikkomiseen...

Kyseessä olevasta 0,5 ha:n puustosta olen myydessäni saanut työ- ja ajokustannuksineen n. 3400 mk. Piirimetsälautakunnan tarkistuksiin ja katselmuksiin on tarvittu 4 metsänhoitajan ja 11 alemman virkamiehen käyntiä ja sisätyöt sekä huomaamattani käynnit. Palkat, päivärahat ja matkakustannukset tekevät moninkertaisesti puista saamani summan. Olisi luullut tulevan edes tarkkaa työtä, mutta kuten edellä olen selvittänyt on työ kaikkea muuta eli ala-arvoista. Tulee väkisinkin siihen johtopäätökseen, että heillä on työn puute, koska aiheettomasti etsitään olematonta kirppua ja omissa suorittamisissaan töissä annetaan elefantin vapaasti mennä ohi.

Miksi ihmeessä olisin suorittanut hävittävää hakkuuta juuri alueella, joka maisemanäköalat huomioiden suojaa naapurin puolelta rumat aukkohakkuunäkymät ja antaa suojaa asuntoni läheisyydessä tuulelta ja lumipyryltä, joista ensi vuosina tämän ostettuani sain kärsiä. Koska jo piirimetsälautakunnan omavaltaisesti luvattani tekemän hakkuusuunnitelman mukaankin olisi harvennushakkuuta suoritettava kiireellisesti kuvioilla n:ot 300, 305 ja 308 sekä harvennushakkuu Rinne nimisellä tilalla. Myös kuv. 301 1,3 ha on määrätty kiireellisesti avohakattavaksi, joten olisi ollut mahdollisuus hakata muualtakin, mikäli olisi rahantarve sitä vaatinut. Mutta tämän alueen metsän säilyttäminen on minulle tärkeä, koska olen sitä koko omistukseni ajan kasvattanut. Tuntuu naurettavalta, että 0,5 ha:lta vajaan 20 m³ viallisten alikasvua haittaavien muuta puustoa vioittamatta poistetut puut voivat saattaa alueen vajaatuottoiseksi, katsokaa ilmakuvasista, millainen metsä on ollut ostaessani. Eikä ainakaan nyt piirimetsälautakunnan vaatima avohakkuu voi olla mitenkään taloudellisestikaan kannattavaa huomioon ottaen nuoren juuri nyt kasvamaan päässeen OMT ja MT tyyppisellä hyvällä kasvupohjalla olevan puuston hävittäminen.

Olemmeko todella niin piirimetsälautakunnan holhouksen ja byrokratian vallassa, ettei omassa metsässään omistajalla ole minkäänlaista valtaa hoitaa metsäänsä haluamallaan tavalla ja kasvattaa sellaista puuta mikä siinä menestyy ja on asunnon suojana. Yksityismetsälain 1§:n tulkinnasta on lehtien palstoilla käyty kiistelyjä ja kinasteluja mikä uudistustapa on paras. Taloudellisesti kannattava luonnonmukainen uudistus, vaiko kallis epävarma kaikki matalaksi tyyli ja männylle metsä tyylistä riippumatta.

Sairaita taimia

Hakkausilmoitus 22/9 tehty ja ilmoitettu hakkuu aloitettavaksi 31/9. Näin ollen piirimetsälautakunnan ammattimiehillä olisi ollut hyvää aikaa puuttua asiaan ennen hakkuuta ja vaatia korjausta. Kuitenkin metsätalousneuvoja Anttila tuli vasta hakkuun jälkeen huomauttamaan, mutta tosin heti tunnin kuluttua puiden varastopaikalle ajettua ja iltahämärissä 6.11.

Katselmus järjestettiin toukokuun 5. päivänä 1981, jolloin metsässä oli vielä lunta, joten katselmusmiehet eivät voineet nähdä, onko alueella taimia vai ei. Hakkaus tehtiin syksyllä 1980, joten ennen katselmusajankohtaa en olisi voinut vielä esim. istuttaa pienten muutaman neliömetrin toistaiseksi taimettomiin kohtiin uusia taimia, jotka olen istuttanut lumen sulattua toukokuun lopulla. Nämä taimet olisin istuttanut joka tapauksessa, vaikka katselmusprosessia ei olisi piirimetsälautakunnan toimesta käynnistettykään.

Keskusmetsälautakunnan uudet ohjeet korostavat ympäristönsuojelu- ja maisemanäkökohtia ympäristösuojeluvuoden kunniaksi. Niissä ei suositella avohakkuuta pihapiirin eikä pellon laitaan: Tarkemmin aluetta tutkittaessa sieltä löytyy kymmeniä luontaisia kuusen ja koivun taimia, joista huomattava osa on syntynyt jo ennen syksyä 1980.

Välittömässä metsäni reunassa olevassa naapurin metsässä on tehty avohakkuu viime syksynä ja viime keväänä maan muokkaus ja männyn istutus. Taimet näyttävät täysin sairailta. En edes uskaltaisi käyttää metsässäni sellaisia piirimetsälautakunnan taimitarhan tuottamia sairailta näyttäviä taimia..."

Ja Nolvi jatkaa:

"Ajojahti piirimetsälautakunnan taholta on kostonäköisesti, että rohkenin arvostella heidän ammattitaitoaan ja menettelyään jopa julkisesti tekemästään täysin virheellisestä hakkuusuunnitelmasta tilani metsistä.

Toivon, että kihlakunnanoikeus hylkäisi aiheettomana Etelä-Pohjanmaan piirimetsälautakunnan kaikki haasteessa vaaditut toimenpiteet, ja velvoittaisi Etelä-Pohjanmaan piirimetsälautakunnan maksamaan minulle korvausta jatkuvien tarkastustensa muodossa aiheuttamasta kotirauhanhäirinnästä, ammattimiesten metsäntarkastuslausunnon hankkimisesta, ilmakuviensa tilaamisesta ja muiden toimenpiteistä aiheutuneiden kulujen, sekä oikeudessa käynnistä matkoineen yhteensä 2500 markkaa oikeudenkäyntikuluina."

Johannes Nolvilla ei ollut lakimiestä apunaan oikeudessa, vaan hän toimi itse asiamiehenä omassa asiassaan. Tästä huolimatta hän voitti jutun alioikeudessa. Metsäpoliisit eivät tyytyneet kirvelevään tappioonsa, vaan tekivät valituksen Vaasan hovioikeudelle.

Nolvi olisi ansainnut ansiomerkin

Nolvi otti heti alioikeuden päätöksen jälkeen yhteyttä minuun. Lupauduin käymään metsässä. Tarkastuksen perusteella laadin hovioikeutta varten mm. seuraavan sisältöisen lausunnon:

"... Johannes Nolvin tilan metsä on osittain yksityismetsille tyypillistä tuoreen kangasmaan eri-ikäistä, kuusivaltaista sekametsää. Metsän eri-ikäinen rakenne on syntynyt jo yli 20 vuotta sitten tehtyjen hakkuiden seurauksena eli siis jo edellisen omistajan aikana. Johannes Nolvi on omatoimisesti tehokkaalla ja järkipäisellä metsänhoidolla kohentanut metsänsä tilaa viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana, jolloin hän on pidättäytynyt käytännöllisesti katsoen kokonaan myyntihakkuista. Tämä käy selvästi ilmi myös Nolvin asiapapereissa olevista ilmakuvista sekä erityisesti siitä, että metsän nykyinen hoitotaso on sangen korkea. Niinpä tilan metsän puuston määrä hehtaaria kohti on nykyisellään noin 150 m³ eli kaksinkertainen Etelä-Pohjanmaan piirimetsälautakunnan yksityismetsien keskimääräiseen tasoon verrattuna. Tämä tosiasia on erinomaisen hyvin myös piirimetsälautakunnan tiedossa, sillä onhan sen toimesta tehty tilalle metsätaloussuunnitelma. Näin ollen saman piirimetsälautakunnan 29.10.-81 päivätyssä hovioikeudelle osoitetussa kirjelmässä (s. 2) esitetty huoli, että Johannes Nolvi olisi jo hävittänyt ja olisi edelleen hävittämässä virheellisillä hakkuilla metsänsä, on ymmärtääkseni täysin aiheeton. Pikemminkin piirimetsälautakunnan tulisi ryhtyä toimenpiteisiin Johannes Nolvin palkitsemiseksi jollakin sopivalla tavalla esimerkillisesti ja poikkeuksellisen hyvin hoidetusta metsästä.

Piirimetsälautakunnan lausunnossaan (s. 4) esittämät yleiset syyt kuten '... metsänomistajan halu saada metsästään nopeasti rahaa odottamatta sen normaalia uudistusajan kohtaa... Virheellinen tai laista piittaamaton metsän käsittely on tavallisesti samalla metsänomistajalla jatkuva, ellei asiaan puututa... Parhaimpien puiden myynti kasvatusmetsistä on ollut yksi viime vuosikymmenien suurimmista metsänhoidollisista ongelmista...' eivät alkuunkaan sovi nyt esillä olevaan tapaukseen ja ovat yleensäkin luonteeltaan asiattomia.

Johannes Nolvin tilalle piirimetsälautakunnan toimesta laaditusta (tekijä sama henkilö kuin yksi katselmuspöytäkirjan allekirjoittajista) metsätaloussuunnitelmasta käy ilmi, että rauhoitusvaatimuksen aiheuttaneen kuvion metsä on ollut jo kolme vuotta sitten keskimäärin 95 vuotiasta eli yksityismetsätalouden metsien käsittelyohjeiden mukaan uudistuskypsää. Nyt hakkuun jälkeen tämä ammattimiesten laatima arvio on osoittautunut virheelliseksi ja hakattujen puiden kannoista on voitu todeta puiden olleen 80-85 vuotiaita. Koska metsätaloussuunnitelma nimenomaan tehdään metsänomistajalle ohjeelliseksi, on ymmärrettävää, että Johannes Nolvi puiden iän määrittämisessä, joka edellyttää kairausta, on luottanut ammattimiesten antamiin tietoihin, vaikka ko. taloussuunnitelma monelta osin oli osoittautunutkin virheelliseksi ja ilmeisen huolimattomasti tehdyksi. Puiden ikäarvion virhe ei siten ole vastaajan eli Johannes Nolvin vaan kantajan eli Etelä-Pohjanmaan piirimetsälautakunnan vika. Johannes Nolvilla, joka on toiminut hyvässä uskossa, ei siten tule näin huterilla perusteilla syyttää virheellisestä hakkuusta.

Hovioikeudelle osoitetusta piirimetsälautakunnan lausunnosta käy myös ilmi, että em. metsäkuvion puusto on kuusivaltaista eri-ikäistä mänty-koivusekametsää. Paikan päällä saatoinkin todeta tämän pitävän pääpiirteittäin paikkansa. On kuitenkin korostettava, että kuviolla on kaikenikäisiä puita nuorista taimista jo varttuneisiin puihin asti. Valitettavasti nykyisin käytössä olevat yksityismetsätalouden metsien

käsittelyohjeet eivät anna selväpiirteisiä ohjeita tällaisia tapauksia varten, sillä ne on tehty pääasiallisesti tasaikäisiä ja siten tasarakenteisia sekä lähinnä yhden puulajin metsiköiden käsittelyä varten. Tällaisissa tapauksissa joudutaankin käyttämään ensisijaisesti harkintaa sekä luonnontuntemusta ja on vältettävä aiheuttamasta kaavamaisilla ratkaisuilla korvaamattomia virheitä. Piirimetsälautakunnan vetoaminen yksityismetsätalouden käsittelyohjeisiin on tässä tapauksessa yksipuolista ja erityisen virheellistä.

Ylispuitten poisto järkevää

Johannes Nolvi on katselmusmiesten rauhoittamisen syyksi esittämältä 0,2 hehtaarin alalta, jossa puuston kuutiomäärä ennen hakkuuta on ollut hehtaaria kohti noin 120-130 m³, hakannut 16 vanhinta kuusta eli n. 15 m³ puuta. Piirimetsälautakunta on rauhoittamisen perusteeksi hovioikeudelle esittänyt 0,5 hehtaaria, jolta alalta Johannes Nolvi on hakannut em. 16 rungon lisäksi 12 kuusta eli yhteensä 28 runkoa, mikä kuutiomäärältään vastannee hieman yli 20 m³. Hakkuu on siten kaikenkaikkiaan ollut hyvin vähäpätöinen eikä siten voi merkitä metsän hävitystä. Vähäisen hakkuun jälkeen alueelle on jäänyt edelleen kasvukykyinen eri-ikäinen kuusivaltainen sekametsä, jossa on runsaasti myös nuoria taimia. Huolella tehdyn hakkuu- ja korjuutyön ansiosta kuusien alla ollut nuori metsä on säilynyt hyvin ja on edelleen kehityskelpoinen ja riittävän tiheä kasvatettavaksi. Vähäiset hakkuusta aiheutuneet aukot Johannes Nolvi on jo ehtinyt täydentää istuttamalla. Tämä työ on kuitenkin ollut tarpeetonta, sillä pienet aukot olisivat kyllä täyttyneet luontaisesta uudistumisesta. Riippumatta siitä, käsitelläänkö Johannes Nolvien suorittamaa hakkuuta terminologisesti uudistus- tai harvennushakkuuna, on se käsitykseni mukaan tehty suurella ammattitaidolla ja järkipäisesti sekä yksityis- että kansantaloudellisesti tarkasteltuna. Hakkuussa hän on poistanut tilan edellisen omistajan aiemmin suorittamista hakkuista selvästi etukasvuisiksi jääneitä ja nyt jo tukkipuun koon täyttäviä kuusia, joista osa on lisäksi ollut lahovikaisia. Tällaisten harvakseltaan esiintyvien ylispuuluontoisten puiden poistaminen nuoren kasvuisan metsän päältä on myös tieteellisissä tutkimuksissa osoitettu parhaaksi ratkaisuksi. Sen sijaan piirimetsälautakunnan vaatimus avohakkuusta raivauksineen, muokkauksineen ja männyn istutuksineen, merkitsisi nuoren kasvuisan metsän hakkaamista - siis yksityismetsälain vastainen toimenpide - sekä täysin epätaloudellista männyn istutusta kohteessa, joka uudistuisi hyvin helposti reunametsän siemennyksestä luontaisestikin. Myös maisemallisesti ja ympäristönsuojelun kannalta avohakkuu kyseisellä kuviolla olisi suuri virhe. Kuviohan sijoittuu toiselta puolelta välittömästi tilan peltoon ja toiselta puolelta naapurin omistamalle laaja-alaiselle avohakkuualueelle. Avohakkuu merkitsisi talon pihapiirin maiseman pitkäaikaista pilaamista, tuulen suojan hävittämistä sekä sen seurauksena ilmeisiä tuulenkaatovahinkoja aukkoa ympäröivässä metsässä. Yksityismetsätalouden 17.6.1980 vahvistetuissa ympäristönsuojelun periaatesuosituksissa todetaankin mm. ... 'Avohakkuualue on pyrittävä rajaamaan noudattaen maastokuvioiden luonnollisia rajoja. Erityisesti on vältettävä aukon rajan sijoittumista myrskytuhoille alttiille paikoille' ... ja ... 'Luontaisessa uudistamisessa maiseman muutos ei ole niin äkillinen kuin avohakkuussa, joten sitä on suosittava etenkin maisemallisesti merkittävissä kohteissa'...

Edellä esittämäni viitaten on kihlakunnanoikeus mielestäni menetellyt täysin oikein hylätessään aiheettoman kanteen, sillä Johannes Nolvlin toteuttama hakkuu on ollut sekä metsänhoidollisesti oikein että taloudellisesti järkipäätös. Hakkuu on ollut samanaikaisesti sekä harvennusta että metsän luontaista uudistumista edistävää. Huolella ja varovaisesti tehdyn hakkuun jäljiltä on jäänyt kasvamaan metsikön parhaita yksilöitä niin paljon, että ko. kasvupaikan maan tuottokyky tulee pitkälläkin tähtäyksellä mahdollisimman tehokkaasti käytetyksi huomioon ottaen jäljelle jääneen puuston järeyskehityksen vaatiman kasvutilan."

Jatkuva kasvatus voitolle

Aikaa kului pitkälti toista vuotta, ennenkuin Vaasan hovioikeus teki suurta kiinnostusta herättäneen päätöksensä. Yllätys tapahtui. Seuraavin perusteluin Nolvi voitti juttunsa:

"Vastineen ohessa Nolvi on toimittanut hovioikeuteen metsäntutkimuslaitoksen metsänhoidon tutkimusosaston professorin Erkki Lähteen lausunnon, jossa professori Lähte, ilmoitettuaan tutustuneensa paikan päällä Nolvlin metsään sekä sen rauhoitusuhkaan liittyviin asiakirjoihin, muun ohessa esittää lausuntonaan katsovansa, että Nolvlin toteuttama hakkuu on ollut sekä metsänhoidollisesti oikein että taloudellisesti järkipäätös.

Välttääkseen viivytyksiä ja asian muutoinkin selvitetyn tilan johdosta hovioikeus ei ole katsonut tarpeelliseksi varata piirimetsälautakunnalle tilaisuutta antaa selvitystä professori Lähteen lausunnon johdosta...

Hovioikeus katsoo asiassa käyneen selville, että Nolvi on piirimetsälautakunnan kanteessa tarkoitettuna aikana kaatanut 12,49 hehtaaria metsämaata käsittävällä Lähteenmäen tilallaan katselmusmiesten rauhoittamisen syyksi esittämältä noin 0,2 hehtaarin alueelta 16 vanhinta kuusta, määrältään noin 15 m³.

Piirimetsälautakunnan puolestaan rauhoittamisen perusteeksi esittämältä noin 0,5 hehtaarin alueelta Nolvi on hakannut, paitsi mainitut 16 puuta, lisäksi 12 kuusta eli yhteensä 28 runkoa yhteismäärältään jonkin verran yli 20 m³. Kuuset ovat olleet etupäässä tukkipuun kokoisia, osin lahovikaisia. Puut oli jätetty pystyyn metsän edellisen omistajan aikanaan suorittamassa hakkuussa. Nolvi on suorittanut puiden kaadon ja kuljetuksen niin, ettei nuorempaa kasvukykyistä puustoa ole samalla vioitettu.

Ennen kysymyksessä olevan riidan syntymistä Nolvlin tilalle piirimetsälautakunnan toimesta laaditussa hakkuuehdotuksessa alue on merkitty harvennushakattavaksi ja puuston iäksi 95 vuotta. Rauhoitusta varten suoritetussa katselmuksessa metsän tilasta ennen hakkuuta on todettu, että kysymyksessä on ollut tuoreen kankaan kuusivaltainen sekapuumetsä, jossa puuston pituus on vaihdellut 6-18 metriä ja ikä 25-80 vuotta, vallitsevana puustona esiintyvien kuusien iän ollessa 55-80 vuotta. Puuvaraston määrä on ollut - mainitun katselmuspöytäkirjan mukaan - noin 160 m³/ha. Metsä on luokiteltu kolmannen luokan kasvatusmetsäksi.

Hakatulla alueella on ollut runsaasti nuoria taimia. Nolvi on lisäksi täydentänyt hakkuussa syntyneet aukkopaidat istuttamalla.

Hakattu alue on rajoittunut Nolvlin tilan kotipalstan peltoon ja vastakkaiselta puolelta naapurin omistamaan laajaan avohakkuualueeseen, jossa metsänistutustoimet sen mukaan, mitä jutussa on esitetty, ovat epäonnistuneet. Vastustaessaan avohakkuuseen, muokkaukseen ja istutukseen perustuvaa metsänhoitoa ja puoltaessaan ko. paikassa metsän hoitoa ja käyttöä niin, että

hakkuu kohdistetaan valikoiden täysi-ikäisiin tai lahovikaisiin puihin, Nolvi on muun ohella esittänyt, että avohakkuu merkitsisi hänen talonsa pihapiirin maiseman pitkäaikaista pilaantumista, minkä lisäksi hän menettäisi suojan tuulta ja lumipyryä vastaan.

Hovioikeus katsoo, ettei Nolvin kerrotunlaista, metsän luontaiseen jatkuvaan kasvuun tähtäävää hakkuuta voida pitää yksityismetsälaissa tarkoitettuna metsän hävittämisenä eikä kehitettäväksi kelvollisen metsän sellaisena käsittelynä, joka olisi ristiriidassa sen järkevän käsittelyn kanssa. Sen vuoksi ja ottaen huomioon, ettei piirimetsälautakunnan kanteen 2) kohdassa vaatimia toimenpiteitä, luontaisesti kasvaneen nuoren puuston poistamista ja raivausta sekä metsämaan muokkausta ja istuttamista sen jälkeen männyntaimilla, voida pitää ko. paikalla ja olosuhteissa metsänhoidollisesti tarkoituksenmukaisina, hovioikeus on, pysyttäen kihlakunnanoikeuden päätöksen lopputuloksen, ratkaissut asian päätöslauselmasta ilmenevällä tavalla..."

"En elänyt metsänmyynnin varassa"

Näköpiiri -lehti seurasi aktiivisesti metsäasioita ja kirjoitti Nolvin asioistakin muun muassa: "Yksityismetsien hoidosta ja lainvalvonnasta vastaava Keskusmetsälautakunta Tapio piirimetsälautakuntineen on viime aikoina ollut kiihkeässä ryöpytyksessä. Tapion väen kaavamaista aukkohakkuu - maanmuokkaus - taimet, myrkyt - metsätiet - linjaa ei ole juuri kiitelty. Avoimeen vastarintaan on kuitenkin vain harva metsänomistaja rohjennut, sillä omatoimisesta metsänhoidosta voi olla tiedossa ikävä prosessi: pidetään maastokatselmus ammattimiesten johdolla ja jos todetaan omistajan syyllistyneen yksityismetsälain nojalla ns. metsän hävittämiseen, tilan kaikki metsät voidaan rauhoittaa esimerkiksi 20 vuodeksi. Jollei omistaja suostu rauhoitukseen, asia viedään oikeuteen. Yleensä kovia otteita ei tarvita, sillä pelkkä rauhoituksen mahdollisuus rauhoittaa kummasti. Metsän myyntituloista riippuvainen tila ei voi ottaa riskiä, että metsä rauhoitetaan, jolloin hakkuu- ja myyntiluvan saaminen on valmiiksi suututetun piirimetsälautakunnan vallassa..."

Silmiinpistävän usein käräjille joutuu metsänomistaja, jonka metsä tiedetään esimerkillisen hyvin hoidetuksi. Näyttäisikin siltä, että rauhoitusta ja oikeudenkäyntiä käytetään usein kurinpitomenettelynä, jolla Tapion arvovallan nakertajat pannaan ojennukseen."

Lehti kuvaa sitten ensin tapaus Nolvian ja kertoo itse Nolvian lainaten "Olen maanviljelijän poika ja tykkään, että metsät pitää olla sellaisessa kunnossa, että niitä kehtaa näyttää vieraillekin." Lehti jatkaa: "Absurdiksi asian '(Nolvin juttu)' tekee se, että kallis operaatio käynnistyi puolen hehtaarin vuoksi! Myöhemmin katselmuksessa rikosala tippui 0,2 hehtaariin ja yhdessä välissä virkamiehet yrittivät saada Nolvian myöntämään, että edes 0,10 ha:lla eli 10 aarilla tuli rikotuksi lakia! 'Minulla on poliisin valtuudet', oli piirimetsälautakunnan teknikko varoitellut. Muutkin virkamiehet olivat aina sopivan paikan tullen muistuttaneet eläkeläistä Johannes Nolvian siitä että viimeistään oikeudessa taittuu jäykempikin niska, Tapio kun ei juttujaan yleensä häviä. 'Otin leikin kannalta koko touhun. Oli se surkuhupaisaa, kun 20 miestä kiersi yhtä pientä maaplanttia,' Nolvi muistelee. ... 'On soiteltu ja sanottu, että on se hyvä, että joku uskaltaa asettua niitä vastaan. Enhän minä muuten olisi, mutta kun minä en ole metsänmyyntitulojen varassa niin saatoinkin mennä niiden kanssa ottelemaan'."

Joitakin aikoja oikeudenkäynnin jälkeen Johannes Nolvi menehtyi syöpään. Syöpää pidetään usein sairautena, johon myös mieltä painavat asiat vaikuttavat pahentavasti. Vaikka Nolvi vakuuttelikin, että hän ei kärsinyt metsätaistelusta, herää kysymys, vaikuttiko se kuitenkin hänen terveytensä romahduttavasti.

Hopeasaaren rantamännikkö tuhottiin

Kauno Hopeasaari asuu perheineen Sysmässä, mutta omistaa 2,5 ha rantamännikön Pertunmaan kunnan Höltän kylässä. Hopeasaari teki sen saman virheen metsämafiaa vastaan, jonka monet muutkin itselliset isännät ovat vuosien varrella tehneet. Hän rohkeni julkisessa tilaisuudessa epäillä metsämafian käyttämiä tehometsätalouden kovia menetelmiä ja samalla metsäasiantuntijoiden ammattitaitoa metsien hoidossa. Hänelle kävi kuten muillekin kritiikkiin uskaltanutuneille metsänomistajille. Piirimetsälautakunnasta tuli haaste katselmukseen.

Katselmus pidettiin 19.10.1982. Siinä olivat mukana katselmuksen vireille panneet Etelä-Savon piirimetsälautakunnan metsätalousneuvoja Erkki Mustonen ja piirimetsänhoitaja Jussi Kotiaho sekä kaksi kunnanmetsälautakunnan luottamusmiesjäsentä. Myös itse Hopeasaari oli paikalla. Katselmuksen syyksi metsäpoliisit olivat keksineet jo varsin vanhan asian. Hopeasaari oli 1970 -luvun alussa tehnyt Sysmän metsänhoitoyhdistyksen Unto Pitkäsillan leimauksen mukaisen harvennushakkuun (hakkuuoikeus oli Heinolan Fanerilla) järvenrantamännikössä.

Vanha suunnitelma kurituskeinoksi

Etelä-Savon piirimetsälautakunnan ammattimiehiä ei miellyttänyt tieto, että vieraan yhdistyksen mies käy leimaamassa heidän maillaan. He painostivat yksityiskohtia ymmärtämättömän metsänomistajan allekirjoittamaan hakkuu- ja uudistamissuunnitelman. Allekirjoituksen jälkeen Hopeasaari alkoi epäillä asiaa ja otti uudelleen yhteyttä asuinpaikkakuntansa metsäammattimieheen, joka oli tehnyt edellisen leimauksen.

Papereita tutkimalla selvisi, että rantapalsta pitäisikin avohakata, muokata ja istuttaa männyn taimilla. Se olisi silkkaa hulluutta, koska paikalla kasvoi komea luontainen männikkö ja jo olemassaoleva runsas luontainen taimiaines osoitti metsän uudistuvan erinomaisen hyvin luontaisesti. Toisaalta rantapalstan arvo romahtaisi avohakkuun seurauksena. Jo maisemalliset syytkin puolsivat rumasta avohakkuusta kieltäytymistä. Hopeasaarella oli lisäksi tarkoitus rakentaa palstalle loma-asunto. Pertunmaan kuntakaan ei ollut pitänyt palstaa varsinaisena metsänä, koska se ei ollut perinyt siitä metsänhoitomaksua.

Tästä löytyi sopiva paikka metsämafialle lähteä kurittamaan itsellistä metsänomistajaa. Männikkö oli saanut kasvaa rauhassa lähes kymmenen vuotta ja sen alle oli kehittynyt täystiheä luontainen taimikko. Hävityssyytös nostettiin metsän hyvästä tilasta huolimatta, koska metsäpoliisit vaativat noudattamaan byrokratian kirjainta. Metsää väitettiin hävitetyn kahden hehtaarin alalla: "koska metsän viljelyllä toteutettava uudistaminen on joutunut vaaraan, koska hakkuualalle 3.11.1975 hyväksytyn suunnitelman No 07-01151-75 noudattaminen on olennaisesti laiminlyöty jättämällä alueelle poistettavaa puustoa arviolta 2,0 ha:n alalla sekä maanpinnan muokkaus ja metsänviljely suorittamatta arviolta 2,0 ha:n alalla."

Tätä piirimetsälautakunta käytti hävittämissyytöksen perusteluna vaatien lisäksi, että "metsän kunnostamiseksi ensin poistettava uuden kasvun aikaan saamista ja turvaamista estävä ja haittaava puusto sekä sen jälkeen suoritettava uuden kasvun aikaansaamiseksi ja turvaamiseksi toimenpiteet ja tarvikehankinnat", joista lankeaisi metsänomistajalle noin 6000 markan kustannukset.

Ristiinan kihlakunnanoikeus tuomitsi Hopeasaaren metsänsä hävittäjäksi. Koko metsäpalsta rauhoitettiin 10 vuodeksi ja piirimetsälautakunta oikeutettiin metsänomistajan kustannuksella teettämään 0,8 hehtaarin alalla jätepuuston poistamista, raivausta ja männyn istutusta. Lisäksi Hopeasaari tuomittiin maksamaan myös piirimetsälautakunnan oikeudenkäyntikulut.

Hopeasaaren asiaa taisi vain pahentaa, että hän rohkeni antaa oikeudelle laatimansa hyvin suorasanaisen lausunnon, jossa hän totesi muun muassa:

"Piirimetsälautakuntien tehtävänä on yksityismetsälain noudattamisen valvonta, mutta se ei tarkoita sitä, että metsän uudistamisessa olisi vain yksi vaihtoehto eli avohakkuu ja keinollinen uudistaminen. Jos avohakkuuta olisi toteutettu lautakunnan suunnitelman mukaisesti tässä minun rantapalstani kohdalla olisi se ollut luonnon ja rantatonttini arvojen törkeätä raiskausta..."

Etelä-Savon piirimetsälautakunnan katselmuksen suorittanut metsänhoitaja (olikohan hänen nimensä Kotiaho) on käsitykseni mukaan luonteeltaan sellainen ihminen, ettei hän halua kuulla eikä hyväksyä metsänomistajan näkemyksiä. Hänellä ei tunnu olevan myöskään suhteellisuudentajua erottaa toisistaan mikä on rantapalsta ja sen maisemalliset arvot omistajalleen erotettuna käsitteenä varsinaisesta metsämaasta. Sain sen käsityksen, että tästä asiasta tuli metsänhoitaja Kotiaholle arvovaltakysymys ja hän on halunnut iskeä byrokratian hampaansa minun rantapalstaani, toteuttaakseen sanontansa, että hänellä on valta ja voima tehdä niinkuin haluaa kuulematta metsänomistajan näkemyksiä."

Hopeasaari valitti asiassa Itä-Suomen hovioikeuteen, joka jo muutaman kuukauden kuluttua eli 4.11.-83 antoi asiassa alioikeuden mukaisen päätöksen. Korkeinta oikeutta varten laadittavaan valituslupaan Hopeasaari sai apua metsänhoitaja, oikeustieteen kandidaatti Tero Ollilalta. Korkein oikeus ei valituslupaa antanut ja niin Hopeasaaren rantapalsta oli tuomittu rauhoitettavaksi 30.6.1992 saakka ja itse metsänomistaja oman metsänsä hävittäjäksi.

Metsäpoliisi todellisena hävittäjänä

Tapahtumat eivät kuitenkaan päättyneet tähän. Metsänhoitaja Jussi Kotiaho seurasi valppaasti tilannetta. Kun Hopeasaari ei heti lähtenyt hakkuuttamaan komeaa rantamännikköään, jota metsäpoliisit nimittivät jätepuuksi, Kotiaho lähetti Hopeasaarelle tiukkasävyisen kirjeen. Siinä kehoitettiin Hopeasaarta hakkauttamaan oikeuden päätöksen mukaisesti puut 0,8 ha alalta vuoden 1984 loppuun mennessä, jotta piirimetsälautakunta pääsisi aloittamaan raivauksen ja männyn istutuksen metsänomistajan kustannuksella.

Kauno Hopeasaari antoi metsän seistä pystyssä. Metsäpoliisilta tuli uusi kirje 12.4.-85, jossa ilmoitettiin päämetsänhoitaja Heikki Sillanpään ja taas piirimetsänhoitaja Jussi Kotiahon nimissä, että vuonna 1975 hyväksytty hakkuu- ja uudistussuunnitelma oli poistettu piirimetsälautakunnan luettelosta.

Pian tämän jälkeen (13.5.-85) metsäpoliisilta, tällä kertaa metsätalousneuvoja Erkki Mustoselta tuli uusi kirje. Siinä todettiin lakoonisesti "Koska omistaja ei ole ryhtynyt toimenpiteisiin metsänrauhouuspäätöksen mukaiseen puuston

poistamiseen, Etelä-Savon pml:n kehoituksesta huolimatta, ilmoitan kunnioittaen Kauno Hopeasaarelle, että puusto on nyt poistettu Etelä-Savon piirimetsälautakunnan toimesta. Hyönteistuhon välttämiseksi kehoitan puitten poiskuljettamista ensitilassa. Metsitys tullaan suorittamaan keväällä 1986." Nyt Hopeasaaren metsä oli sitten todella hävitetty. Laillisen hävityksen teki metsäpoliisi. Nyt oli myös helppoa mitata tarkasti, minkälaista metsäpoliisin kutsuma jätepuusto oli ollut. Hopeasaaren pyynnöstä Arvo Tuominen ja Unto Pitkäsilta mittasivat kaadetun puuston. Hehtaaria kohti käyttöpuuta kertyi peräti 170 m³. Täyttä metsää siis eikä mitään hakkuuraiskiota.

Metsäpoliisit tukevat toisiaan

Kauno Hopeasaari kääntyi kirjeellään 6.8.-85 metsähallituksen puoleen. Tapansa mukaan metsähallitus kirjelmöi edelleen Keskusmetsälautakunta Tapiolle. Sieltä lähti toimistopäällikkö Eero Hyvärinen metsää katsomaan marraskuun puolivälissä. Mukana metsässä olivat Hopeasaaren lisäksi piirimetsälautakunnan päämetsänhoitaja Sillanpää sekä koko prosessin käynnistäneet paikalliset metsäpoliisit Kotiaho ja Mustonen. Ympäripyöreässä kirjelmässään Hyvärinen tosin hieman moittien toteaa kaikki toimet oikeutetuiksi.

Hopeasaari ei vielä kukaan tyytynyt kohtaloonsa, vaan teki rikosilmoituksen Kotiahoa ja Mustosta sekä päämetsänhoitaja Väinö Suhosta ja katselmuksessa ollutta Eero Vanhataloa vastaan. Hän syytti metsäpoliiseja virkarikoksesta sekä Mustosta ja Vanhataloa lisäksi perättömän lausunnon antamisesta oikeudessa todistajana. Nämä metsäpoliisit olivat antaneet täysin väriä tietoja rantapalstan puustosta. Sillä perusteella metsä tuomittiin hävitetyksi.

Mikkelin raastuvanoikeus katsoi selvitettyksi, "että vastaajien Mustosen ja Vanhatalon arviot puuston määrästä ovat oleellisesti poikenneet todellisesta määrästä ja että Mustosen edellä mainitussa katselmuksessa laatima pöytäkirja on ainakin osittain epä johdonmukainen, epätarkka ja puutteellinen sekä että on ollut olemassa perusteita kysymyksessä olevan metsän uudistamiseksi ja sen kasvun turvaamiseksi myös muilla keinoin kuin sanottuun katselmuspöytäkirjaan merkityllä ja Korkeimman oikeuden mainitun päätöksen antamisen jälkeen myös toteutetulla tavalla, mutta sitä vastoin näyttämättä jääneen, että vastaajat edellä kerrotuin tavoin menetellessään olisivat syyllistyneet kanteessa väitettyihin tahallisiin rikoksiin tai mihinkään muuhunkaan rangaistavaan menettelyyn."

Loppupäätelmällään raastuvanoikeus päästi metsäpoliisit pinteestä. Lisäksi Hopeasaari tuomittiin maksamaan vastaajien kulut yli 16 000 mk.

Hopeasaari valitti luonnollisesti tuomiosta Itä-Suomen hovioikeuteen luullen edelleen, että Suomi olisi oikeusvaltio, jossa viranomaisetkin olisivat vastuussa teoistaan. Hopeasaaren kirjelmässä todettiin muun muassa, että:

"Vastaajina olevat piirimetsälautakunnan toimihenkilöt ovat tahallaan laiminlyöneet lakisääteisen (yksityismetsälaki 8§) virkavelvollisuutensa saattaa hakkuuoikeuden haltija, hakkuun suorittanut Heinolan Faneri vastuuseen väitetystä metsän hävityksestä.

-Kanne maanomistajaa vastaan, joka lain mukaan ei edes ole vastuussa väitetystä hävityksestä, nostettiin yli 10 vuotta hakkuun päättymisen jälkeen, joten se on jo vanhentunut...

-Katselmuksen johtajan metsäteknikko Mustosen katselmuspöytäkirjaan merkitsemä tieto vajaatuottoisuudesta oli tahallisen perätön.

Samoin katselmuspöytäkirjaan merkitty tieto siitä, että 3.11.1975 hyväksytyn yksityismetsälain 2§:n mukaisen suunnitelman n:o 07-01151/75 noudattaminen olisi oleellisesti lyöty laimin ja viljelyllä tapahtuva uudistaminen olisi siten vaarantunut.

Suunnitelman toteuttamista ei koskaan edes aloitettu, ja maanomistajalla on ehdoton oikeus luopua suunnitelmasta...

Jopa Keskusmetsälautakunta Tapion toimistopäällikkö Hyvärinenkin toteaa lausunnossaan, jonka hän on todistajana kuultuna vahvistanut totuudenmukaiseksi, että 'Jos on todettu, ettei ... ole hakattu mitään, ei ko. suunnitelman noudattamatta jättäminen ole viljelyllä toteutettavan uudistamisen vaarantamista'.

Juuri tämä tahallisen perätön väite uudistustöiden oleellisesta laiminlyönnistä johti harhaan Ristiinan kihlakunnanoikeuden: oikeus tuomitsi väärän vastaajan, maanomistajan, teosta, jota hän ei ollut koskaan tehnyt. Tuomiooperusteena oli nimenomaisesti se, 'että viljelyllä toteutettava uudistaminen on joutunut vaaraan, koska hakkuualueelle hyväksytyn yksityismetsälain 2§:n mukaisen suunnitelman noudattaminen oli olennaisesti lyöty laimin'.

Piirimetsälautakunnan vastaajina olevat toimihenkilöt tiesivät koko ajan hyvin, ettei Hopeasaari ole suorittanut yksityismetsäasetuksen 4§:n soveltamisen edellytyksenä olevaa, suunnitelman mukaista hakkuuta, joka olisi jätetty keskeneräiseksi. Tästä huolimatta he tahallaan ryhtyivät kaikkiin toimiin, jopa perättömien lausumien antamiseen oikeudessa saadakseen Hopeasaaren tuomitukseksi metsän hävityksestä.

-Katselmuksesta vastuussa olevat Mustonen ja Kotiaho jättivät tahallaan katselmuspöytäkirjasta pois kaikki tiedot hakkuun ajankohdasta ja hakkuun suorittajasta, hakkuuoikeuden haltijasta. Tämä kaikki, jotta perätön kanne olisi paremmin menestynyt ja oikeutta olisi voitu käydä väärää vastaajaa, maanomistajaa vastaan. Tässä onnistuttiin jopa niin hyvin, että hovioikeus totesi vastoin tapahtunutta Hopeasaaren itsensä hakanneen metsäänsä, olleen väitetystä hävityksestä vastuussa oleva hakkuuoikeuden haltija.

-Metsäteknikko Mustonen laati tahallaan täysin valheellisen yksityismetsälain 2§:n mukaisen hakkuu- ja uudistussuunnitelman (alue ei ollut vajaatuottoinen, todellinen puumäärä oli yli 100 % suurempi, vrt. Tiihonen ja Nieminen). Näitä perättömiä tietoja Mustonen käytti katselmuksessa (suunnitelma oli liitteenä, kun piirimetsälautakunta teki päätöksen asian viemisestä tuomioistuimeen) ja vetosi niihin valan nojalla kuultuna oikeudenkäynnissä.

-Alioikeudessa todistajana kuultuna Mustonen antoi tahallaan perättömän lausuman, kun hän väitti, että tilalta oli hakattu valtapuusto pois suurin piirtein kokonaan, ja että puuston pohjapinta-ala oli vain 13-16 neliometriä. Viittaan kirjelmässä 4/528 esitettyihin tietoihin sekä todistajien Niemisen ja Tiihosen asiasta lausumaan. Edelleen Mustonen tahallaan oikeudessa salasi todellisen puuston pinta-alan ja oikeaksi tietämänsä puuston määrän, joka oli yli kaksinkertainen hänen katselmusasiakirjojen liitteenä olevaan 2§:n mukaiseen suunnitelmaan merkitsemäänsä verrattuna.

-Vanhatalo, jonka jo lain mukaan täytyisi olla metsäasioihin perehtynyt tullessaan valituksi kunnanmetsälautakunnan jäseneksi, ilmoitti tahallaan todistajana puumääräksi vain 80 kiintokuutiometriä. Todistajana kuullun metsäteknikko Pelkosen mukaan alueelta on hakattu hyvälaatuista runkopuuta 158,6 kiintokuutiometriä. Kokonaispuumäärään pääsemiseksi tähän tulee vielä lisätä latvukset ja korjaamatta jätetty puusto. Professori Tiihosen mukaan puuston määrä hehtaarilla oli katselmushetkellä noin 190 kuutiometriä. Metsähallituksen tarkastaja, metsänhoitaja Niemisen mukaan ammattimies voi erehtyä

kuutiomäärässä 5 %, ja todistajana kuultu Tapion metsänhoitajakin pitää relaskooppiarvioinnissa maksimivirheenä 20-30 %.

Vanhatalon Keskusrikospoliisille kertoman mukaan Mustonen ja Kotiaho 'mittasivat relaskoopilla puita kuvioittain', joten ainakin Mustosen on ollut pakko olla selvillä oikeasta puuston määrästä. Myöskään Vanhatalo ei ole voinut erehtyä puuston määrän suhteen yli 200 %, hän itse kertoo relaskoopilla pääsevänsä noin 10 % tarkkuuteen.

Kaikkien vastaajien menettely on tähdännyt väärän tuomion aikaansaamiseen: tahallinen laiminlyönti saattaa hakkaaja Heinolan Faneri vastuuseen väiteystä väärästä hakkuusta, tahallisen perättömät tiedot katselmusasiakirjoissa, tahallisen perättömät tiedot hakkuu- ja uudistussuunnitelmassa (jota käytettiin katselmuksen ja oikeudenkäynnin perustana), tahallinen oikeuden harhauttaminen, kun tiedot hakkaajasta ja hakkuun ajankohdasta jätettiin pois, perättömät lausumat metsikön laadusta ja puuston määrästä oikeudenkäynnissä. Tässä pyrkimyksessään vastuullisessa lainvalvontatehtävässään vakavaan rikokseen syyllistyneet vastaajat myös onnistuivat.

Jos lakia olisi noudatettu (yksityismetsälaki 8§), olisi jo vuonna 1975 käynyt ilmi se, ettei hakkuuoikeuden haltijana ollut Heinolan Faneri ole syyllistynyt metsänhoitoyhdistyksen ammattimiehen suorittaman leimauksen mukaan hakatessaan metsän hävitykseen (vrt. myös KKO 18.4.1966). Vaikka olisi todettu metsää hävitetyn, kustannuksista olisi joutunut vastaamaan hakkuuoikeuden haltija, ei missään tapauksessa syytön maanomistaja.

Näin ei kuitenkaan menetelty, vaan laadittiin tahallisen väärä asiakirja, yksityismetsälain 2§:n mukainen hakkuu- ja uudistussuunnitelma. Tätä valheellista asiakirjaa pidettiin pohjana, kun pidettiin laitton katselmus ja ajettiin oikeudessa kannetta valheellisella kanneperusteella. Tässä oikeudenkäynnissä toistettiin tahallisen perättömät väitteet siitä, että hakkuualueella on vain 80 kuutiometriä jätepuustoa. Todellisen puuston määrän salaaminen oli oleellisen tärkeää, sillä jos oikeus olisi tiennyt todellisen puuston olevan 150-200 kuutiota, kukaan maallikkokaan ei olisi uskonut väitteisiin jätepuustosta ja metsän hävittämisestä. Kaikesta edellä sanotusta huolimatta Mikkelin raastuvanoikeus katsoi jääneen näyttämättä, että vastaajat olisivat syyllistyneet virkarikokseen, perättömään lausumaan tai mihinkään muuhunkaan lainvastaiseen menettelyyn.

Virkarikos on menettelyä, joka on vastoin virka-asemassa olevan, virkatehtävää hoitavan henkilön virkavelvollisuutta. Katselmusmiehet ja piirimetsälautakunnan jäsenet ovat tässä asiassa suorittaneet virkavastuullista lainvalvontatehtävää. Ei liene perusteetonta olettaa, että lain valvonta tulee suorittaa puolueettomasti ja rehellisesti, ja annettujen asiatietojen tulee sekä laadituissa asiakirjoissa että erityisesti oikeudessa valan velvoituksin kuultuna olla tosia. Lainvalvontaa suorittavat virkavastuun alaiset toimihenkilöt ovat myös velvollisia ryhtymään niihin toimiin, jotka on laissa säädetty piirimetsälautakunnan tehtäväksi silloin, kun on syytä epäillä metsän hävittämistä tapahtuneen. Tämän velvoitteen laiminlyönti on joko näyttö siitä, ettei ole syytä edes epäillä hävitystä, tai sitten rangaistava virkavirhe.

Mikäli tässä tapauksessa katsotaan, ettei vastaajien tekoihin ja laiminlyönteihin voida kohdistaa minkäänasteista rikosoikeudellista moitearvostelua, voi mielestäni perustellusti kysyä, onko metsälautakunnista annetun lain virkavastuusäännöksellä mitään aineellista merkitystä: Jos lainvalvojat saavat kaikin keinoin, jopa perättömiä lausumia tuomioistuimessa käyttäen rankaisematta sortaa syytöntä metsänomistajaa, on pakko tehdä se johtopäätös, että metsälautakuntalaitoksen

toimihenkilöt ovat tosiasiallisesti kokonaan rikosoikeudellisen lainkäytön ulkopuolisia henkilöitä."

"Ei todellisuuden kanssa mitään tekemistä"

Hopeasaaren valituskirjelmän perusteena olivat aikaisemmissa oikeudenkäynnissä esiin tulleiden yksityiskohtien lisäksi Keskusrikospoliisin kuulustelupöytäkirjat. Ne antavat surullisen havainnollisen kuvan, millä tasolla katselmuslautakunnan ja piirimetsälautakunnan luottamusmiehenet toimivat. He eivät uskalla käyttää omaa harkintaansa. Esimerkiksi Eero Vanhatalo kertoi poliisin kuulustelussa, että "oletin Mustosen tienneen, mitä teki... Olen luottanut kokoneempien sanontoihin ja sillä perusteella kertonut oikeudessa."

Toinen katselmuslautakunnan jäsen Vilho Tonteri kertoi puolestaan, että "Minä en itse tunne lakipykälää enkä näin ollen tiedä niistä... Minä ja Vanhatalo tyydyimme Kotiahon ja Mustosen tekemiin ratkaisuihin. Henkilökohtaisesti ajatellen minä olisin kyllä tyytynyt pienenpäänkin aukkoon kuin mitä alueelle nyt tuli... Minä ja Vanhatalo tyydyimme sitten heidän '(Kotiahon ja Mustosen)' päätökseensä eikä pöytäkirjaan merkitty eriäviä mielipiteitä... Minä kirjoitin vain toisten laatiman pöytäkirjan alle nimikirjoitukseni."

Mustonen vuorostaan yritti piilottautua luottamusmiesten selän taakse. Hän kertoi puolestaan, että "Minä en katso olevani toimenpiteistä yksin vastuussa, koska kunnan metsälautakunnan miehet ovat tehneet päätöksen yhdessä". Hän myös kertoi, vaikka Vanhatalo väitti Kotiahon ja Mustosen mittailleen puustoa, että "... luvut puumäärästä 76 m³/ha ovat aivan silmävaraisesti katsottu niillä ei ole todellisuuden kanssa mitään tekemistä."

Kotiaho kätkeytyi myös luottamusmiesten selän taakse: "Katselmuksessa olin mukana virkamiehenä ja annoin asiantuntija lausuntoja metsän hoidosta. Katselmuspöytäkirjassa katselmusmiehet kertovat käsityksensä asiasta."

Samaan sarjaan kuuluu päämetsänhoitaja Väinö Suhosen todistus piirimetsälautakunnan kokouksesta: "Asiaa esitellessäni olen luottanut katselmuspöytäkirjan merkintöihin ja niiden oikeellisuuteen ja tämän pohjalta olen asian esitellyt." Kuitenkin hän vähän aikaisemmin kertoi, että "Katselmuspöytäkirja oli täytetty ylimalkaisesti."

Vastuunpakoilua

Vastaavasti Etelä-Savon piirimetsälautakunnan jäsenet asettuivat vuorostaan asiantuntijoiden ja katselmuslautakunnan selän taakse. Kokouksen puheenjohtaja Mauno Puolakka kertoi poliisille, että kokous on olettanut hakkuun tehdyksi hakkuu- ja uudistussuunnitelman jälkeen ja vaikka pöytäkirjan tiedot olivat puutteelliset "... on luotettu, että pöytäkirjan laatijat ja allekirjoittaneet ovat selvittäneet tehtävänsä oikein." Samaan tyyliin kertoilivat piirimetsälautakunnan muutkin jäsenet; Eelis Ronkanen, Esa Ihalainen ja Ensio Laine. Mikko Hänninen puolestaan ei muistanut kokouksesta yhtään mitään.

Tällä tavoin metsämafia toimii. Kukaan ei ota eikä kannu vastuuta, vaan sitä pallotellaan edestakaisin. Kustannukset ja vahingot kärsii metsänomistaja. Tarvittaessa löytyy lisäksi Keskumetsälautakunta Tapiosta, jonka pitäisi valvoa (piiri)metsälautakuntien toimintaa, korkeassa asemassa oleva metsäpoliisi, joka

todistaa paikallisen byrokratian hyväksi. Niinpä tässä Hopesaarenkin asiassa Tapion toimistopäällikkö Eero Hyvärinen, vaikka osin myönteli virheitä tehdyksi, todisti lopuksi, että "yleisesti ottaen ko. aukiolla on luontainen uudistaminen joutunut vaaraan ja oikeana toimenpiteenä on ollut ko. aukon teko ja sen istuttaminen uusilla taimilla".

Hän siis siunasi loppukaneetillaan alempien metsäpoliisien toimet. Hän ei ilmeisesti nähnyt tai ei halunnut nähdä metsässä sitä, minkä paikalla kolmesti käynyt professori Paavo Tiihonen oli todennut. Tiihosen lausunnossa kerrotaan nimittäin seuraavaa:

"Alueella suoritettu katselmus on aiheutunut siitä syystä, että 3.11.1975 hyväksyttyä yksityismetsälain mukaista suunnitelmaa ei ole toteutettu. Katselmusta koskevassa selostuksessa viitataan v. 1972-73 hakkuuseen. Vuoden 1975 suunnitelma ei ole kuitenkaan aiheutunut yksityismetsälain rikkomisesta. Metsänomistajalla on siten ollut tavanomaisen käytännön mukaisesti oikeus joko siirtää toimintaa myöhäisempään ajankohtaan tai peräti luopua suunnitelman toteuttamisesta.

Asiakirjojen mukaan tarkasteltavasta alueesta on annettu vaillinainen ja pääosin virheellinen kuva. Ensiksikin luontaisen uudistumisen mahdollisuuteen ei ole kiinnitetty mitään huomiota, vaikka perusteet siihen ovat mitä selvimmät: ?-metsämaa soveltuu luontaiseen uudistumiseen?-pienellä osalla aluetta uudistuminen voidaan varmistaa kevyellä maanpinnan rikkomisella?-alueelta runsain määrin kaadetut ja alueen reunoilla olevat elinvoimaiset männyn taimet vahvistavat luontaisen uudistumisen mahdollisuutta?-aukon vieressä naapurin maalla on myös luontaisesti syntynyttä männyn taimistoa ja nuorta kasvatusemetsää?-aukon ympäristössä on sopivia siementäviä mäntyjä?-voidaan otaksua, että myös hakatulla alueella on ollut siemenpuuksi kelpollisia mäntyjä. Pienenä esimerkkinä luontaisen uudistumisen mahdollisuuksista mainittakoon, että alueen halki kulkevan tien pohjoispuolella on kivennäismaata paljastunut eräässä kohdassa 1 m² verran. Tällä alalla on yhdeksän luontaisesti syntynyttä, elinvoimaista 15-20 cm pituista männyntainta ja useita koivuntaimia. Todettakoon myös, että tarkasteltavalla alueella ja sen ymärästössä alikasvoksena oleva taimisto on selvästi elpynyt v. 1972-73 hakkuun jälkeen. Alue onkin koulumainen esimerkki metsiköstä, joka ensi sijassa tulisi uudistaa luontaisesti männylle.

Toinen virheellisyys on alueen puuston määrässä. Vuonna 1975 tehdyn uudistussuunnitelman mukaan 2,3 ha suuruisella alueella on ollut puuta yhteensä (latvat mukaan lukien) 175 m³ eli 76 m³/ha. Saamieni tietojen mukaan hovie oikeuden suullisessa kuulustelussa esitettiin puuston keskikuutiomääräksi 70-80 m³/ha. Tarkastelun kohteena olevalla 0,8 ha alueella oli keväällä 1985 tapahtuneen kaadettujen puiden mittauksen mukaan puuta runsaat 200 m³/ha. Alueen ympäristössä keskikuutiomäärä on samaa suuruusluokkaa. Ottamalla huomioon puuston vuotuinen kasvu voidaan päätellä, että keskikuutiomäärä on ollut v. 1975 suuruusluokka-arviona ilmaisten 160-170 m³/ha.

Virheellinen puuston määrän arviointi on johtanut päätelmään, että tarkastelun kohteena oleva alue on ollut vajaatuottoinen metsikkökuvio. Käsitystä vahvistaa oikeuden päätökseen sisältyvä ohje metsän käsittelystä. Sen mukaan alueella on suoritettava mm. 'jätepuuston poistamista'. Sanan jätepuusto käyttäminen tarkoittaa samalla sitä, että alueella on tehty ennen katselmusta metsää hävittävä, yksityismetsälain vastainen tai muutoin voimakas (avo-) hakkuu. Siinä on jäänyt hakkaamatta yksittäisiä jättöpuita, jätepuustoa, ehkä muutama runko - muutama kymmenen kuutiota hehtaaria kohden. Edellä esitetyn mukaan alueella oli keväällä

1985 puuta runsaat 200 m³/ha. Alue ei siten ole voinut olla pari kasvukautta aikaisemmin pidetyn katselmuksen ajankohtanakaan vajaatuottoiseksi luettava metsikkökuvio.

Tarkasteltavan aukon hakkuuseen liittyvät myös mm. seuraavat tavanomaisen käytännön vastaiset piirteet: ?-hakkuu tehtiin keväällä 1985, vaikka alueen metsitys oli päätetty suorittaa vasta keväällä 1986?-hakkuuajasta johtuen myynnin eli kantohintojen kannalta epäedullisin ajankohta?-hakkuuajasta johtuen menetettiin myös yhden kesän kasvu?-alueella olevaa taimistoa ei ole yritettykään käyttää hyväksi suunnitellun metsänviljelyn yhteydessä?-virkistyskäyttöön tarkoitettulla ja yleensä rantojen läheisyydessä olevilla alueilla pyritään välttämään avohakkuuta.

Edellä esitetyn perusteella katson, että tarkasteltavan Koivuranta nimisen tilan metsään tehdyssä, 0,8 ha suuruisen alan käsittäneessä avohakkuussa on kaikilta osin nojaututtu virheellisiin perusteisiin."

Tiihosen kanssa samankaltaiset näkemykset esitti metsähallituksen metsänhoitaja Mikko Nieminen.

Pienet taimetkin raivattava

Myös Mustosen palkkaama metsuri Arvi Mattila, joka siis joutui käskystä tekemään todellisuudessa ainoan hävityshakkuun kaataessaan kaikki puut kuuluisaksi tulleelta 0,8 ha:n palaselta, oli huomannut, että alueella oli männyn taimia jopa harventamisen tarpeeseen asti. Hän kertoi lisäksi, että "Minun mielestäni alueella oli luontainen uudistuminen alkanut täysin tyydyttävästi. Alueella olevat puut olivat suurimmalta osaltaan siemenpuun kokoisia ja niitä oli enemmän kuin ko. alueen siementämiseksi tarvitaan. Mielipiteeni perustuu noin 20 vuoden kokemukseen metsurina."

Taimet todistuskappaleina luontaisesta uudistumisesta oli kuitenkin hävitettävä Mustosen käskystä. Metsuri kertoi: "Tehtäväkseni jäi kaataa kaikki puut taimet mukaanlukien... johon sisältyi puiden kaato, kokoaminen sekä taimikon kaataminen raivaussahalla. Mustosen määräyksestä pystyyn ei saanut jäädä puita."

Näin oli tietysti meneteltävä. Muutoinhan olisi seuraavana keväänä piirimetsälautakunnan tuottamien männyn taimien istuttajista tuntunut hyvin oudolta istuttaa pieniä taimia täystiheän luonnontaimikon sekaan, vaikka sellaistaikin tässä maassa tehdään.

Itä-Suomen hovioikeuden päätös oli totutun kaavan mukainen. Hopeasaari oli nostanut oikeusprosessin aiheettomasti ja hänet tuomittiin maksamaan vastaajienkin oikeuskulut. Jälleen kerran metsämafia oli voittanut ja päässyt näyttämään, miten sen ajamat asiat, vaikka täysin väärillä perusteillakin, todetaan oikeudessa asiallisiksi.

Liperin väärät valat

Joensuun kaupungin liepeellä sijaitsee Liperin kunta. Siellä Ristin kylässä Vienolan tilaa asuu Pentti Rummukaisen perhe. Pentille tila on siirtynyt vanhalta äijältä eli isältä. Vanha äijä on ollut koko elämänsä ajan hyvin itsellinen tilanomistaja. Itsellisyydessään hän on usein joutunut suukopuun myös paikallisen metsäpölliisin eli silloisen piirimetsälautakunnan teknikoiden kanssa. Äijä oli kuitenkin niin

kovaluontoinen, etteivät metsäpoliisit rohjenneet käydä hänen kimppuunsa. Kun sitten tila siirtyi pojan perheen hallintaan, metsäpoliisit katsoivat tilaisuuden tulleen.

Metsänomistaja, jonka toimeentulo on suurelta osin metsän antaman työn ja tulon varassa, joutuu tietenkin aika ajoin turvautumaan metsäänsä. Pentti aloitti ennen joulua vuonna 1981 hakkuut yhden hehtaarin alalla ns. Salopalstalla. Siellä oli sopivasti varttunutta kuusikkoa, joka kaipasi harvennusta sekä ennen kaikkea joidenkin lahovikaisiksi tulleiden puiden korjuuta ennen kuin ne menisivät täysin pilalle.

Pentti ei ehtinyt hakata metsäänsä kuin vähän tammikuun puolelle ja pyhätkin katkaisivat hakkuut, kun jo paikallinen metsäpoliisi, metsätalousneuvoja Viljo Aulis Korhonen oli tarkastamassa hakkuujälkiä. Tarkastuksensa perusteella Korhonen teki piirimetsälautakuntaan ilmoituksen metsän hävityksestä ja katselmus pidettiin jo 26. päivä tammikuuta.

Isännästä jatkuva pahantekijä

Vaikka Pentti oli vuodenvaihteessa tehnyt hakkuuta vain Salopalstalla, metsäpoliisi kaivoi katselmukseen mukaan vanhat hakkuujäljet myös yhden hehtaarin kuviolta Kotipalstalta. Näin hävityssyytökset näyttivät paljon vakavammilta. Metsänomistaja näytti siten olevan jatkuva pahantekijä. Metsämafia oli vuosien varrella oppinut, että kaivamalla esiin useita hävityskohteita saman omistajan metsistä, vaikka vanhojakin, saatiin tilanne näyttämään vakavalta sekä katselmusmiesten että piirimetsälautakunnan silmissä ja mikä tärkeintä myös oikeuden edessä. Ainahan metsästä löytyy kohtia, joissa voidaan syyttää hävityksestä, koska jäljet eivät täytä tehometsätalouden kaavamaisia tavoitteita. Metsäluonto ei niitä moninaisuudessaan noudata.

Kotipalstan kuviolla oli tehty hakkuuta jo yli kaksi vuotta aikaisemmin. Myöhemmin Itä-Suomen hovioikeudelle antamassani lausunnossa totesin kotipalstan osalta muun muassa seuraavaa:

"Alue on aikaisemmin ollut laidunmaana eikä siten pelkästään metsätaloudellisessa käytössä. Merkit tästä vaiheesta ovat puustossa edelleen nähtävissä. Siitä aiheutuvaan jonkinlaiseen aukkoisuuteen ei nykyinen metsänomistaja ole suinkaan syyllinen. Metsänomistajan kertoman mukaan hakatut puut ovat olleet pääasiassa jo kasvunsa lopettaneita, osaksi tervasrosion vaurioittamia ja osittain jopa pystyyn kuivaneita. Kannoista ja pystypuista päätellen metsänomistajan antamat tiedot ovat oikeita. Asiaan perehtymättömältä saattavat em. yksityiskohdat jäädä helposti huomaamatta.

Kotipalstalla tehty hakkuu on ollut metsänhoidollisesti oikein suoritettu. Metsän luontaista uudistumista ei ole saatettu vaaraan, vaan päinvastoin isojen puiden poistosta syntyneet hyvin pienialaiset aukot taimettuvat ja ovat jo huomattavalta osin taimettuneet reunapuiden siemennyksestä."

Taimettumista tarkastettiin talvella

Kotipalstan luontaista uudistumista katselmusmiehet eivät voineet edes arvioida, katselmushan pidettiin keskellä talvea, tammikuussa. Pentti Rummukainen oli kuitenkin katselmuksessa metsäpoliisin antamista vääristä tiedoista huolimatta

valmis kompromissina hyväksymään Kotipalstan rauhoittamisen kymmeneksi vuodeksi. Hänellä ei ollut akuuttia tarveakaan hakkuihin lähivuosina sillä palstalla. Mutta Salopalstan hakkuuta hän ei voinut hyväksyä hävitykseksi. Raivostuttavaa oli, että metsätalousneuvojan katselmuksessa antamat tiedot olivat tärkeimmissä kohdissa täysin vääriä.

Metsätalousneuvoja Viljo Aulis Korhonen saneli katselmuspöytäkirjaan Salopalstan osalta seuraavat hävityssyytökset: "Salopalstan kuviolla 1 kehitettäväksi kelvollista mustikkatyyppin kuusivaltaista 3. kehitysluokan metsää. Puuston ikä 60-90 vuotta. Kuvion pinta-ala 1,0 ha... Kuviolla 1 hakattu harsintahakkuulla pääasiassa vallitsevan latvuskerroksen kookkaimpia runkoja tukeiksi. Metsikön puuston pohjapinta-ala on 18 m²/ha. Hakkuu johtanut metsikkökuvion aukkoiseksi."

Piirimetsälautakunta päätti oikeusprosessin aloittamisesta syksyllä 1982.

Piirimetsänhoitaja Martti Väisäsen laatimassa kannekirjelmässä toistettiin Korhosen tekemät virheet. Hakkuuajaksi ilmoitettiin 21.12.1981-18.1.1982, joka ei pitänyt paikkaansa Kotipalstan osalta. Varsinainen syytös oli "... luontainen uudistuminen oli joutunut vaaraan, koska kehitettäväksi kelvollista metsää oli liian voimakkaalla valtapuiden hakkuulla saatettu epätasaiseksi ja vajaatuottoiseksi 2,0 ha:n alalla käsitellen sitä täten tavalla, joka on ristiriidassa metsän järkevän kasvattamisen kanssa."

Tarkat mittaukset mitätöitiin

Pentti Rummukainen ei voinut hyväksyä näitä vääriä väitteitä. Kun apua ei näyttänyt löytyvän metsäpoliisilta, hän kääntyi Pohjois-Karjalan metsänhoitoyhdistysten liiton toiminnanjohtajan, metsänhoitaja Seppo Silvennoisen puoleen ja sai hänet suostumaan metsän tarkastukseen. Käyntinsä perusteella Silvennoinen kirjoitti piirimetsälautakunnalle kirjeen syyskuussa kertoen näkemyksensä, että Salopalstalla ei hänen mielestään suinkaan ole metsää hävitetty, vaan pikemminkin harjoitettu varovaisesti hyvää metsänhoitoa. Silvennoinen kävi asiasta useita neuvotteluja metsäpoliisin kanssa ja toi niissä esiin uudelleen Rummukaisen halun tehdä kiistassa kompromissi eli suostua metsän rauhoitukseen 10 vuodeksi Kotipalstalla mutta ei Salopalstalla. Metsäpoliisi ei suostunut kompromissiin ja niin asia meni käräjille.

Metsänhoitaja Silvennoinen teki kompromissiesityksen rauettua tarkan puuston mittauksen Salopalstalta hakatulla yhden hehtaarin kuviolla. Mittauksen mukaan hän oikeuden päätöksen jälkeen totesi muun muassa, että:

"Katselmuspöytäkirjan tiedot metsän käsittelystä Salopalstalla ovat vääriä:

-Katselmuspöytäkirjan mukaan ppa on 18 m²; tosiasiasa se on noin 26 m².

-Katselmuspöytäkirjan mukaan Salopalstalla on hakattu pääasiassa vallitsevan latvuskerroksen kookkaimpia puita: mittausten mukaan näin ei ole kuitenkaan tehty.

-Ei oikeudessa eikä katselmuksessa otettu huomioon sitä, että huomattava osa järeimmistä hakatuista puista oli varastoalueella ja tienvarressa ollessaan kolhiintuneet ja lahonneet.

-Katselmuspöytäkirjan mukaan Salopalstalla hakkuu on tapahtunut 3.

kehitysluokan metsässä: oikeuden päätöksen mukaan luontainen uudistuminen on joutunut vaaraan.

-Oikeuden päätöksen mukaan Kotipalstalla olisi hakattu vuosien 81/82 vaihteessa: tosiasiasa kotipalstan hakkuista on aikaa jo useampia vuosia. Päätös perustuu valheelliseen katselmustietoon.

-Salopalstalla metsä on ko. hakkuun jälkeen hyvässä metsänhoidollisessa tilassa."

Metsämafia ei näe metsää puilta

Silvennoisen mukaan tapahtumien kulku oli tuonut esiin seuraavia asioita:

"-Maanomistajalla ei ole oikeusturvaa katselmuksessa eikä oikeudessa.

-Oikeuslaitoksessa ei ole riittävää metsällistä asiantuntemusta.

-Piirimetsälautakunnan lainvalvojat tulkitessaan ahtaasti Kml Tapion ohjeita, eivät näe metsää puilta. Hävityshakkuuksi voidaan tuomita hakkuu, joka on perustunut hyvään metsänhoitoon, jos hakkuu on ollut jonkin normin vastainen."

Metsänhoitaja Seppo Silvennoisella oli kovien arvioidensa tueksi vankkaa tietoa.

Hän nimittäin teki tarkan ja perusteellisen mittauksen Salopalstan hakkuukuviolta.

Hän mittasi systemaattisesti 20 metrin välein hehtaarin alalta yhteensä 23 koealaa.

Lisäksi hän mittasi koko alueelta kaikki tuoreet kannot ja pystykoepuiden

perusteella selvitti niiden läpimitan eli koon rinnankorkeudelta.

Yhdelläkään näin, jopa tieteellisen tarkasti mitatulla koealalla puusto ei ollut 18

m²/ha tai sen alle, vaan kaikilla koealoilla oli puustoa enemmän keskiarvon ollessa

noin 26 m²/ha. Metsäpoliisi siis esitti katselmusmiehille ja piirimetsälautakunnalle

sekä edelleen oikeudelle yli 40 % pienemmän puuston määrän kuin mikä se oli

tarkasti mitattuna. Mittaukset osoittivat myös, että toinen perusväite vallitsevien eli

isoimpien puiden hakkuusta oli yhtä virheellinen. Hakattujen puiden

rinnankorkeusläpimitan keskiarvo oli noin 17 cm, kun jäljelle jääneiden puiden oli

21 cm. Virheet olivat niin suuria, että ne eivät voineet olla erehdyksiä.

Se, että metsäpoliisin antamat tiedot olivat tahallisen vääriä, varmistui

oikeudenkäynnin kuluessa. Metsäpoliisi ei nimittäin suinkaan korjannut antamia

tietoja, vaikka se sai käyttöönsä metsänhoitaja Silvennoisen tarkat mittaustulokset.

Sekä piirimetsänhoitaja Martti Väisänen että metsätalousneuvoja Aulis Korhonen

todistivat valalla vanhoen antamiensa väärin tietojen puolesta.

Entisiä työtovereitaan auttamaan oli tässä jutussa rientänyt KML Tapion

toimistopäällikkö, metsänhoitaja Eero Hyvärinen. Hyvärinen oli toiminut samassa

piirimetsälautakunnassa lähes koko edellisen vuosikymmenen. Hän todisti koko

arvovallallaan, että metsäpoliisikaverit Väisänen ja Korhonen olivat olleet oikeassa

ja Rummukainen oli hävittänyt metsänsä. Näin vastakkain olivat metsäpoliisin

arvovalta väärillä tiedoilla vastaan metsänomistaja ja hänen todistajansa,

metsänhoitaja Seppo Silvennoinen tarkoilla mittaustiedoilla.

Maallikko saattaisi luulla, että tulos on selvä metsänomistajan voitoksi, mutta ei

vain ollut. Alioikeus teki täysin käsittämättömällä perusteella päätöksen: "... että

metsän luontainen uudistuminen on joutunut vaaraan, koska kehitettäväksi

kelvollista metsää on liian voimakkaalla valtapuiden hakkuulla saatettu

epätasaiseksi ja vajaapuustoiseksi kahden hehtaarin alalla ja käsitelty metsä siten

tavalla, joka on ristiriidassa metsän järkevän kasvattamisen kanssa."

Päätöksen perustelut ovat mielettömiä, sillä Salopalstalla oli kyse

kasvatushakkuusta eikä sillä ole mitään tekemistä metsän luontaisen uudistamisen

kanssa. Pentti Rummukainen kuitenkin valitti asiasta Itä-Suomen hovioikeuteen.

Valituksensa tueksi hän sai lausunnon myös minulta, sillä metsässä käytyäni

saatoin todeta, että rauhoituspäätös oli tehty väärin tietojen perusteella.

Oikeudella olisi ollut käytettävissä myös oikeat tiedot metsästä metsänhoitaja

Silvennoisen tarkkojen mittausten muodossa.

Pentti Rummukainen osoittautui kuitenkin sinnikkääksi, itselliseksi suomalaiseksi

isännäksi. Tosin hän luuli, että oikeus lopulta asiassa voittaisi, kunhan vain jaksaisi

taistella sen puolesta. Koska rauhoituspäätös ilmiselvästi ja todistetusti perustui väärin tietoihin, hän käynnisti oikeusprosessin koko rauhoitusriidan väärin perustein käynnistänyttä metsätalousneuvoja Viljo Aulis Korhosta vastaan Joensuun raastuvanoikeudessa. Asiamiehekseen Rummukainen sai metsänhoitaja, hovioikeuden auskultantti Reima Vatasen. Rummukaisen rangaistusvaade oikeudessa oli seuraava:

"Kantajan (Rummukaisen) tilalla suoritettussa yksityismetsälain mukaisessa katselmuksessa Viljo (Aulis) Korhonen mittasi 26.1.1982 puuston pohjapinta-alan tahallisen virheellisesti. Hänen toimestaan pohjapinta-alaksi merkittiin katselmuspöytäkirjaan vain 18 neliometriä hehtaarilla. Lisäksi Korhonen merkitsi pöytäkirjaan, että hakkuu oli kohdistunut pääasiassa vallitsevan latvuserroksen kookkaimpiin runkoihin. Nämä molemmat tiedot ovat tahallisen perättömiä. Kun Korhosta kuultiin todistajana Liperin kihlakunnanoikeudessa Joensuussa 8.12.1982, hän valan tärkeydestä ja merkityksestä muistutettuna vahvisti katselmuspöytäkirjan perättömiksi tietämänsä tiedot pohjapinta-alasta ja hakkuun kohdistumisesta pääasiassa vallitsevan latvuserroksen suurimpiin runkoihin. Lisäksi hän lausui, ettei pinotavaraa ollut hakattu lainkaan.

Uudestaan asiaa kysyttäessä hän vielä vahvisti, ettei pinotavaraa ollut hakattu lainkaan, hakkuu oli ollut yksinomaan tukkipuihin kohdistuvaa. Myös tämä väite on tahallisen perätön. Hakkuualueesta tehdyssä tieteellisen tarkassa selvityksessä pohjapinta-alaksi on todettu 26 neliometriä hehtaarilla, ja hakkuun on todettu kohdistuneen pääasiassa pienempiin runkoihin.

Tahallisen perätön lausuma puuston pohjapinta-alasta ja hakkuun kohdistumisesta vain tukkipuustoon johti siihen, että kihlakunnanoikeus katsoi kantajan syyllistyneen metsän hävittämiseen hakkaamalla metsän vajaapuustoiseksi ja liian voimakkaalla valtapuiden hakkuulla epätasaiseksi. Tämä totuudenvastainen käsitys säilyi myös ylemmissä oikeusasteissa.

Todellisuudessa metsä oli Keskusmetsälautakunta Tapion harvennushakkuuta koskevien ohjeiden mukaan jäänyt 2 neliometriä liian tiheäksi, eikä hakkuu ollut kohdistunut valtapuustoon, vaan vallittuun latvuserrokseen.

Viitaten hallitusmuodon 93§:n 2 momenttiin ja metsälautakunnista annetun lain 16§:ään pyydän kunnoittavasti edellä lausumani perusteella, että Viljo Aulis Korhonen haastetaan Joensuun raastuvanoikeuteen vastaamaan kanteeseen, jossa tulen vaatimaan, että hänet:

1. tuomitaan vapausrangaistukseen tahallisesta vahingoittamistarkoituksessa tehdystä virkarikoksesta (rikoslaki 40 luku, 20§, 1 momentti);
2. tuomitaan vapausrangaistukseen virkamiehenä tahallaan vastoin parempaa tietoaan annetusta, valalla vahvistetusta perättömästä lausumasta (rikoslaki 17 luku 1§, 1 ja 2 momentti);
3. sekä velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikuluni asiassa 16 % korkoineen päätöksen julistamispäivästä lukien."

Oikeusistuimia harhautetaan

Tähän oikeudenkäyntiin oli Korhosen puolesta manattu todistamaan jälleen toimistopäällikkö Eero Hyvärinen KML Tapiosta sekä piirimetsänhoitaja Martti Väisänen ja katselmuksessa ollut metsätyönjohtaja Olavi Hiltunen. Hyvärinen todisti, että väärillä puustotiedoilla ei ole voinut olla asiassa merkitystä, vaikka juuri niiden perusteella metsää väitettiin hävitetyn. Hyvärinen keksi myös aivan uuden

ratkaisun ristiriitaisille tiedoille. Hän väitti, että Rummukainen oli tehnyt Salopalstalla uuden hakkuun katselmuksen jälkeen.

Hiltunen todisti, että katselmuksessa ei todettu hakkuussa olleen lainkaan pinotavarapuuta, vaan ainoastaan tukkipuuta. Väisänen paikkaili rauhoitusoikeuden aikaisia todistuksiaan kertomalla nyt, että hän olikin pinotavarapuulla tarkoittanut tukkipuiden latvuksia.

Näin todistajat yrittivät harhauttaa oikeutta uskomaan, että Rummukainen olisi tehnyt uuden hakkuun katselmuksen jälkeen, jossa hän olisi hakannut lisää puita ja nyt vain pieniä puita eli paperipuun kokoisia. Väite oli mieletön jo senkin vuoksi, että jäljelle jääneen puuston määrä olisi pienentynyt rajusti katselmushetkestä. Kuitenkin metsänhoitaja Silvennoisen yli puoli vuotta myöhemmin tekemät tarkat mittaukset osoittivat puuston määrän sangen korkeaksi. Tällöin Korhosen katselmusmittaukset olisivat olleet yhä enemmän väärässä.

Alioikeudessa (16.4.-86) syyttäjä yhtyi osaan Rummukaisen syytevaatimuksesta eli katsoi Korhosen syyllistyneen huolimattomuudesta annettuun perättömään lausumaan. Niinpä alioikeus antoi tuomiolauselman, jonka mukaan Korhonen oli tehnyt huolimattomuudesta virkavirheen ja sen perusteella hänet velvoitettiin suorittamaan Rummukaiselle oikeudenkäyntikuluja. Sekä Rummukainen että Korhonen valittivat päätöksestä Itä-Suomen hovioikeuteen.

Jälleen isäntä hävisi

Noin vuosi raastuvanoikeuden päätöksen jälkeen eli 7.4.-87 hovioikeus antoi päätöksensä, joka vallitsevan käytännön mukaisesti vapautti metsäpoliisin kaikista syytöksistä. Rummukaisen valitusta korkeimpaan oikeuteen ei otettu edes käsittelyyn.

Näin päättyi jälleen pitkä ja raskas oikeudenkäyntien sarja. Metsänomistaja hävisi juttunsa täydellisesti. Väärät todistukset ja väärät valat eivät tarvittaessa näytä olevan metsämafian edustajille mikään ylittämätön kynnyks. Oikeuslaitos puolestaan näyttää kokevan velvollisuudekseen puolustaa metsäalan valtajärjestelmää metsänomistajaa vastaan. Näin ilmeisesti uskotaan säilytettävän ihmisten usko ja luottamus valtajärjestelmiin ja virkamiesasiantuntijoihin.

Takalan taistelu Pukkilassa

Reino Takala asuu isältään perityllä tilalla Pukkilan pitäjän Kanteleen kylässä. Pukkila on pieni ja vähän tunnettu pitäjä suurempiensa, Mäntsälän ja Orimattilan puristuksessa. Reinon metsätaistelun kautta Pukkila on tullut lyhyessä ajassa tunnetuksi koko maassa. Mahtaakohan kunnan johto huomatakaan, miten merkittävää työtä Reino on metsätaistelullaan tehnyt kunnankin tunnetuksi tulemisessa. Kuntalaiset sen ainakin huomasivat äänestämällä Reinon ääniharavana, vaikka ensikertalaisena, suoraan kunnanvaltuustoon syksyllä 1988. Reino eleli tilallaan kaikessa rauhassa. Hän ei oikeastaan edes tiennyt, että piirimetsälautakunnan kaltainen metsäpoliisijärjestelmä toimii maassa, kunnes sitten kovalla tavalla oppi tuntemaan tämän metsämafian vahvan linnakkeen. Reino on ollut koko ikänsä monitoimimies. Tilan hoidon ohella hän nuorempaan teki hankkimallaan kaivinkoneella metsäojitus- ja muita kaivuu-urakoita. Opettipä hän nuorempiaan tähän kovaan ammattiin. Poliisimies, joka Reinon itsensä kertomana

haiskahti vahvasti viinaksille, tullessaan hakemaan väkipakolla Reinoa hullujenhuoneeseen metsätaistelun loppukahinoissa, oli yksi Reinon opettamia kaivurimiehiä ennen poliisiksi ryhtymistään.

Reino kasvatti metsäänsä perinteisellä isältään oppimallaan tavalla. Hänen metsänsä on seudulla tunnettu muun muassa siitä, että sieltä vielä saatiin ostaa junntapaalun aineksia eli korkealaatuisia luontaisesti kehittyneitä runkoja. Reinolla oli metsässään todellinen ikimetsän palanen, jota hän suojeli kuin silmäteräänsä ja mielellään näytti vierailleen. Ihmeissään vieraat äimistelivät isoja kuusia, joita halatessa kädet eivät yltäneet läheskään puun ympäri, ei vaikka paikalle olisi sattunut hyvin pitkäkäätinenkin kulkija.

Majesteettirikos

Erittäin raskaan synnin metsämafiaa vastaan Reino oli tehnyt arvostelemalla paikkakunnalla, toisinaan kovaäänisestikin, metsämafian harjoittamaa tehometsätaloutta koivun hävityksineen, aukkohakkuineen, maan myllerryksineen ja räkämäntyjen istutuksineen.

Reino kyllä erehtyi 1980-luvun alussa metsäasiantuntijan houkutusiin ja hakkasi pienen aukon metsäänsä, johon sitten metsänhoitoyhdistys istutti valmiiksi sairaat taimet, joista ei ollut metsän perustaksi.

Tästä kouriintuntuvasta esimerkistä Reino muisti aina muistuttaa sopivassa ja sopimattomassa paikassa. Tehometsätalouden asiantuntijat tietysti syyttivät Reinoa tästäkin virheestä väittämällä sairaiden taimien kuoleman aiheutuneen muka riittämättömästä maanmuokkauksesta.

Toinen hyvin vakava synty Reinolla oli hänen taipumuksensa ymmärtää liian suopeasti luonnonsuojelua. Hän ei hyvällä katsonut metsän yhä vähälukuisempien eläimien tappamista virkistyksen nimissä. Hän kieltäytyi antamasta metsään metsästyksen temmelyskentäksi, hädättipä pari kertaa poliisilla luvattomat metsästäjät pois metsästään. Hän ei antanut metsäänsä myöskään hirviporukan temmellykseen.

Reino siis tarvitsi kurinpalautusta. Helppoahan on saada metsänomistaja asiantuntijoiden loukkuun. Odotettiin vain sopivaa hetkeä, jolloin Reinon hommat metsässä olivat sopivasti keskeneräisiä ja sitten syyttämään häntä metsänhävityksestä. Sillähän olisi samalla kouluttava vaikutus muihinkin paikkakunnan metsänomistajiin.

Toki paikkakunnalta löytyi vanhoja hyviä esimerkkejä. Olihan esimerkiksi Reinon ystävän, Taavi Hautalan, metsä pantu lukkoon jo useita vuosia aiemmin. Kun aikaa kuitenkin oli jo kulunut jonkin verran, oli olemassa vaara, että yleisen mielipiteen aallon mukana muutkin isännät alkaisivat pullikoida Reinon vanavedessä.

Reinonkin metsässä oli pystyyn kuolemassa olleita puita kuten kaikkialla muuallakin. Osa niistä on kuolemassa aivan luonnon lakien mukaisesti, mutta valtaosa nykyaikana ilmansaasteiden vaurioittamina.

Uusien teiden varsille ilmestyy usein kuolevia puita, kun niiden juuret vaurioituvat tien teossa. Tieuran aukaisu aiheuttaa myös tuulenkaatoja. Näitä tuulenkaatoja ja pystyyn kuivumassa olleita puita Reinokin lähti taas kerran omatoimisesti korjaamaan. Jotta korjuusta tulisi enemmän työtä ja rahaa, yhdisti hän hommiin luontaisen uudistamisen hakkuun pienelle kumpareelle, jossa kasvoi salskeita mäntyjä ja sen ympärillä tuoreemmalla maalla eri-ikäistä kuusikkoa, josta oli aika poistaa ylispuiksi kehittyneitä, alikasvustoa varjostavia isoja puita.

Näin menetellen Reinolla oli taas kerran myytävänä TVH:lle junttapaaluja siltatöihin. Reino teki hakkuitaan kaikessa rauhassa keväällä 1985. Niistä hakkuista alkoikin sitten pitkä ja raskas kahina.

"Nyt lähtee Reinon metsästä puuta"

Joitakin aikoja aikaisemmin paikkakunnalle oli siirretty Vihdin seudulta metsäpoliisitehtävissä vihatuksi tullut metsätalousneuvoja Matti Salonen. Varmuuden vuoksi nyt kannatti ottaa kaiveltavaksi useampikin kohde - ei väliä vaikka vanhojakin. Kunhan vain saadaan näyttämään, että Reino on harjoittanut metsänhävitystä jatkuvasti ja laajoilla pinta-aloilla. Ainahan tekevän jäljiltä tällaisia kohteita metsästä löytyy.

Niinpä Reinolle tuli haaste katselmukseen lokakuun viimeiseksi päiväksi syksyllä 1985. Varsinaisen metsäpoliisin eli metsätalousneuvoja Matti Salosen lisäksi virkavaltaa katselmuksessa katselmuslautakunnan jäsenenä edustivat Jorma Seppälä ja Elias Pietilä.

Metsäpoliisi Salonen käyskenteli Reinon metsässä ikäänkuin olisi tilan todellinen isäntä. Niinpä hän riemuissaan leimoja puihin merkitessään hihkui, että nyt lähtee Reinon metsästä puuta.

Pöytäkirja täytetty etukäteen

Salonen oli jo etukäteen merkinnyt katselmuspöytäkirjaan rikoksen laajuuden ja syyn: "Kuvioilla 3-5 valtapuuston hakkuulla käsitelty vajaatuottoinen metsä", jonka mukaan "Metsänviljelyllä toteutettava uudistaminen on joutunut vaaraan, koska vajaatuottoista metsää on hakattu ilman hyväksytyä suunnitelmaa". Syytösten mukaan metsää oli hävitetty kolmen hehtaarin alalla. Salosen pöytäkirjaan merkittyinä vaatimuksina oli puuston poistaminen, raivaus, muokkaus ja männyn istutus koko kolmen hehtaarin alalla.

Takalan Reino, jolla oli tuoreena näyttönä tehometsätalouden kelvottomat jäljet pienellä avohakkuualalla, ei alkuunkaan voinut hyväksyä näitä mahdottomia vaatimuksia. Hänkö muka metsänhävittäjä? Hän, joka yrittää varjella ja huolehtia metsästään kaikin keinoin. Aivan hulluja olivat Salosen vaatimukset avohakata täyspuustoista metsää.

Reinon vastaväitteistä huolimatta katselmusmiehet allekirjoittivat kiltisti nimensä Salosen paperiin. Vaatimukset olivat niin mielettömiä, että oli turha kuvitella Takalan taipuvan niihin myöhemminkään.

Piirimetsälautakunta teki yhtä kuuliaisesti katselmuksen mukaisen päätöksen:

"Metsänviljelyllä toteutettava uudistaminen on joutunut vaaraan, koska vajaatuottoista metsää on hakattu ilman hyväksytyä suunnitelmaa arviolta 3 ha:n alalta. ... metsän kunnostamiseksi on suoritettava puuston poistamista, raivausta, muokkausta ja männyn istutusta 3 hehtaarin alalla maanomistajan Reino Takalan kustannuksella."

Hävityssyytökset lakiin perustumattomia

Kiista meni tietysti oikeusjutuksi. Reinolle tuli haaste käräjille Orimattilan kihlakunnanoikeuteen 13.8.-86.

Ensimmäisessä oikeudenkäynnissä piirimetsälautakunnan edustajana toimi metsänhoitaja Antti Koskimäki. Hän esitti syytökset ja vaatimukset katselmuksen ja piirimetsälautakunnan samasanaisten pöytäkirjojen mukaisesti.

Reinon asianajajana oli varatuomari Pekka Heikkilä, joka oli suostunut tuttuna miehenä avustamaan Reinoa. Asian käsittely siirrettiin kuitenkin kuukautta myöhemmäksi eli 10.9. pidettävään istuntoon.

Tämä siirto oli erittäin tärkeä metsäpoliisin kannalta. Metsämafia oli huomannut, että rauhoitusvaatimukset eivät tainneetkaan olla yksityismetsälakiin perustuvia. Yksityismetsälaki ei nimittäin kiellä uudistamasta luontaisesti vajaatuottoista metsää ja luontainen uudistaminen ei puolestaan edellytä piirimetsälautakunnan hyväksymää suunnitelmaa.

Metsäpoliisin oli kiireesti muutettava hävityssyytösten perustelu sellaiseksi, että luontainen uudistuminen oli vaarantunut. Sen todistamiseksi tarvittiin sopivalla tavalla manipuloitua mittausaineistoa. Se oli helppo hankkia. Koko syytösprosessin käynnistänyt metsäpoliisi Salonen mittaamaan metsää. Koska pääkohteella kuviolla 5 oli tehty luontaisen uudistamisen hakkuuta vasta edellisenä talvena, oli helppo päättää, että mittauksessa hyväksytään mukaan vain yli 10 cm:n pituiset taimet. Kun näytti siltä, että taimia saattaa kertyä tällä sinänsä mielettömällä rajauksella vielä liian paljon, metsäpoliisit päättivät, että hylätään kaikki jo rinnankorkeudelle yltäneet toipumiskykyisetkin alikasvokset. Kun lisäksi hylätään kaikki koivun ja muiden lehtipuiden taimet eikä hyväksytä sellaisia, jotka ovat näillä vaatimuskriteereillä hyväksytyjä taimia 60 cm lähempänä, niin kyllä luontainen uudistaminen saadaan näyttämään epäonnistuneelta.

Onko Suomi oikeusvaltio?

Metsämafia on siinäkin suhteessa erikoisasemassa tässä yhteiskunnassa, että se sekä syyttää että todistaa ikäänkuin omassa asiassaan. Puolueeton ja asiallinen oikeusmenettely ei tietenkään hyväksyisi todistuskelpoisiksi asianomaisen itse tekemiä mittauksia. Mutta niin sitä toimitaan oikeusvaltiossa, jonka nimi on Suomi. Varatuomari Heikkilä, Reinon edusmiehenä, kiisti piirimetsälautakunnan syytökset. Takala itse lausui oikeudessa, "että hän oli aloittanut kuviolla 5 metsän uudistamisen ja olisi sitä jatkanut, mutta tämä rauhoitusasia katkaisi hänen työnsä, niin ettei hän ole voinut jatkaa aloittamaansa metsän uudistustyötä. Kuviolla 5 pitäisi hänen käsityksensä mukaan kaataa pystyyn jäänyttä sellaista puuta, jota voidaan pitää jätepuuna. Kuvioilta 3 ja 4 hän on kaatanut vain muutamia tuulenkaatoja sekä sen lisäksi saattanut kaataa joitakin yksilöitä huonoa puuta"... Hän myös ilmoitti käsityksensä, että "taimiaineiston inventoinnista esitetty mittaustulos johtaa harhaan, koska siinä on otettu huomioon vain yli 10-senttiset tai sitä korkeammat taimet. Mainitulla kuviolla 5 on runsaasti pienempää tätä pienempää taimiainesta"...

Oikeudenkäynnissä selvisi mielenkiintoinen yksityiskohta metsäpoliisin toiminnasta. Matti Salonen ilmoitti vuosien mittaan toimittaneensa toistasataa katselmusta. Toinen mielenkiintoinen yksityiskohta oli, että Salonen kertoi, "että vuonna 1980 Uudenmaan-Hämeen piirimetsälautakunta oli antanut ohjeen, että myös luontaisella uudistamisella tehtävistä metsän uudistustöistä on oltava piirimetsälautakunnan hyväksymä uudistussuunnitelma".

Metsämafia oli siis omavaltaisesti laajentanut yksityismetsälain tulkintaa yli lainsäätäjän tarkoituksen. Salonen todistajan valan vannoneena väitti, että "Kuviolla 5 ei ole enää riittävästi emopuita, joiden perusteella paikalle voisi syntyä luontaisesti uutta taimistoa."

Takala oli kutsunut todistajakseen tähän istuntoon metsänhoitaja Samuli Nissin ja maanviljelijä-metsänomistajat Matti Juhonsalon ja Veikko Törmälehdon. Muun muassa Nissi todisti painokkaasti, että Takalan metsä on hyvin luontaisesti uudistuvaa. Takala toimitti oikeudelle myös metsänhoitaja, hovioikeuden auskultantti Reima Vatasen seuraavan sisältöisen lausunnon:

"... Kanteensa perusteena piirimetsälautakunta väittää, että vajaatuottoista metsää on käsitelty ilman hakkuu- ja uudistussuunnitelmaa, ja tämän perusteella katsoo, että kyseessä on yksityismetsälain 1§:n tarkoittama metsän hävitys, koska viljelemällä toteutettava metsän uudistaminen vaarantuu.

Kanne on jo lähtökohtaisesti täysin harhainen: yksityismetsäasetuksen 2§:n legaalimääritelmä ilman hakkuu- ja uudistussuunnitelmaa toteuttavasta metsän käsittelystä koskee vain viljelyllä tapahtuvaa uudistamista... Yhtä perusteeton on myös väite metsän vajaatuottoisuudesta: kun uudistusikä saavuttanutta metsää (110 vuotta) uudistetaan luontaisesti varovaisilla hakkuilla, jäljelle jäävä siemen- ja suojuspuusto ei tietenkään voi olla kasvatettavan puuston tiheydessä. Metsää ei yksinkertaisesti voida uudistaa liian tiheän päällyspuuston alle. Jos luontaiseen uudistamiseen kuuluvassa suojuspuuhakkuussa, sekä pienialaisia aukkoja käsittävässä, reunametsästä metsittyvässä kaistalehakkuussa alettaisiin kantajan esittämällä tavalla soveltaa kasvatettavan, ei siis uudistettavan metsän täystiheyden vaatimusta, koko luontainen uudistaminen kävisi mahdottomaksi. Kaikkein 'vajaatuottoisin' on aukea metsänviljelyalue, joka kaiken lisäksi monessa tapauksessa jää suurista rahallisista uhrauksista huolimatta vaille lain edellyttämää taimikkoa. Tästä on hyvänä esimerkkinä Takalan tilalla oleva viljelyalue, jossa nekin harvat taimet, jotka ovat vielä elossa, ovat professori Lähteen suorittaman tarkastuksen perusteella kelvottomia.

Viljelyjen jatkuvista epäonnistumisista, joita on maassamme tutkimusten perusteella satoja tuhansia hehtaareja, huolimatta ruhjoivan tehometsätalouden asiamiehenä ja samalla innokkaana taimikauppiaana esiintyvä metsälautakuntalaitos pyrkii kaikin keinoin estämään maanomistajia käyttämästä heille kuuluvaa laillista oikeuttaan uudistaa metsää luontaisesti, ja pakottamaan heidät tässäkin kanteessa tyypillisesti esille tulevin laittomin keinoin metsän viljelyyn.

Todistaja perui puheitaan

Kuvion viisi (5) osalta on esitetty väite puuston lahovikaisuudesta ja sen perusteella vaadittu alueen metsittämistä männynviljelyllä.

Laho ikääntyneissä puuyksilöissä on normaali iästä ja puun kasvukunnon heikkenemisestä johtuva ilmiö, joka ei periydy alueelle jo syntyneeseen taimikkoon. Kanne koskee viljelyllä tapahtuvan uudistamisen vaarantamista, alueella ei lain edellyttämänä vaihtoehtoisena uudistusmuotona oleva luontainen uudistaminen ole voinut vaarantua sementävän puuston lahovikaisuuden takia, koska alue on jo metsittynyt.

Todistajana oikeudessa kuultu metsälautakunnan jäsen, joka oli mukana rauhoituksen perusteita selvittävässä katselmustoimituksessa, ei enää oikeudessa

voinut yhtyä siihen piirimetsälautakunnan eli kantajan näkemykseen, että alue olisi vajaatuottoista. Hän on sen sijaan valan nojalla todennut, että 'lohkoilla 3, 4 ja 5 oli sellaista metsää, kuten yleensä ihmisten metsät ovat'. Edelleen todistaja vahvistaa Takalan kaataneen lohkolla 3 vain lahotyvisiä, sairaita puuyksilöitä, joiden poistaminen on välttämätöntä metsän terveyden kannalta. Lisäksi hän on vahvistanut oikeaksi sen oleellisen seikan, että 'tukkipuiden alla oli ollut taimia'. Metsän hävittämisen käsitteen määrittelyn kannalta on ensin selvitettävä, onko luontainen, ei siis kanteen vaatima viljelyyn perustuva uudistaminen vaarantunut yksityismetsälain tarkoittamalla tavalla. Vasta sen jälkeen, jos kantaja näyttää, ettei alueelle ole syntynyt luontaista taimikkoa, eikä voida olettaa, että sitä syntyisikään kohtuullisena pidettävän ajan kuluessa, voidaan oikeudellisesti pätevällä tavalla esittää väite viljelyn tarpeellisuudesta ja sen edellytysten laiminlyönnistä.

Teoksessaan Vuoden 1967 Yksityismetsälaki selityksineen Keskusmetsälautakunta Tapion silloinen lakimies varatuomari Lauri Viljo toteaa (s. 15) luontaisen uudistamisen osalta seuraavaa: 'Laki ei määrittele luontaisen uudistamisen käsitettä. Voidaan kuitenkin lähteä siitä, että sillä tarkoitetaan tapahtumaa, jossa kohtuullisena pidettävässä ajassa hakkuualueelle luontaista tietä syntyy kehitettäväksi kelvollinen, taloudellisesti käyttökelpoista ja kasvupaikalle sopivaa puulajia kasvava taimikko.'

Etelä-Suomen viljelymetsiä koskevassa uudessa tutkimuksessa, joka on valmistunut äskettäin, normaali aikaviive luontaisessa uudistamisessa metsänviljelyyn verrattuna on 10-15 vuotta.

Yksityismetsälaki ei lähde tehometsätalouden vaatimuksista, se ei vaadi syväaurausta sekä kallista metsänviljelyä siellä, missä toinen vaihtoehto, luontainen uudistaminen, on myös mahdollinen. Laki asettaa metsänomistajan toiminnalle vain minimitason, jota ei saa alittaa: luontainen uudistuminen ei saa joutua vaaraan.

Hyvää metsittymistulosta on tässä tapauksessa kantajan taholta yritetty peittää ottamalla mukaan hävitetyksi väitettyyn alueeseen yli 10 vuotta vanhoja, oikeudellisesti jo vanhentuneita hakkuujälkiä, joihin ei aikaisemmin ole katsottu olevan tarvetta puuttua.

Lisäksi näilläkin alueilla on tapahtunut luontaista uudistumista. Todistaja Pietilän lisäksi todistajana kuultu maisteri Soinio on yhtäpitävästi todennut, että 'metsänomistaja on luontaisella uudistamisella saanut metsän kasvamaan, eikä viljelyllä tapahtuva uudistaminen ole vaarantunut hänen menettelystään'. Alueella käynyt metsänhoitaja Nissi on todennut, ettei edes maanpinnan rikkomista luontaisen uudistamisen edistämiseksi enää tarvita, vaan se olisi tässä vaiheessa suorastaan vahingollista, koska alueella on paikoin liikaakin kehityskelpoisia luonnontaimia.

Kantaja ei edes perusta kannettaan väitteeseen luontaisen uudistumisen vaarantumisesta. Tällainen kanne olisikin tullut hylätyksi alueella tapahtuneen voimakkaan uudistumisen takia. Mikäli kantaja vielä onnistuisi löytämään kohtia, joissa ei olisi riittävästi luonnontaimia, kanne olisi tällöinkin ennenaikainen: pari vuotta hakkuun jälkeen ei vielä voida perustellusti väittää metsittymistä puutteelliseksi tai liian epätasaiseksi, koska metsittymisvaihe kestää normaalisti 10-15 vuotta, ja kaikki merkit metsittymisen täydellisestä onnistumisesta ovat olemassa.

Yhteenvedonomaaisesti totean lopuksi seuraavaa: Kyseessä on ollut varovainen, useassa erässä toteutettu luontaiseen uudistumiseen tähtäävä suojuspuu- ja

kaistalehakkuu, joka on johtanut lain minimivaatimukset runsain mitoin ylittävän luonnontaimikon syntymiseen. Lopputulos on nähtävissä noin kymmenen vuoden kuluttua.

Viljelyn vaarantamiseen perustuva kanne luontaisessa uudistamisessa, jossa ei lain mukaan tarvita mitään piirimetsälautakunnan hyväksymää suunnitelmaa, on täysin perusteeton ja lisäksi ennenaikainen. Mikäli tulevaisuudessa näyttäisi siltä, että luontaisen uudistamisen varmistamiseksi tarvittaisiin mahdollisia lisätoimia, kuten maanpinnan varovaista rikkomista, kaikki ne tullaan ajallaan suorittamaan.

Luontainen uudistaminen ensimmäisistä uudistamiseen tähtäävistä väljennyshakkuista varttuneen taimikon harvennukseen on vuosikymmeniä kestävä tapahtumaketju, jossa hoitotoimenpiteet on ajoitettava aina sen mukaan, kuin niitä maastotarkastusten perusteella näytetään tarvittavan. Tässä työssään maanomistaja tarvitsee metsäviranomaisten ja neuvontaorganisaation tukea ja ohjausta, ei poliisitoimia, joiden yksinomaisena tarkoituksena on maanomistajien oikeusturvasta välittämättä viljelyyn ja koviin muokkausmenetelmiin perustuvan tehometalouden intressien ajaminen."

Todistuksia tieteen huipulta

Asian käsittely siirtyi lokakuun lopulla (30.10.-86) pidettyyn oikeudenistuntoon. Tällä kertaa oikeuteen oli saatu metsänhoidon asiantuntijoita tieteen korkeimmalta huipulta. Professori Matti Leikola oli manattu todistamaan Helsingin yliopistosta metsäpoliisin puolesta. Takala puolestaan oli saanut todistajakseen minut Metsäntutkimuslaitokselta. Piirimetsälautakunta oli saanut todistajaksi lisäksi tutkija Kari Korhosen myös Metsäntutkimuslaitokselta. Hän oli nimittäin piirimetsälautakunnan pyynnöstä tehnyt lahoselvityksiä Takalan metsästä. Takalalla oli minun lisäksi kaksi muuta todistajaa; metsätalousneuvoja Martti Mansikkala ja metsäteknikko Reino Hakkarainen, kumpikin Saarijärveltä. Mansikkalan haastatellessa oikeusistuimen eteisessä kolleegaansa Salosta, miksi tämä oli tällaisen prosessin käynnistänyt, oli tämä tokaissut, että se Takala on sellainen häirikkö.

Professori Leikolan todistus oli kovin epämääräistä pyörittelyä. Hän korosti muun muassa: "Mielestäni tällaisilla mailla luontainen uudistaminen on joutunut vaaraan, jos siellä ei tehdä tarmokkaita toimenpiteitä luontaisen uudistamisen hyväksi. Niitä ovat nimenomaan maan valmistaminen kevyen muokkauksen avulla." Siihenhän Takala oli juuri pyrkinyt, mutta metsäpoliisi keskeytti hänen työnsä.

Metsämafian kannalta painavin Leikolan todistuksesta oli se osa, jossa hän vakuutti, että: "Mielestäni piirimetsälautakunta on suorittanut inventoinnin aivan sellaisten ohjeiden ja käsitysten mukaan mikä meillä Suomessa tällä hetkellä on hyvästä taimikkoinventoinnista." Tämän hän todisti, vaikka hyvin tiesi, että Takala oli vasta edellisenä talvena tehnyt kuviolla 5 luontaisen uudistamisen hakkuun ja laikuttanut eli muokannut maan kesän aikana. On biologisesti mahdotonta ja siten mieletöntä edellyttää, että kuusen taimet jo hakkuuta seuraavana syksynä olisivat kooltaan yli 10 cm:n mittaisia.

Kun Leikola lisäksi todisti, että osalla kuviota 4 ja 5 oli tehty yksityismetsälain vastaisia hakkuuta, saattoi metsämafia hyväksyä hänet vastaisuudessaakin asiantuntijakseen.

Mahdottomat vaatimukset

Oma todistukseni oli aivan toisenlaatuinen. Annoin myös kirjallisen lausunnon, jossa totesin seuraavaa:

"Kuvioilla 3 ja 4 metsänomistaja ei ole viimeisen kymmenen vuoden aikana tehnyt varsinaisia hakkuita. Hyvän metsänhoidon mukaisesti hän on korjannut kuvioilta joitakin tuulenskaatamia tai pystyyn kuivumassa olleita puita. Irtonaiset kannot ja kantojen lahoamistapa vahvistavat näin jälkeempäinkin kaadettujen puiden tilan. Erityisesti kuviolla 3 uuden metsäautotien rakentaminen kuvion reunaan on todennäköisesti lisännyt em. vaurioita.

Piirimetsälautakunnan syksyllä 1986 tekemät puustomittaukset, joiden mukaan kuvioilta on poistettu puuta vain 2-3 m²/ha eli vain muutamia kymmeniä runkoja, vahvistavat tehdyn arvion ja metsänomistajan oman kertoman. Vain 2-3 m²/ha poistuman korjaaminen ei ole edes merkittävää taloudellista hakkuuta, mutta kuolleista ja kuolevista puista leviävien tuhojen estämiseksi niiden korjuu on metsänhoidollisesti erittäin tärkeätä. Omassa metsässään omaehtoisesti toimien korjuu on metsänomistajalta onnistunut erittäin hyvin. Jäljelle jäänyt puusto ei ole kärsinyt korjuuvaurioita. Keskimääräistä runsaampaa lahovikaisuutta kuvioilla ei vastapuolen väitteistä huolimatta myöskään esiinny. Pikemminkin jäljellä oleva puusto on normaalia vähemmän lahovikaista, mikä johtunee metsänomistajan käyttämistä omatoimisista ja varovaisista korjuumenetelmistä. Yli kymmenen vuotta sitten tehdyistä hakkuista ei metsänomistajaa voida enää moittia eikä ole tarvettakaan.

Kuvioiden metsähoidollinen tila vastaa hyvin Etelä-Suomen yksityismetsien keskimääräistä hoidollista tasoa. Mitään metsän hävitykseen viittaavaa hakkuuta kuvioilla ei ole tehty. Piirimetsälautakunnan mittaukset osoittavat, että luontainen uudistuminen on kuvioilla jo täydessä käynnissä. Piirimetsälautakunnan mittaajien laskemia ja hyväksymiä taimia on kuvioilla hehtaaria kohti noin 1000 kpl ja yli puolet mittausruuduista oli jo taimettunut.

Tulos on näin hyvä, vaikka piirimetsälautakunnan mittaajat eivät ole edes suostuneet laskemaan kaikkia taimia eli koivuja ja alle kymmenen senttimetrin pituisia taimia ei ole hyväksytty. On täysin perusteltua arvioida, että niitä on kuvioilla useita satoja. Pienet taimet ovat yhtä kelvollisia metsän aineksia kuin yli kymmensenttisetkin. Luontainen uudistuminen vie luonnollisesti aikaa joitakin vuosia ja metsänomistaja on näillä kuvioilla vasta käynnistämässä uudistamistoimenpiteet. Arviot niiden lopullisesta onnistumisesta ovat tässä vaiheessa ennenaikaisia.

Luontainen uudistaminen vaiheittain

Yhdeltä metsänomistajalta ei myöskään voida edellyttää keskimääräistä käytännön tasoa voimaperäisempää käsittelyä. Yksityismetsälaki ja -asetus eivät siihen velvoita. Näin ollen kuviot 3 ja 4 eivät anna minkäänlaista aihetta metsän rauhoittamiseen.

Kuvio 5 on ilmeisesti rauhoitusriidan pääkohde. Kuviot 3 ja 4 on ilmeisesti otettu mukaan, jotta tilanne saataisiin näyttämään mahdollisimman laaja-alaiselta. Kuviolla 5 on tehty äskettäin selviä luontaisen uudistamisen hakkuita. Myöskään metsänomistaja ei niitä kiellä. Luontaisen uudistamisen valmistelevat toimenpiteet on kuviolla aloitettu jo aikaisemmassa hakkuussa. Valtapuuston yli 100 vuoden ikä

on suonut siihen asialliset perusteet. Kun on kyse metsiköstä, jossa metsänomistaja suorittaa itse metsänkäsitteilyn, on ymmärrettävää ja täysin luonnollista, että hän voi tehdä luontaisen uudistamisen useammalla kuin yhdellä hakkuulla. Sellainen menettely on metsänhoidollisesti kaikkein järkevintä ja käytössä olevien ohjeiden mukaista nyt kyseessä olevalla suhteellisen rehevällä kasvupaikalla.

Näin mallikas toiminta ei näytä kuitenkaan olevan mahdollista suurmetsätalouden kaavamaisessa toiminnassa, niin toivottavaa kuin se olisikin. Vähittäisellä uudistamisella estetään pintakasvillisuuden liiallinen rehevöityminen ja samalla siementävä puusto tuottaa edelleen puuta. Kyse ei siis lainkaan ole vajaatuottoisen metsän kasvatushakkuusta, vaan normaalin mustikkatyyppin metsäkuvion luontaisesta uudistamisesta havupuuvuvaltaiseksi sekametsäksi parissa kolmessa vaiheessa.

Piirimetsälautakunta on katselmustoimenpiteillään ja rauhoitusvaatimuksillaan keskeyttänyt lupaavasti alkaneen luontaisen uudistamisen. Sitä metsänomistaja on koko prosessin ajan pahoitellut. Hakkuutalven 1984-85 runsaslumisuus vaikeutti hakkuun saattamista mallikkaaseen päätökseen, mutta metsänomistaja aikoi täydentää hakkuuta seuraavana talvena, mutta rauhoituskiista keskeytti hänen suunnitelmansa toteuttamisen. Näin piirimetsälautakunta on vaikeuttanut ja hidastanut metsänomistajan omatoimista, järkevää metsänhoidollista työtä. Työn keskeneräisyyttä vahvistaa esimerkiksi kesken jäänyt laikutus ja raivaus.

Keskeneräisyydestä huolimatta luontainen uudistuminen on kuviolla lähtenyt hyvin alkuun ja osoittaa sinänsä kohteen sopivan erittäin hyvin luontaisesti uudistettavaksi. Piirimetsälautakunnan tekemien arviointien mukaan kuviolla on keskimäärin vain runsas 800 kasvatuskelpoiseksi hyväksyttävää tainta hehtaaria kohti. Kun kyse on keskeneräisestä hankkeesta, on tämäkin tulos jo varsin hyvä. Todellisuudessa tilanne on kuitenkin tätä arviota jo paljon parempi.

Piirimetsälautakunnan mittaajat ovat tämänkin kuvion arvioinnissa jättäneet laskematta koivut ja alle kymmenen senttimetrin pituiset taimet. Kun kesken jäänyt laikutuskin on tehty vasta pari vuotta sitten, on luonnollista, että kaikki laikkuihin syntyneet luontaiset taimet ovat jääneet laskematta. Tein edellä mainitsemieni metsäammattimiesten kanssa satunnaisesta kohdasta laikutettua aluetta laskennan taimista viidestä peräkkäisestä laikusta. Kaikki taimet olivat alle kymmensenttisiä. Havupuun taimia oli jokaisessa laikussa vähintään kaksi kappaletta. Suurin määrä oli yli kymmenen. Keskimäärin niitä oli noin seitsemän kappaletta. Kolmannes taimista oli mäntyjä. Taimettuminen laikuissa jatkuu edelleen hyvää vauhtia.

Uudistuminen jo tapahtunut

Piirimetsälautakunnan tekemän puutteellisen ja tendenssinomaisen arvioinnin vuoksi teimme myös tarkistusmittauksia osalla kuviota. Kuvion pisimmältä halkaisijalta mittasimme ympyräkoaloittaista linja-arviointia käyttäen kymmenen 10 m² suuruista koalaa. Luokittelimme taimet puulajeittain kolmeen pituusryhmään. Erikseen luettiin alle kymmensenttiset, 10-130 cm pituiset sekä 130-500 cm pituiset taimet. Pisimmistä taimista erityisesti koivut ovat suositeltavia myös kuusen taimien verhopuuksi hallaa vastaan. Vain kaksi koeruutua kymmenestä oli tyhjiä. Syynä oli koeruudun osuminen hakkuutähteiden kohdalle. Niiden maaduttua vuoden parin kuluessa ne taimettuvat erittäin herkästi.

Taimellisissa ruuduissa oli keskimäärin enemmän kuin yksi alle kymmensenttinen havupuun taimi. Keskipituisia männyn ja kuusen taimia oli taimellisissa ruuduissa 8-9 kpl ja yksi koivun taimi. Yli 130 cm pituisia kuusen ja koivun taimia oli molempia keskimäärin yksi ruutua kohti. Näin ollen hehtaaria kohti taimia oli lähes 7000 kpl, joista noin 5000 kpl oli alle 1,3 metrin pituisia.

Mitattujen ruutujen keskipisteet on merkitty punaisella muoviteipillä varustetuilla kepeillä maastoon, joten mittaukset ovat kenen tahansa tarkistettavissa. Piirimetsälautakunnan koeruudut eivät olleet maastoon merkittyjä. Niitä ei voida siten enää tarkasti tarkistaa.

Tulosten ristiriitaisuuden selittää piirimetsälautakunnan mittausten tarkoituksenmukainen vajavaisuus. Todennäköistä on, että taimia on uudistusalueella vielä saamaamme tulosta runsaammin, sillä pienten taimien havaitseminen pintakasvillisuuden seasta ei ole kovin helppoa. Joka tapauksessa tulokset osoittavat kiistattomasti, että kuvio 5 on erinomaisen hyvin luontaisesti uudistuvaa. Sitä voidaan auttaa ja nopeuttaa, jos metsänomistajan sallitaan ja häntä kannustetaan jatkamaan hyvin alkanutta työtä ja lopetetaan kiireellisesti työn aiheeton vaikeuttaminen. Siementäväksi jätetty puusto on erittäin hyväkuntoista ja siementämiskykyistä. Tämä ammattitermillä kuusen luontaisen uudistamisen suojuspuustoksi kutsuttu puusto vastaa laadultaan hyvin käytännön vaatimustasoa. Se ei ole lahovikaista eikä liian vanhaa.

Siementävän suojuspuuston määrän vähentämistä tulisi jatkaa isännän suunnitelmien mukaisesti. Luonnollisesti kasvatushakkuista ajatellen puusto on vajaatuottoista, mutta luontaisessa uudistamisessa puustopääomaa onkin pienennettävä, jotta uudistuminen voisi tapahtua. Käsite vajaatuottoinen ei siten kuulu eikä sovi enää uudistamisvaiheen puuston käsitteisiin. Puuston iän vuoksi metsänomistaja on juuri käynnistänyt luontaisen uudistamisen. Nykyinen lainsäädäntö ei edellytä luontaisessa uudistamisessa mitään suunnitelmaa. Vain silloin, jos haluaa uudistusalan veronhuojennuksen, on suunnitelma nykytulkinnan mukaan pakollinen. Kaikki metsänomistajat eivät kuitenkaan ole tästä veronhuojennuksesta edes kiinnostuneita, koska se merkitsee taimikon ennenaikaista ja liian voimakasta harvennusta ja perkausta ja sitä kautta myöhemmin taloudellisia menetyksiä puun määrällisessä ja erityisesti laadullisessa tuotannossa.

Tietoa uudistamisesta kylliksi

On syytä korostaa, että edellä esittämäni näkökohdat eivät ole minun yksityisiä mielipiteitäni, vaan ne perustuvat laajoihin metsän uudistamista selvittelleisiin tutkimuksiin. Metsäntutkimuslaitoksessa on vuonna 1984 eli ennen po. kiistatapausta valmistunut laitoksen tiedonantoja -sarjassa (n:o 135) tutkimusjulkaisu: 'Metsänuudistaminen ja taimikonhoidon periaatteet'. Se on koostelma ja tiivistelmä noin 800 ko. tieteen aloilla tehdystä tutkimuksesta. Se on siten kattava ja sisältää kaiken vuoteen 1984 mennessä tehdyn tieteellisen tutkimuksen tiedon.

Julkaisun laaja-alaisuutta kuvastaa lisäksi mm. se, että sen laatimiseen ovat osallistuneet Metsäntutkimuslaitoksen ylijohtajan lisäksi po. tieteenaloja johtavat kuusi professoria sekä 15 muuta pääosin tohtorin tutkinnon suorittanutta tutkijaa. Jälkeenpäin vain yksi professoreista (Kullervo Kuusela) on sanomalehtitietojen mukaan sanoutunut irti muutoin yksimielisestä raportista.

Metsäpuiden siemensadosta em. raportissa todetaan mm., että se tunnetaan melko hyvin. Männyllä ja kuusella on tyydyttävään luontaiseen uudistamiseen riittävä siemensato vähintään joka toinen vuosi ja että myös vanhan ja melko heikkokuntoisen havupuuston on todettu tuottavan tyydyttävästi siementä. Edelleen raportissa todetaan, että männyn luontainen uudistaminen onnistuu hyvin siemenpuumenetelmällä, mikäli alueelle voidaan jättää vähintään 30 siemennyskykyistä mäntyä/ha ja maan taimettumiskunnosta huolehditaan. Pienialaiset avohakkuualat uudistuvat hyvin reunametsän siemennyksestä. Havupuiden siemenet leviävät tehokkaimmin 40-50 m:iin asti reunametsästä. Kuusen luontaisessa uudistamisessa käytetään yleensä suojuspuumenetelmää. Puustossa tulisi olla kuusen lisäksi mäntyä ja/tai koivua taimettumisen ja taimien kasvun edistämiseksi. Nyt kyseessä olevat kiistanalaiset kohteet täyttävät erittäin hyvin edellä esitetyt tieteelliset vaatimukset.

Em. raportissa todetaan myös, että vajaa 70 % Etelä-Suomen nykyisistä taimikoista ja nuorista harvennusemetsistä on syntynyt luontaisesti. Niistä osa, etenkin tuoreilla kankailla, on syntynyt alikasvoksesta ilman varsinaista uudistushakkuuta. Kuusi- samoin kuin mäntyalikasvoksen toipuminen vapauttamisen jälkeen on hyvä. Kasvattamalla metsikköön kehityskelpoinen alikasvos ennen päätehakkuuta voitetaan aikaa. Näin juuri metsänomistaja on menetellyt kuviolla 5.

Yhteenvedon totean, että piirimetsälautakunnan syytökset metsän hävittämisestä kuvioilla 3, 4 ja 5 ovat aiheettomia ja suorastaan virheellisiä. Kuvioilla 3 ja 4 ei ole tehty metsää hävittäviä hakkuita, vaan päinvastoin metsänhoidollisesti erittäin tarpeellista tuulenkaatojen ja pystyynkuivumassa olleiden yksittäisten puiden vähäistä korjausta. Vähäisen poistuman määräkin osoittaa, että mistään metsää hävittävästä hakkuusta ei ole missään tapauksessa voinut olla kysymys. Kuviolla 5 on noin kymmenen vuoden kuluessa, valtapuuston jo saavutettua uudistamiskypsyyden rajan aloitettu luontaiseen uudistumiseen vähitellen johtava hakkuutoiminta ja maankäsittely laikuttamalla. Työ on keskeytynyt piirimetsälautakunnan käynnistämän rauhoitusriidan vuoksi. Kyse ei siis lainkaan ole yksityismetsälain ja -asetuksen tarkoittamasta vajaan tuottoisen metsän kasvatushakkuusta, vaan normaalista metsän luontaisesta uudistamisesta, jolloin vääjäämättä puuston määrää on pienennettävä alle kasvatusmetsien vajaan tuottoisuuden rajan. Silloin kun uudistaminen on aloitettu metsä ei ilmeisesti ole ollut edes vajaan tuottoista.

Piirimetsälautakunnan väitteet, että po. kohteet eivät olisi luontaisesti uudistumiskykyisiä, kumoutuvat jo lautakunnan omilla, vaikkakin puutteellisilla ja tendenssinomaisilla mittauksilla. Päinvastoin metsä on erittäin hyvin luontaisesti uudistuvaa. Väitteet siementävän puuston lahovikaisuudesta ja kelvottomuudesta siemenpuiksi ovat myös vääriä ja kumoutuvat esimerkiksi laikkuihin syntyneiden taimien runsaudella.

Piirimetsälautakunnan vaatimukset metsän rauhoittamisesta ovat metsänhoidollisesti perusteettomia sekä yksityismetsälain ja -asetuksen vastaisia. Vaatimukset avohakkuista, maan rajusta muokkauksesta ja männyn istutuksesta ovat kohtuuttomia ja tieteelliseen tietoon perustumattomia. Ne merkitsevät toteutettuina metsänomistajalle suuria taloudellisia menetyksiä ja vakavia uudistamis- sekä taimikonhoito-ongelmia, mistä varoittavana ja opettavana esimerkkinä on samalla tilalla kuvion 5 lähelle tehty näiden vaatimusten mukainen metsän käsittely. Terveitä kuusen tai männyn istutustaimia ei tältä

piirimetsälautakunnan vaatimuksia vastaavalta viime keväänä istutetulta uudistusosalta ollut löydettävissä."

Takalalle ensimmäinen erä

Orimattilan kihlakunnanoikeus teki päätöksen: ... "Kun Takalan tarkoitukseen ei ole ollut viljelemällä uudistaa metsää, vaan luontaisesti, johon ei tarvita yksityismetsälain mukaista hakkuu- ja uudistussuunnitelmaa, ja kun luontaisen uudistumisen hakkuissa ei ole näytetty vaarantuneen, niin kihlakunnanoikeus hylkää kanteen ... kokonaisuudessaan."

Päätös oli siltä osin outo, että siinä tarpeettomasti viitattiin luontaisen uudistumisen vaarantumiskohtaan. Katselmuksessa ja piirimetsälautakunnan kokouksessahan syytös oli se, että vajaatuottoista metsää oli hakattu ilman piirimetsälautakunnan hyväksymää hakkuu- ja uudistussuunnitelmaa. Jos oikeus olisi toiminut asianmukaisesti sen olisi tullut jo jutun alkuvaiheessa todeta, että syytös on lakiin perustumaton ja jättää se kokonaan käsittelemättä.

Metsämafia ei tietenkään voinut sietää näin nöyryyttävää häviötä. Kerrotaan, että piirimetsälautakunnan päämetsänhoitaja Antero Mäkijärvi oli samana iltana, jona alioikeus teki syytökset hylkäävän päätöksen, ollut eräiden muiden metsäpoliisien kanssa MTK:n vieraana. Hän oli heti päätöksen kuultuaan meuhkannut, että kyllä piirimetsälautakunta ilman muuta valittaa päätöksestä hovioikeuteen. Niin se tekikin.

Taas tarvittiin Kuusela

Nyt metsämafian oli taas tarve kääntyä Metsäntutkimuslaitoksen ja professori Kullervo Kuuselan puoleen. Niinpä Kuusela marssitti "miehensä" mittailemaan Takalan metsää. Lupaa isännältä kysymättä jälleen kerran.

Kun Kuuselan porukka kairaili luvatta Takalan puita, metsään tuli käymään Kansanradio -ohjelman toimittaja Tuomo Talvi. Siitä syntyi varsin värikäs radiodokumentti. Mittausten perusteella Kuusela laati tutkijansa Antti Ihalaisen kanssa pitkän lausunnon, jonka "tärkein" sanoma näytti olevan minun mustamaalaamiseni. Lausunnossa nimeni mainittiin yli kymmenen kertaa. Kuuselan ja Ihalaisen lisäksi metsässä mittaili myös Kuuselan alainen metsätalousinsinööri Matti Kujala ja tietysti Matti Salonen oli valvomassa, että metsäpoliisin edut tulevat riittävästi huomioon otetuiksi.

Metsäntutkimuslaitoksen silloinen ylijohdaja Aarne Nyysönen allekirjoitti lähetekirjeen Kuuselan lausuntoon ja samalla varmensi sen laitoksen viralliseksi lausunnoksi. Takalan vastineessa toki kumottiin kaikki metsämafian asiattomat syytökset ja paljastettiin tosiasioiden vääristelyt.

Alioikeuden päätös pelkkää paperia

Kouvolan hovioikeuden pitkään, yli vuoden, viipynyt päätös oli odotetunlainen. Hovioikeus hyväksyi kaikki metsäpoliisin syytökset ja vaatimukset. Se ei edes kunnioittanut sitä yksityismetsälain kohtaa, että metsänomistajalla olisi oikeus puolustautua katselmuksessa hävityssyytöksiä vastaan. Se totesi perusteluissaan:

"Hakkuut ovat tapahtuneet ilman yksityismetsälain 2§:n 2 momentissa tarkoitettua hakkuu- ja uudistamissuunnitelmaa. Yksityismetsäasetuksen 2§:n mukaan viljelyllä toteutettavan metsän uudistamisen on katsottava siten joutuneen vaaraan."

Tekemänsä päätöksen tueksi hovioikeus kirjoitti vielä kaneetin: "Yksityismetsälain 1§:n 2 momentin mukaan viljelyllä toteutettavan uudistamisen joutuminen vaaraan on riittävä edellytys hakkuun katsomiseksi metsän hävittämiseksi, vaikka tarkoituksena olisikin metsän uudistaminen luontaisesti."

Vaikka tilanne oli tällä Kouvolan hovioikeuden päätöksellä käytännössä jo lopullisesti ratkennut, Takala halusi kuitenkin vielä yrittää saada oikeutta korkeimmasta oikeudesta. Monelle yllätyksenä se otti muutoksenhakuasian käsittelyynsä.

Takala sai tuekseen vielä toisenkin juristin. Mikko Kovalainen laati Pekka Heikkilän lisäksi valituslupapyyntöä korkeimmalle oikeudelle. Asiapapereista tuli pitkiä ja perusteellisia.

Valvoja valvoo väärää puuta

Jälleen metsäpoliisi, nyt piirimetsälautakunnasta metsälautakunnaksi laajentunut, lähetti korkeimmalle oikeudelle yli 20 sivuisen kirjelmän, jossa keskityttiin monessa kohdassa mustamaalaamaan minua. Se sekoitti asiaan jopa täysin vääristeltyjä tietoja Suomen Akatemian toimittamasta Suomen metsänuudistamistutkimuksen kansainvälisestä arvioinnista.

Jälleen kerran metsälautakunnan lausunnon laatijana toimi KML Tapion työntekijä, varatuomari Matti Kiviniemi. Lautakuntalaitoksesta annettujen säännösten mukaan Keskusmetsälautakuntien tehtävänä pitäisi olla metsälautakuntien toimintojen valvoja. Kuitenkaan Kiviniemi ei kertonut, vaikka hänen täytyi olla siitä hyvin tietoinen, että metsälautakunta oli käynnistänyt jutun virheellisillä, yksityismetsälakiin perustumattomilla perusteilla.

Takalan vastineessa jouduttiin jälleen kerran korjaamaan metsäpoliisin väärää väitteitä esimerkiksi seuraavalla tavalla:

"... Professori Erkki Lähteen toimesta ja johdolla on tehty ensin v. 1986 näytealoihin perustuva tarkka selvitys ja nyttemmin kesällä 1988 perusteellisen tarkka taimien mittausta kaikilla kiistanalaisilla kohteilla. Viittaa näihin laskelmiin. Uusintamittaukset olivat vasta nyt ajankohtaisia, kun aikaa luontaisen uudistamisen hakkuista oli kulunut sen verran, että taimet saattoivat ylittää taimiaineksena pidetyn 10 cm:n pituusrajan. Nämä mittaukset osoittavat, että metsälautakunnan ja sen puolesta todistelleiden henkilöiden arviot ovat olleet ennenaikaisia..."

Isäntä holhouksen alaiseksi

Metsälautakunta myöntää vastauksessaan, että tapahtumat metsässä ovat joskus varsin hitaita. Sen väitteet uudistumisen vaarantumisesta ja epäonnistumisesta ovat osoittautuneet ennenaikaiseksi ja nyttemmin vääräksi.

Minulle on metsälautakunnan toimesta asetettu aivan muista metsänomistajista ja jo pitkään vallinneesta käytännöstä poikkeavat vaatimukset. Kyse on selvästi mielivallan harjoittamisesta.

Vaikka voisinkin rauhoituksen aikana hakata metsääni, en voi tehdä sitä tietäessäni tämän tapauksen perusteella, että metsälautakunta vaatisi minulta avohakkuuta ja

männyn istutusta. Se merkitsi huonoa metsää ja siten taloudellisia menetyksiä sekä minulle että perillisilleni. Periaatteellisesti syytökset metsän hävityksestä ovat loukkaavia. Rauhoitus merkitsee leimaamistani omaisuuteni ja lasteni tulevan omaisuuden hävittäjäksi. Samalla se merkitsee, että omaisuuteni pääosan osalta olisin holhouksen alainen...

Metsälautakunnat ja Keskusmetsälautakunta Tapio toimivat yhteistyössä. Niillä on samanlaiset metsän käsittely- ja lainvalvontaohjeet. Metsälautakunnan vastauksen laatijanakin on toiminut keskusmetsälautakunnan lakimies. Lautakunnat tuottavat ja myyvät taimia. Tämä toiminta vaikuttaa metsälautakuntien toimintaan ja päätöksiin, vaikka eräät lautakunnat eivät suoranaisesti tuottaisikaan taimia. Metsälautakunnan vastauksessa hyökätään uudelleen prof. Erkki Lähdeä vastaan. Hänen lausuntonsa on liitteenä. Muutenkin koko prosessi on saanut kantajan toimesta ikävän henkilökohtaisuuksiin menevän sivupiirteen. Julkisuudessa tai oikeudenkäynnissä olen taistellut koko ajan luontaisen uudistamisen puolesta, mutta en professori Leikola, professori Kuusela tai edes Metsäntutkimuslaitosta vastaan. Julkisuuden kiinnostus on siitä itsestään lähtenyt.

Prosessissa on ollut asiantuntemuksensa takia suurena apuna professori Lähde. On täysin asiatonta tällä perusteella mitätöidä hänen todistajankertomuksensa. Samaa asiatonta linjaa kuvaa se, etten olisi saanut edes kantajan mielestä korjata oikeudessa junntapaalujen määrää.

Kihlakunnanoikeuden jäsenet kävivät yksityishenkilöinä tutustumassa metsääni. Uskon, että heidän tietämyksellään on ollut vaikutusta alioikeuden päätökseen. On valitettavaa, miten kantaja on kirjoituspöydän ääressä tehdyillä kirjoituksilla saanut asian näin tosiasioita vastaamattomaksi."

"Alamittaiset" taimet täyskokoisiksi

Päätin metsänhoitaja Samuli Nissin kanssa käydä vielä kerran tekemässä mittauksia Takalan metsässä. Aikaa oli luontaisen uudistumisen hakkuusta nyt kulunut neljättä kesää, joten ainakin osa metsäpoliisin alamittaisiksi tuomitsemista taimista olisi jo saattanut ylittää tämän maagisen 10 cm:n rajan. Teimme hyvin perusteellista työtä. Sen perusteella laadin korkeimmalle oikeudelle edelleen toimitettavan lausunnon. Siinä kerrottiin seuraavaa:

"... Nyt kun hakkuusta, joka oli lopetettu talvella 1985, on kulunut neljättä kasvukautta, voidaan jo saada tarkka kuva luontaisen uudistamisen onnistumisesta. Käytännöllisistä syistä talven vuoksi taimimääriä ei ole voitu selvittää vuoden alussa korkeimmalle oikeudelle esitettyssä valituslupahakemuksessa.

Taimien laskenta tehtiin niitä periaatteita ja menetelmiä noudattaen, joita käytetään tieteellisesti tarkoissa tutkimuksissa. Kaikilta kolmelta kuviolta (3-5) tehtiin systemaattinen linjoittainen ympyräkoeala-arviointi. Linja- ja koealaväli oli 20 m. Koealan koko oli 10 m². Koealalta luettiin erikseen ryhmiteltynä rinnankorkeudelta yli 1,3 metrin mittaiset taimet ja puut sekä 0,1-1,3 metrin pituiset varsinaiset taimet ja alle 0,1 metrin pituinen taimiaines. Puulajit luettiin erikseen männyn, kuusen ja koivun osalta. Muut puulajit luettiin erilliseksi ryhmäksi. Koealat merkittiin paaluilla maastoon.

Kuvioilla 3 ja 4, joissa edelleen oli kasvamassa runsas puusto, oli kummallakin varsinaisia taimia yli 2500 kpl/ha. Kun viljelytiheytenä on käytetty niihin aikoihin noin 2000 kpl/ha, täyttävät nämä kuviot selvästi varsinaisten taimien osalta

vaativimmatkin uudistamisvaatimukset. Niilläkin harvoilla koeruuduilla, joilla ei ollut varsinaisia taimia, oli joko taimiainesta tai vielä hakkaamatonta puustoa.

Kuviolla 5, jossa luontaisen uudistamisen viimevaiheen hakkuu oli raivausta lukuunottamatta jo käytännöllisesti katsoen tehty, taimimäärät olivat hyvin korkeita. Varsinaisia taimia (pituus 0,1-1,3 m) oli yhteensä 5600 kpl/ha, joista havupuun taimia oli lähes 5000 kpl/ha. Se ylittää yli kaksinkertaisesti tiukimpienkin ohjeiden minimivaatimukset.

Tulos osoitti kiistatta, että metsänomistaja oli onnistunut täydellisesti luontaisessa uudistamisessa ja sen suuntaiset eri oikeusistuimissa esitetyt arviot pitivät paikkansa. Kantajan väitteet alueiden heikosta luontaisen uudistamisen mahdollisuuksista ovat olleet vääriä."

Metsissä ukkoherrajärjestelmä

Takalan metsä ei siten ollut alistunut Kouvolan hovioikeuden päätökseen eikä Salosen mittauksiin eikä myöskään professoreiden Leikolan ja Kuuselan mielipiteisiin, vaan se oli jo kaikkien mahdollisten kriteerien mukaan uudistunut luontaisesti kaikilla hävitetyiksi väitetyillä kuviolla. Taimia löytyi yllin kyllin, vaikka näillä kuviolla oli varmasti tallottu monta tainta kuoliaaksi. Vuosien mittaan Takalan metsässä on käynyt nimittäin monta retkikuntaa sekä metsänomistajia että metsäammattilaisia. Kävipä siellä ryhmä SDP:n kansanedustajiakin. Käyntinsä perusteella he laativat eduskuntakyselyn hallitukselle. Myös kansanedustaja, professori Erkki Pulliainen teki eduskuntakyselyn Takalan asian innoittamana. Hän kirjoitti kyselynsä seuraavasti:

"Laki parhaimmillaan heijastaa kansantapaa. Kansa kuitenkin muuttuu ja sen mukana muuttuvat tavat, arvot ja asenteet. Näin lainsäädännönkin on muututtava ajan ja tilanteen mukana. Jos lainsäädännölle ei näin käy, se saattaa jopa aikansa eläneenä toimia omaa alkuperäistä tarkoitustaan vastaan. Näin on käymässä yksityismetsälaille, joka tulee kohta olleeksi voimassa 80 vuotta.

Kahdeksan vuosikymmentä sitten yksityisen metsänomistajan elinympäristö, keskimääräinen elintaso ja valmiudet varjella metsäänsä hävitykseltä olivat kokonaan toiset kuin tänä päivänä. On ollut ymmärrettävää, että vuosikymmeniä sitten tarvittiin tietyissä tapauksissa hakkuukieltovälinettä ja metsänuudistamisvelvoitejärjestelmää. Tuohon asenneilmastoon luotu yksityismetsälaki loi metsätaloutteen potentiaalisen 'ukkoherrajärjestelmän'.

Kun asennoituminen metsiin ja metsänhoitoon on radikaalisti muuttunut, tuon ukkoherramallin käyttöönotto on johtanut jopa oikeudenkäynteihin, jotka ovat yleisesti horjuttaneet uskoa metsäammattihenkilöiden viisauteen hoitaa metsäasioita järkevästi. Kun välineitä ei osata käyttää järkevästi, ne on otettava pois väärinkäyttäjiltä... meillä tarvitaan vain sellainen yksityismetsälaki, jolla estetään suoranainen metsänhävitys. Kaikki muu lainsäädännön avulla tapahtuva sääntely on aikansa elänyttä. Jos tarpeeton lainsäädännöllinen sääntely puretaan, se ei merkitse tässä kuten ei missään muussakaan luonnontaloutteen liittyvässä, etteikö metsänomistajalle voitaisi antaa asiallisia ohjeita ja neuvoja siihen, kuinka hän muun muassa voisi metsiään käsitellä.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37§:n 1 momenttiin viitaten esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä pikaisesti toimiin yksityismetsälain säädösten purkamiseksi ja yksinkertaistamiseksi siten, että sillä toisaalta estetään suoranainen metsänhävitys, mutta toisaalta annetaan metsänomistajalle mahdollisuus valita itse keinot hoitaa metsäänsä tarkoituksenmukaisimmalla tavalla?"

Syksyllä 1988 pidettiin maassa kunnallisvaalit. SMP oli saanut puhutuksi Reinon listalleen sitoutumattomana ehdokkaana. Reino meni ensikertalaisena kirokkaasti läpi. Itse asiassa hän oli jopa ääniharava.

Reinoa vietiin hullujenhuoneelle

Monivuotinen taistelu rasitti Reinon perhettä kovasti. Ennenkaikkea taloudelliset ongelmat nousivat suuriksi. Itsellisenä isäntänä Reino ei suostunut alistumaan metsämafian nöyristelijäksi. Hän ei alistunut anomaan metsälautakunnan metsäpoliiseilta oikeuden päätöksen mukaista hakkuulupaa, vaikka talous oli ahdingossa. Kaiketi hänkin hiljaa mielessään vielä toivoi, että tässä maassa oikeus lopulta voitaisi. Toiveet olivat turhia.

Ennen kuin korkeimman oikeuden katkera päätös tuli, Reino yritettiin saattaa hullun kirjoihin. Eräänä päivänä Reinon ollessa pikku myllyllään jauhamassa viljaa pihaan ajoi kaksi miestä. Miehet kävelivät Reinon luokse. Molemmat olivat tuttuja miehiä. Toinen oli poliisimies, siviilipuvussa tosin. Häntä Reino oli aikanaan opettanut kaivinkoneen käyttäjäksi.

Pienen jutustelun jälkeen miehet sanoivat Reinolle, että lopetapas tuo jauhatus ja lähdetään Orimattilaan. Reino tokaisi, että ei tässä kesken töitä minnekään lähdetä. Samassa toinen miehistä otti esiin käsiraudat kysyen Reinolta, mitä ne ovat. Reino vastasi hyvin tietävänsä, mutta samassa toinen mies tarttui Reinoon kiinni vääntäen kädet selän taakse ja raudat käsiin. Reino pani vastaan sen minkä vanha mies pystyi, mutta kyllähän kaksi raavasta yhden vanhan miehen vaihtaa. Reino vietiin sitten väkisin autolla Orimattilaan lääkärin puheille, joka kirjoitti määräyksen Kellokosken mielisairaalaan. Reino tajusi, että vastaanpaneminen on turhaa. Siitä saa vain itse kolhuja ja mustelmia. Kellokoskella Reino pantiin lääkekuurille sen paremmin tutkimatta. Pylyy vaan paljaaksi ja lääkepiikkiä pakaroihin. Näin nimittäin tehtiin, kun Reino kieltäytyi nauttimasta lääkkeitä suun kautta. Ensin tosin pantiin niskuroiva metsänomistaja pakkopaitaan.

Eräät Reinon tuttavat alkoivat ihmetellä, mihin Reino oli hävinnyt. Niin selvisi kätköpaikka ja asia tuli julkiseksi. Julkisuuden pelottamana ja SMP:n kansanedustajien avulla Reino pääsi pois pälkähästä, ennen kuin hänet ehdittiin tehdä lääkkeillä todella sairaaksi.

Ilmeisesti tapahtumien ja ehkä julkisuuden pelästyttämänä korkein oikeus siirsi päätöksentekoa myöhemmäksi. Eiköhän muutama kuukausi merkitse kohun laantumista. Niinpä korkeimman oikeuden päätös ajoitettiin julkistettavaksi juuri metsäammattikunnan jokavuotisen Metsäviikon ensimmäiseksi päiväksi 13.3.-89. Reinon metsäpalstat (Harjula ja Metsikkö) pantiin lukkoon kymmeneksi vuodeksi eli vuoden 1995 kesäkuun loppuun asti. Aikaa raskaaseen oikeusprosessiin ja itsellisen metsänomistajan "selkärangan murtamiseen" oli kulunut yli neljä vuotta.

Kansanradioon tulvi sympatiaa

Julkinen sana oli kyllä likipitään kauttaaltaan Reinon ja metsäluonnon puolella metsämafiaa ja metsäpoliisia vastaan. Ihmiset soittivat jälleen kerran tavattoman tuhtuneina oikeuden päätöksestä Kansanradioon, joka oli silloin eräänlainen henkireikä kansan kapinassa valtamafioita vastaan. Muun muassa Samuli Nissin ja Veikko Törmälehdon keskinen keskustelu kuvastaa hyvin ihmisten tuntoja ja oikeudenmukaisuusajatuksia.

Monet lehdet seurasivat aktiivisesti Takalan Reinon pitkää taistelua metsämafiaa vastaan. Heti jutun alkuvaiheessa kertoi Ilta-Sanomat mm. seuraavasti: "Heti saavuttaessa rikospaikalle varmistuu ennakkokäsitys, mistä prosessissa on kysymys. Takalan Reino, 60, ei ole raaskinut hakata metsiään - eikä ainakaan päästää sinne vierasta hakkuumiestä monitoimikoneesta puhumattakaan. Aurastraktoria hän suorastaan vihaa: - Sellaiset saavat ajaa tänne minun ruumiini yli, kuuluu isännän ääni.

Enemmän tai vähemmän vihreät toimittajat ja muut asiasta kiinnostuneet ovat tallanneet metsiään uran, jota isäntäkin jo nimittää luontopoluksi. Viljan puinnit ovat saaneet odottaa, kun Reino on esitellyt tuhteja metsiään tiedotusväelle."

"Omaa mettääni hävittäny?"

Hovioikeuden päätöksen jälkeen Helsingin Sanomat laati vielä artikkelin asiasta peräti kuudella palstalla (12.11.-87). Siinä kerrottiin ensin tapahtumien kulku pääpiirtettäin ja jatkettiin otsikolla "Miekö oisin omaa mettääni hävittäny?":

"Mikäli hovioikeuden päätös jää voimaan Takalan metsiin ilmestyvät metsälautakunnan koneet. Puut kaadetaan kolmen hehtaarin alueelta, sitä muokataan ja istutetaan uusia taimia.

Kun puuta ruvetaan kaatamaan, ensimmäisinä menevät Takalan säästämät miltei 300 vuotta vanhat ikikuuset ja -männyt, koska yli 140-vuotiaat metsiköt luokitellaan tuottamattomiksi.

Metsälautakunnan ajama järjestys pyritään palauttamaan yhteiskunnan voimin Pukkilan Kanteleen kylän luonnonkauniisiin aarniometsiin, jotka nyt tosin ovat arvonsa mukaisesti rauhoitettuja, mutta eivät luonnonsuojelusyistä.

Mikä on metsän hävittämistä?

Kiistassa on perimmiltään kyse vallasta. Peräänantamattoman Takalan isäntä ei voi hyväksyä vierasta valtaa metsässään eikä hyväksy väitteitä metsän hävittämisestä.

'Miekö oisin omaa mettääni hävittäny, jo on perin merkillistä. Eivätkö piirimetsälautakunnan teettämät aukot, joihin on istutettu vaivaisia taimia, ole metsän hävittämistä. Mie en ole tehny suuria aukkoja, ja olen huolehtinut siitä, että luonto siementää ja kasvattaa uutta. Katohan tuossakin, mistä olen laikuttanut, on vajaan neliön alueella yli kaksikymmentä pientä tervettä tainta - luontaisesti uudistuneita', Reino Takala sanoo ja kiroaa juhlallisesti nuorena kuusikossa. Takala tarpoo ensilumen peittämässä metsikössä, jossa runsaan vuoden aikana on käynyt tuhat ihmistä ihmettelemässä 'hävitettyä metsää'.

Turistien ohjaaminen on napannut aimo annoksen isännän ajasta, talonpito on kaksi vuotta kestäneen kiistan aikana kärsinyt. Periaatteen miehenä hän ei ole myynyt puutakaan, vaikka olisi sitä voinut ennen hovioikeuden päätöstä tehdä.

Hovioikeuden päätös loukkaa hänen oikeudentajuaan. 'Että miekö oisin rikollinen, suurrikollinen, kun olen isän oppien mukaan mettäni hoitanu.'

Reino Takala jäi orvoksi 12-vuotiaana. Hän on pitänyt visusti mielessään isänsä neuvot. Hän on ottanut puun sieltä, toisen täältä ja varjellut taimikoita.

'Isä osoitti tuollaista puolimetristä kuusentainta ja varotti ajamasta reellä päälle. Pienestäkin puusta kasvaisi miehen iässä suuri. Nyt mie yritän vuorostani hoitaa metsää myös seuraaville sukupolville.'

Kiista peruslinjasta

Takala muistelee runsaan kahden vuoden takaista tilannetta, kun piirimetsälautakunnan metsätalousneuvoja Matti Salonen ja kunnan metsälautakunta saapuivat tutkimaan hänen metsäänsä. Salonen ja kunnan metsälautakunnan puheenjohtaja totesivat, että metsässä näkyivät selvät hävityksen merkit.

Takala luuli ensin, että Salonen tarkoitti Tehdaspuun tekemää 2,5 hehtaarin aukkoa, mutta sitten selvisi, että kyse olikin paljon suuremmasta asiasta: Reino Takalan metsänhoidollisesta peruslinjasta. Takala on niitä isäntiä, jotka hyvin pitkkin hampain päästävät vierasta metsäänsä, pystykauppaan hän lähtee vain äärimmäisessä pulassa.

Reino Takala sanoo, että hänellä on tunto metsäänsä ja metsänhoitosuunnitelma päässään.

Sitä ei kuitenkaan hyväksytä suunnitelmaksi siinä mielessä kuin yksityismetsälaki suunnitelman ymmärtää.

Kun Takalan ja piirimetsälautakunnan kiista meni käräjille, Takala sai asianajajakseen varatuomari Pekka Heikkilän, naapurin vapaa-ajan asujan.

Heikkilä sanoo lähteneensä mukaan lähinnä prosessiavustajaksi, koska isäntä itse ei tuntenut oikeuskäytäntöä.

Käräjillä Takala sai itse asiassa tukea professori Erkki Lähteeltä ja muilta luontaisen metsänhoidon kannattajilta. Monet asiantuntijat ovat sitä mieltä, että Takalan tapa hoitaa metsäänsä oli oikea.

Kihlakunnanoikeudessa 'hävitetty metsä' kutistui alle hehtaarin alueeseen.

Kihlakunnanoikeuden vapauttavan päätöksen kumoutuminen tuli monille yllätyksenä..."

"Metsäideologinen ukkosenjohdatin"

Ilta-Sanomat repäisi Takalasta juttua hänen esiinnyttyään Helsingissäkin pyydettyinä alustajana peräti yliopiston tiloissa. Lehti kirjoitti:

"Pukkilalaisesta Reino Takalasta tuli Kouvolan hovioikeuden päätöksellä kertaheitolla Suomen metsäideologinen ukkosenjohdatin. Takalan palstan kolme hehtaaria hovioikeuden määrittelemää 'metsänhävitystä' kaapaisi pintaan pitkään kuoren alla lahonneita paiseita ja kaunoja...

Yksi Takalan metsäoikeudenkäynnin kuumista kysymyksistä kuuluu: Kumpi on pätevämpi arvioimaan Takalan metsänhoitoa, metsänarvioinnin professori vaiko metsänhoidon professori?

Entä onko järkeä avohakata uusia puita versova luontaisesti uudistettu metsikkö?

Tai miksi keskusmetsälautakunta Tapion hintalapulla varustetut tautialttiit syöttiilät ovat parempia taimia kuin metsän itsensä kasvattamat?

Entä miksi Takalan pitäisi maksaa omasta kukkarostaan hovioikeudessa päätetty 'metsänvaihto'? Orimattilan kihlakunnanoikeuden päätöksen päälle kääntänyt Kouvolan hovioikeus ei käynyt lainkaan paikan päällä katsomassa, josko Pukkilassa näkyisi metsää puilta.

Oikeus luotti asiantuntijalausuntoihin, joista rankimmin Takalan selkärangan päälle rusahti professori Kullervo Kuuselan Metsäntutkimuslaitoksen 'viralliseksi kannaksi' kutsuttu näkemys."

"Tapion koirat ja Kullervon kirous"

Myös viikkolehti Apu kävi Takalan metsässä useamman kerran ja haastatteli asianosaisia. Lehti kirjoitti, että "Reino Takala on Suomen kuuluisin metsänomistaja." Takalaa lainaten lehti kirjoitti: "Katsokaa nyt hyvät ihmiset ympärillenne, Reino sanoo metsästään. - Tämäkö muka on raiskattua ja hävitettyä metsää? Läpi näkymätön, jyrkävä puusto tuijottaa uhkaavasti pellon reunasta. Aivan ilmeisesti se on isäntänsä puolella, valmis julistamaan sodan metsälautakunnan avohakkuusuunnitelmia vastaan.

Isäntä itse sahaa pihatien vieressä samanhenkisten talkoomiesten kanssa luvallisesti kaadettuja luontaisesti kasvaneita tukkeja lautatavaraksi. Se on puolustusstrategiaa. - Katsokaa nyt. millaista oksatonta puuta, Reino ihastelee lankkujaan. - Tällaista sahapuuta ei koskaan saa istutusmänniköstä. Toiset myöntävät. Yksi kertoo melkein saaneensa erään metsävirkamiehen silmilleen kysäistyään, että minkä takia istutusmetsissä kaikki puu on oksissa, mutta runko on näivettynyt, keroon kasvava ruiku, josta ei ainakaan tukkeja tule. Tyhmempikin huomaa, että oppiriidasta on kysymys. Yhä useammat metsänomistajat haluaisivat hoitaa metsiään antamalla niiden uudistua luontaisesti...

Se rosvokopla tulee parturoimaan minun metsiäni, Reino sanoo metsälautakuntaa tarkoittaen. Mutta senkin varalle on jo strategia valmis. Siksi tässä nyt lauttaa sahataan. - Näistä tehdään vartiotupia, Reino uhoaa. - Kolme kertaa kolmen metrin mökkejä sinne metsään. Niihin tulee vapaaehtoiset vartiomiehet LA-puhelinten kanssa. Päivystävät ympäri vuorokauden ja tekevät hälytyksen, kun kaatomiehet tulevat. Sitten on metsä äkkiä täynnä mielenosoittajia. Niitä on luvannut tulla Ivalosta asti ja niitä tulee paljon... Siitä saattaakin tulla mielenkiintoinen tilanne. Jos metsänsuojelijat vaikka kahlitsevat itsensä kaadettaviin puihin, niin tarvitaan moottorisahamiesten lisäksi poliisi paikalle. Ihan niin kuin lintujärveä Kojjärveä suojeltaessa tai Norjassa, Altajoen voimalaa vastustettaessa.

Periksi ei Reino aio antaa, kävi kuinka kävi. - Metsiäni en anna hävittää, vaikka sitten pitäisi ottaa vanha perunakoppa käteen ja lähteä kerjäämällä leipänsä tienamaan.

Pirtin seinällä on kaksi taulua, jotka Reino Takala on saanut niiden tekijöiltä. Veikko Törmälehdon maalauksen nimi on Tapion koirat, Tor Ekstamin puolestaan Kullervon kirous. Toisessa neljä sutta ajaa hirveä, joka takaa-ajettuna on joutunut sankasta metsästä aukiolle. - Se hirvi olen minä, Reino selittää pieni pirullinen pilke silmäkulmassa. - Ja sudet ovat niitä Tapion koiria, metsälautakunnan miehiä. Reino luettelee miesten nimet ja jatkaa: - Takana on minun metsäni, josta hirvi on ajettu paljaaksi hakatulle maalle.

Toinen taulu on kuin Kullervon kirous. Mutta maa on täynnä kantoja - joka ainoa puu hakattu... Hirvi ei liene taulussa sattumalta. Reino on kenties tullut kertoneeksi taiteilijalle epäilynsä, ettei hänen syyttämisenä johtuisikaan metsästä, vaan hirvistä ja muusta metsänriistasta. - En ole vuokrannut hirviporukoille enkä metsästysseuroille, joihin kuuluu näitä metsälautakunnanmiehiä. Pari kertaa olen häätänyt metsästäjät pois mailtani, kun ovat tulleet luvatta."
Taistelun melskeessä jäi aika vähälle huomiolle se merkittävä asia, että Reino sai Aleksis Kiven seuralta Eskon puumerkin palkinnoksi sitkeydestään.

Tasan eivät käy onnen lahjat

Loppuvuodesta tohtori Eljas Pohtila nimitettiin Metsäntutkimuslaitoksen ylijohtajaksi. Nimityksellä sen taustavoimat halusivat julkisuudessa olleiden tietojen mukaan varmistaa, että Metsäntutkimuslaitos pysyy edelleen tiukasti tehometsätalouden otteessa. Ilta-Sanomat rinnasti Takalan tapauksen ja Pohtilan rötökset Lapissa havainnollisesti: "Takala ja Pohtila. Tasan ei käy onnen lahjat."
Lehti jatkoi:

"Itsepäinen metsän hävittäjä"

"Kouvola hovioikeus päätti marraskuussa 1987, että Reino Takala on syyllistynyt metsänhävitykseen. Takala oli tuolloin ja on edelleen maanviljelijä.

Takala oli hovioikeuden mielestä hakannut omaa metsäänsä ilman yksityismetsälain vaatimaa hakkuu- ja uudistamissuunnitelmaa. 'Hävitetyn' metsän ala oli kolme hehtaaria.

Takala olisi halunnut uudistaa metsäänsä luontaisesti. Valvova viranomainen Uudenmaan-Hämeen piirimetsälautakunta vaati avohakkuuta.

Asiantuntijoista metsänhoidon professori Erkki Lähde katsoi Takalan toimineen aivan oikein, silloinen metsänarvioimisen eli puumatematiikan professori Kullervo Kuusela sanoi, että täysin väärin.

Orimattilan kihlakunnanoikeus oli kertaalleen jo ehtinyt vapauttaa Takalan syytteestä.

Hovioikeuden tekemällä päätöksellä lähes koko Takalan metsäomaisuus 56 hehtaaria siirrettiin metsälautakunnan holhoukseen. Se 'rauhoitettiin'. Takala ei saa mennä leimakirveen kanssa metsäänsä eikä myydä ilman metsälautakunnan hyväksymiä suunnitelmia.

Periaatekiista vei Takalan Pukkilan Kanteleen kylässä sijaitsevan tilan taloudellisiin vaikeuksiin. Suomalainen pientila ei elä ilman metsärahoja.

Kesäkuussa 1988 Takala saa korkeimmalta oikeudelta harvinaisen valitusluvan.

Ratkaisua odotetaan minä päivänä hyvänsä.

10.10. 1988 Takala saa Aleksis Kivi -seuran myöntämän Eskon puumerkin suomalaiskansallisesta sitkeydestään.

Samana päivänä jo eläkkeelle ja Jaakko Pöyry -yhtiöiden konsultiksi siirtynyt Kullervo Kuusela saa Jenny ja Antti Wihurin rahastolta 200 000 markan tunnustuspalkinnon.

Viiikon päästä kunnallisvaaleissa Takala saa äänivyöryn ja valitaan Pukkilan kunnanvaltuustoon.

27.10. 1988 Takala otetaan Orimattilan terveyskeskuslääkärin MT-1 lomakkeelle tehdystä esittelystä ja Kellokosken lääkärin päätöksellä pakkohoitoon.

Hänet viedään pakkohoitoon käsiraudoissa. Hän on hyvin uupunut. Katajainen kansamme...

Ymmärtämätön, johtaja-ainesta

Ranuan nimismies Esko Löppönen katsoi 10.6.1988 'Eljas Heikki Sakari Pohtilan syyllistyneen jatkettuun ymmärtämättömyydessä tehtyyn virkavirheeseen vuosina 1982-1985.'

Eljas Pohtila oli tuolloin Lapin piirimetsälautakunnan päämetsänhoitaja.

Metsäyhtiöt hakkasivat Ranualla yksityismetsälain vastaisesti ilman asianmukaisia lupia ja metsänuudistussuunnitelmia metsää paljaaksi useiden satojen hehtaarien alueelta.

Sen sijaan, että Pohtila olisi saattanut yhtiöt vastuuseen teostaan, hän laaditutti jälkikäteen tarvittavat suunnitelmat, osin jopa valtion varoin, kertoi Demari viime viikolla.

'Jos rikos on vähäpätöinen, virallinen syyttäjä saa jättää ajamatta syytettä, mikäli ilmenee, että teko on johtunut olosuhteet huomioon ottaen anteeksi annettavasta huomaamattomuudesta tai tietämättömyydestä eikä yleinen etu vaadi syytteen ajamista' (asetus rikoslain voimaansaattamisesta, 15§ 2 momentti).

Syytettä ei nostettu.

21.10.1988 tasavallan presidentti nimittää Eljas Heikki Sakari Pohtilan metsäntutkimuslaitoksen johtajaksi metsätalousministeri Toivo T. Pohjalan esittelystä.

Nimityshetkellä Pohtila on karistanut Lapin lumet jaloistaan. Hänet on pyydetty metsäyhtiöiden etujärjestön Suomen Metsäteollisuuden Keskusliiton alaisen Metsätehon toimitusjohtajaksi.

Parhailtaan metsähallitus perii valtion edustajana paikalliselta metsänhoitoyhdistykseltä ja Lapin piirimetsälautakunnalta takaisin Ranualla lainvastaisesti myönnettyjä metsänparannusvaroja, yhteensä 400 000 markkaa. Seuraavan kerran juttua puidaan ensi helmikuussa. Pohtilaa ei ole vedetty maksumieheksi. Hänen osaltaan juttu on loppuun käsitelty. Käräjäpenkillä istuu hänen alaisenaan toiminut metsänhoitaja.

Metsäntutkimuslaitosta johtaa tulevaisuudessa mies, jonka poliisi on todennut syyllistyneen huomaamattomuudesta / ajattelemattomuudesta / tietämättömyydestä tehtyyn jatkettuun virkavirheeseen.

Pohtila sanoo olleensa koko ikänsä luonnonsuojelija. Kuulkaa honkiamme huminaa!"

Salovainioiden metsät lukkoon Ristiinassa

Karjalan siirtolaisten Anna ja Paavo Salovainion omistama asutustila perustettiin sotien jälkeen Kaukas yhtiön maista. Yhtiö teki niin sanotun aavistushakkuun. Se ehti ennen viranomaisten keskeytystä hakata lähes aukeaksi noin kaksikymmentä hehtaaria. Kaadetut puut olivat vielä korjaamatta tilalla, kun Salovainiot tulivat tilaa asumaan. Hakkuraiskiolle jäi pystyyn vain tukiksi kelpaamattomia alamittaisia puita. Yhtiö teki siten täydellisen määrämittaharsinnan. Silloin oli voimassa sama yksityismetsälaki kuin tänäänkin, silti metsäpoliisi ei käynyt yhtiön kimppuun kahdenkymmenen hehtaarin raiskiosta. Kun Paavo Salovainio noin neljäkymmentä vuotta myöhemmin hakkasi muutamia puita kolmanneshehtaarin alalta, hänen

metsänsä pantiin lukkoon kymmeneksi vuodeksi. Hakkaamalla Kaukas yhtiön jäljiltä jäi siten kolmisenkymmentä hehtaaria, josta puolisen kymmentä oli jo taimikkoa.

Jättöpuista arvopuita

Salovainioiden kanssa tuli jatkotoimista neuvottelemaan piirimetsälautakunnan metsätalousneuvoja Eino Siitari. Hän sanoi, että hakataan jättöpuut pois. Paavo kuitenkin sanoi, että ei hakata. Siitari oli valmis suostumaan Paavon vaatimukseen, mutta varoitti "Mikkelin herroista" eli piirimetsälautakunnan päämetsäpoliiseista. "Jos ne saavat tietää asiasta, ne vaativat hakkaamaan alamittaiset jättöpuutkin pois."

Mikkelin herrat eivät kuitenkaan saaneet tietää asiasta. Niinpä puut saivat jäädä kasvamaan.

Metsätalousneuvoja Eino Siitarin tehtävänä oli myös paikkakunnan muidenkin asutustilojen metsänhoidon valvominen. Asutustilojen metsät olivat nimittäin muihin metsiin nähden vielä kovemman kontrollin alaisia. Siitari toi Salovainioille männyn siementä. Niinpä Salovainiot laikuttivat ja kylvivät koko kahdenkymmenen hehtaarin alueen.

Parin vuoden päästä Salovainio ja Siitari arvioivat kylvötulosta. Taimia ei vielä ollut juuri näkyvissä. Paavo epäilikin kylvön epäonnistuneen. Siitari oli kokemuksensa perusteella kuitenkin kehoittanut vielä odottelemaan pari lisävuotta. Hän oli oikeassa, sillä taimia oli muutaman vuoden päästä kuin turkkia. Niitä oli kylvöksen täydennyksenä syntynyt pystyyn jätetyistä jättöpuista, mutta siementä oli kulkeutunut kauempaakin reunametsästä.

Yli kaksikymmentä vuotta myöhemmin Paavo leimasi Siitarin kanssa jättöpuut poishakattavaksi. Puut olivat kasvaneet melkein puolen kuution puiksi. Siitarikin sanoi, että saipas Paavo hyvän saaliin. Paavo muisteli, että mitään ei olisi saatu, jos ne olisi jo pieninä Kaukas yhtiön jättämältä raiskiolta hakattu. Kun Paavo teki silloin ja aina myöhemminkin puiden korjuun hevosella, taimikko säästy korjuuvaurioilta.

Paavo tarjosi puita eri yhtiöille ostettavaksi, mutta kaikki ostajat sanoivat Salovainioiden puiden osalta, että on ostokielto eikä saa ostaa. Paavo epäili, että firmat olivat kompuksessa. Kukaan ei ostanut. Hän ajatteli, että puille täytyy löytyä muukin ratkaisu ja ajoi puut tien varteen varastopaikalle. Hän vuokrasi kenttäsahan ja sai sahurit Mäntyharjun puolelta. Hyvät sahurit saikin. Paavo tilasi samat sahurit muinakin hakkuukertoina. Hän myi laudat ja lankut kesämökkiläisille. Myipä hän niitä Kotkaan ja Helsinkiinkin asti. Näin jatkui parinkymmenen vuoden ajan. Kaikki leimaukset ja hakkuut tehtiin Eino Siitarin valvomina. Lopulta yhtiötkin olisivat olleet halukkaita ostamaan Salovainioiden puita, mutta nytpä heillä ei ollut yhtiöille myytävää puuta tarjolla. Paavo ja Anna ovat toistuvasti kehuneet, että Eino Siitari oli asiallinen ammattimies ja hänen kanssaan tuli hyvin juttuun. Siitari kuitenkin kuoli vuoden 1979 syksyllä. Siitarin valvomia ja hyväksymiä ja jopa hänen aikanaan hakattujakin olivat kaikki muut paitsi yksi kolmannes hehtaaria myöhemmin hävitetyksi väitetyistä pienistä kuvioista.

Sen hakkuu pani metsämafian liikkeelle. Tätä ennen oli kuitenkin tapahtunut muuta mielenkiintoista, joka kiihotti metsämiesten ja paikallisten asukkaiden mieliä.

Vesakkomyrkyistä se alkoi

Elettiin heinäkuuta 1975. Oli käynnistynyt jälleen kerran "sota" vesakkomyrkyistä. Metsäammattilaiset halusivat tuhota lehtipuut taimikoista vesakkomyrkyillä lentokoneesta levitettyinä. Tällä kertaa Ristiinassa sattui Tehdaspuu Oy:n myrkytyshanke Salovainioiden tilan laitaan rajoittuvaan taimikkoon. Länsi-Savo -lehti kirjoitti (23.7.1975) tapahtumista etusivulla koko lehden leveydellä otsikolla "Mies myrkkysten sisästä pisti töpinäksi. Ristiinalaiset nousivat lentomyrkytyksiä vastaan."

"Ilmoitusasia Ristiinan kunnanhallituksen esityslistalta: Tehdaspuu Oy ilmoittaa tässä myrkyttävänsä 25.7. Ristiinan Järvenpään kylässä vesakkoja lentokoneesta käsin.

Onko tähän mitään huomauttamista? No, merkitään tiedoksi sitten.

Vaikka kunnanhallituksella ei asiaan ollutkaan huomauttamista alkoi maanviljelijä Paavo Salovainio surra asiaa: Jäivät niin viljapelot kuin laidunmaatkin myrkkysten sisään. Hyvässä muistissa ovat myös edelliset myrkytykset, joista ensimmäinen oli 60-luvun puolessa välissä ja viimeinen vuosi sitten. Kylässä alkoi ajatella moni muukin. Ajateltiin marjoja, sieniä, riistamaita, kalavesiä, laitumia. Ristiinalaiset päättivät kääntyä kunnanhallituksen puoleen kolmella kirjelmällä. Kirjelmät käsiteltiin maanantaisessa kunnanhallituksessa. Kunnanhallitus otti kielteisen kannan lentomyrkytykseen ja päätti toimittaa kantansa pikaisesti Tehdaspuu Oy:n tiedoksi. Tiedonannossa toivotaan, että Tehdaspuu luopuisi myrkytysaikeistaan.

Heinäkuun 25. päiväksi ilmoitetut myrkytykset tulevat koskemaan 18 ha:n aluetta Ristiinan Järvenpään kylässä. Myrkytysalueeksi ilmoitettu alue sivuaa suurelta osin Paavo Salovainion laitumia ja peltoja, mutta muitakin viljelijöitä on vyöhykkeellä. Kaikki vain eivät ole saaneet asiasta edes ilmoitusta. Lisäksi myrkytysalue on yhteydessä vesistöihin.

Lentomyrkytys aiotaan suorittaa samaan aikaan kun Ristiinassa on sekä työttömyyttä että vieläkin enemmän piilotyöttömyyttä. Puolitoista kuukautta sitten oli koululaisilla huutava pula kesätyöpaikoista. Harkitsiko Tehdaspuu muita mahdollisuuksia vesakon nitistämiseksi kuin lentomyrkytyksen?...

- Minä kuulin asiasta kyläläisiltä vasta neljä päivää sitten.

Näin kunnan terveystarkastaja Ilmari Ilvasmaa, joka aikoo olla paikalla kun myrkytys suoritetaan...

- Viime kesänä oli myös myrkytys. Se oli vain 6 ha ja ulkopuolelle leviäminen oli silloin suhteellisen pientä, kertoi Ilvasmaa ja lisää:

- Mutta löytyi niitä silloinkin linnunraatoja.

-Lisäksi ainakin viime kesänä oli varoitustaulujen asettaminen laiminlyöty, kertoo Ilvasmaa. Vaikka myrkytys oli ulottunut 300 metrin päähän tiestä, ei tielle näkyviä tauluja ollut lainkaan. Varsinaisella myrkytysalueellakin oli vain kaksi taulua varoittamassa marjastajia ja sienestäjiä...

Maksettavat korvaukset eivät myrkyttäjän pussissa tunnu ja vaikuttavat jopa naurettavilta. Talon tuhotun viljasadon on myrkyttäjä muutamissa tapauksissa ostanut kokonaan, ja käyttänyt sen varoajan jälkeen esimerkiksi riistanruokintaan. Tuhoutunut pihakoivikko on ostettu pinokuutihintaan, vaikka pihan maisemallinen tuhoutuminen toki edellyttäisi huomattavasti suurempia korvauksia, tunnearvoista puhumattakaan. Ja korvaako myrkyttäjät myös ne vahingot, jotka ilmenevät pitempien aikojen kuluttua? Kysyä sopii..."

Näin kovaa tekstiä ja julkisuutta Paavo Salovainio sai rohkeudellaan aikaan.

Metsämafian maine sai taas aikamoisen kolauksen, vaikka myrkytys vastustuksesta huolimatta toteutettiin. Yhtiö joutui kuitenkin siirtämään myrkytysalueen rajaa

etäämmälle Salovainioiden pelloista. Ainakin yksi Ristiinan silloinen kunnanvaltuutettu, myöhemmin jopa sosiaali- ja terveysministeriksi noussut, kokoomuslainen metsänhoitaja Mauri Miettinen oli ollut kovasti vihainen kunnan ja Salovainioiden vesakkomyrkytysvastustuksesta. Salovainiot olivat myöhemminkin yhteydessä kansanedustajaksi kohonneeseen Mauri Miettiseen, mutta saivat häneltä kalseita kommentteja, joissa puolustettiin metsäpoliisin rauhoitustouhuja Salovainioiden metsissä.

Ostotarjouksia ja rauhoitusvaateita

Palataan takaisin tapahtumiin, kun metsänrauhotuskiista käynnistyi. Kun Paavo Salovainio teki hakkuuilmoituksen nuoren tiheän kuusikon harvennuksesta vuonna 1981, metsäpoliisit Jussi Kotiaho ja Pertti Haapalainen tulivat tarkastusmatkalle Salovainioiden metsään. Kotiaho ja Haapalainen ihmettelivät kävellessään metsässä Salovainioiden komeita pylväsmänniköitä. Vain jonkin aikaa käynnin jälkeen saivat Salovainiot oudon puhelinsoiton. Soittaja esitteli olevansa Honkasen kiinteistövälitysliikkeestä ja saaneensa kuulla, että Salovainiot olisivat aikeissa myydä tilansa. Heillä olisi ostaja Etelä-Suomesta. Soittaja jatkoi soittelujaan ja tarjosi tilasta miljoona markkaa. Kun Salovainiot eivät olleet innokkaita, soittaja nosti tarjoukseen omakotitalon kaupungista sen miljoonan markan tarjouksen päälle. Tarjouksia toistettiin, kunnes Salovainiot ilmoittivat, etteivät he ole edes aikeissakaan myydä tilaansa.

Paavo Salovainio uskoo vakaasti, että metsäpoliisi oli antanut vihiä ostajille talon komeista metsistä. Jo vuosia aiemmin eli vuonna 1974 Salovainiot olivat saaneet kunniakirjan Osuuspankkien keskusliitosta palkinnoksi metsien hyvästä hoidosta. Sitten vuonna 1983 Paavo teki uuden hakkuuilmoituksen. Paavo hakkasi tien varresta puutavaravaraston ja sahauslanssin vierestä edellä kerrotulta vajaan kolmanneshehtaarin alalta muutamia ylispuita, jotka varjostivat alla olevaa alikasvosta.

Kun muutamia puita oli vasta hakattu, metsäpoliisit Kotiaho ja Haapalainen tulivat jo ryminällä taloon. Sitä Paavo kuvasi seuraavilla sanoilla: "Ne tulivat, kuule, sellaisella vauhdilla, että... Minä olin kamarissani pukeutumassa kirkolle lähtöä varten... Kuuntelin, että kuului hirmu rytinällä joku tulevan tänne sisälle. Ovet paukkuivat niin vietävästi. Minä tulin katsomaan, että mikähän sieltä nyt tulee. Niin, Jussi Kotiaho tulee sieltä hirmuvauhdilla ja sanoo: 'Suunnitelma tänne, metsää on hakattu.' Minä sanoin, että eihän tuota ole vielä paljon alotettukaan, muutama puu on kaadettu." Paavo oli sitä mieltä, että Kotiaho ja Haapalainen olisivat saattaneet saada puukosta, jos häntä pahempi isäntä olisi ollut heitä vastassa. Niin törkeä metsäpoliisien sisääntulo oli. Paavo oli sanonut Kotiaholle, että kuule Jussi minua on turha pelotella, olen ollut pahemmassakin paikassa kuin sinä. Kotiaho tivasi suunnitelmaa. Paavo ehdotti, että mennään nyt sentään metsään katsomaan. Metsässä Kotiaho rupesi tekemään avohakkuu- ja viljelysuunnitelmaa kolmanneshehtaarin alalle. Hän sanoi, että kaikki puut on hakattava ja alue on istutettava männylle. Paavo oli eri mieltä. Silloin Kotiaho oli sanonut, että pitää lähteä hakemaan voimaa lisää. Metsäpoliisit lähtivät ja niin edessä oli metsän katselmus. Ennen katselmusta Paavo sattui kerran kalareissullaan huomaamaan kaksi autoa metsänsä laidassa. Paavo jäi odottelemaan "metsänkävijöitä". Jonkin ajan kuluttua metsästä kävelivät tielle samat metsäpoliisit täydennettynä nyt piirimetsälautakunnan päämetsänhoitaja Väinö Suhosella. Paavo istui kannon päällä odottamassa ja kysyi, miltä metsät herroista näyttivät. Päämetsäpoliisi Väinö

Suhonen osoitti pientä hakattua lanttia ja sanoi, etteihän tässä muuta, mutta kun tuo hakkuuala on tehty.

Seuraavan kerran metsäpoliisit tulivatkin Salovainioiden metsään haasteen jälkeen tekemään katselmusta. Sitä (4.5.-83) veti piirimetsälautakunnan metsäpoliisi Pertti Haapalainen. Matti Suhonen, Enso Gutzeitin mies, oli katselmuslautakunnan eli kunnanmetsälautakunnan puheenjohtaja ja apuna hänellä oli lautakunnan jäsen Onni Heinikainen. Kahdelle muulle kunnanmetsälautakunnan jäsenelle ei ollut edes välitetty ilmoittaa katselmuksesta. Toinen ei ollut saanut kertomansa mukaan edes ilmoitusta, että hänet oli valittu lautakunnan jäseneksi.

Matti Suhosen ja Jussi Kotiahon johdolla katselmuksessa syytettiin Salovainioita useista vanhoistakin hakkuista, vaikka hakkuuajankohdaksi oli merkitty vain 28.2.-18.4.1983. Kolmella kuviolla (1-3) väitettiin hakatun aikaisempina vuosina kuusi- ja mäntytukkeja harsimalla. Kuvio 1:n väitettiin tulleen valtapuiden harsinnan vuoksi aukkoiseksi. Kuviot 2-5 väitettiin käytännöllisesti katsoen avohakatuiksi ilman suunnitelmaa. Näin metsää olisi hävitetty peräti viidellä kuviolla yhteensä 3,4 hehtaarin alalla. Tietysti vaadittiin kaikki tilan metsät, palkitut taimikotkin, rauhoitettaviksi kymmeneksi vuodeksi. Kuvioilla 2-5 vaadittiin tehtäväksi puuston poistamista, raivausta, muokkausta, männyn kylvöä ja istutusta sekä yhdellä kuviolla kuusen täydennysistutusta. Lisäksi vaadittiin taimikon jälkihuoltoa. Rahavaatimukset nousivat yli 5000 markan.

Salovainiot olivat aikanaan tehneet hakkuut kuviolla 1-4 edesmenneen metsätalousneuvoja Eino Siitarin valvomana ja hyväksymänä. Niinpä niistä oli mahdotonta syyttää Salovainioita. Lisäksi kuvio 1 oli huomattavalta osalta kalliota ja entistä lampea, joka oli vähitellen kasvanut umpeen. Katselmuspöytäkirjassa väitettiin sillä eli 1,5 hehtaarilla hakatun kehitettäväksi kelvollista metsää tavalla, joka oli ristiriidassa sen järkevän kasvattamisen kanssa. Mitenkähän Haapalainen kumppaneineen luuli kasvatettavan metsää järkiperaisesti umpeen kasvavan lammen päällä? Varsinaisilla metsäkohteilla eli kuvioilla 2-5 (yhteensä 1,9 ha) väitettiin luontaisen uudistamisen joutuneen vaaraan, koska hakkuussa metsän uudistamiseen tarvittavaa valtapuustoa olisi hävitetty.

Tässäkin tapauksessa metsäpoliisit ottivat katselmukseen mukaan useita kohteita, jotta Salovainiot näyttäisivät todella pahoilta metsänhävittäjiltä. Ilmeisesti ainoa, ilman valvontaa tehty 0,3 ha:n alue oli liian pieni näytöksi. Kyse oli näillä neljällä kuviolla kuitenkin luontaisesta uudistamisesta, joka oli niillä jo tapahtunut. Itse asiassa kyse oli vain ylispuiden poistamisesta taimikon päältä. Mitään metsänhoidollista virhettä ei siten ollut tapahtunut.

Puolustajia vaikeata saada

Paavo Salovainio yritti saada oikeuteen todistamaan puolestaan muun muassa naapureitaan. He lupasivat, mutta eivät kuitenkaan uskaltaneet tulla. Kunnanjohtaja yritti myöhemmin sovittelulla asiassa kutsumalla kokoon osapuolten välisen neuvottelun, mutta piirimetsälautakunnan edustajat eivät tulleetkaan palaveriin. Kunnanjohtaja Häkkisen johdolla kävi myös varsinaiseen katselmukseen kutsumatta jätetty kunnanmetsälautakunnan jäsen tarkastamassa metsää. Tämä epävirallinen katselmuslautakunta, jossa oli mukana myös kunnanhallituksen puheenjohtaja Kirsti Salonen sekä kansanedustaja Pentti Skön, antoi kirjallisen lausunnon, jonka mukaan Salovainioiden metsää oli hoidettu hyvin. Ristiinan kihlakunnanoikeudessa metsäpoliisin puolesta todistivat katselmusta vetäneet metsäpoliisit Matti Suhonen ja Pertti Haapalainen. Kumpikaan heistä ei

ollut huomannut kuvio 1:n umpeenkasvanutta lampea eikä kalliota. Haapalainen oli nähnyt metsässä männyille kylvetyn kulotusaukonkin, vaikka tilalla ei Salovainioiden omistusaikana ollut lainkaan kulotettu eikä tietävästi pitkään aikaan aiemminkaan.

Metsät lukkoon

Oikeus päätti: "Paavo Salovainio on hakkuuttanut metsää ... yksityismetsälain vastaisesti siten, että on suorittanut avohakkuuta ilman Etelä-Savon piirimetsälautakunnan hyväksymää hakkuu- ja uudistussuunnitelmaa ja asettamatta piirimetsälautakunnan vaatimaa vakuutta uuden kasvun aikaansaamiseksi ja korvaamiseksi." Siten metsä pantiin käytännössä lukkoon kymmeneksi vuodeksi, sillä Salovainiot katsoivat tulleen oikeusmurhan uhreiksi eivätkä olleet valmiita anomaan lupaa metsäpoliisilta hakata omaa metsäänsä. Oikeus hyväksyi samalla kaikki metsäpoliisin vaatimukset mellastaa omistajan kustannuksella jo uudistuneilla pienillä tilkuilla. Oikeus ei myöskään myöntänyt Salovainioille maksutonta oikeudenkäyntiä.

Salovainiot valittivat päätöksestä Itä-Suomen hovioikeuteen. Valitukseen, jonka asianajaja Hannu Teittinen oli Salovainioiden valtuuttamana tehnyt, oli pujahtanut vakava virhe. Teittinen oli kirjoittanut: "... on tällä hetkellä vain viimeksi hakattu noin 1,5 hehtaarin suuruinen alue...". Todellisuudessa hakkuualan koko oli 0,3 ha. Valituksessa Salovainiot pyysivät uutta, asianmukaisempaa katselmusta ja ainakin jatkoaikaa talven vuoksi toimittaa täydentävää tietoa metsästä. Pari päivää myöhemmin Salovainiot toimittivat hovioikeudelle kunnanjohtaja Helge Häkkisen ja maanviljelijä Pekka Hännikäisen todistajalausunnon, joka oli laadittu aiemmin kerrotun epävirallisen katselmuksen perusteella. Lausunnossa kerrottiin "... Käsitksemme mukaan metsää on hoidettu hyvin ja se on hyvässä kunnossa." Etelä-Savon piirimetsälautakunnan vastineessa (4.1.1984) todettiin päämetsäpoliisin Väinö Suhosen allekirjoittamana lakoonisesti vastaajien tehneen "... tilan metsässä uudistushakkuuta avohakkuuna, vaikka alueelle ei ollut piirimetsälautakunnan hyväksymää hakkuu- ja uudistussuunnitelmaa eikä riittävää vakuutta uuden kasvun aikaansaamiseksi ja turvaamiseksi..."

Paavo Salovainio vetosi kirjeellä myös metsähallitukseen erehtyen luulemaan, että sieltä saisi apua vaikeuksiinsa. Metsähallitus kirjelmöi Keskusmetsälautakunta Tapiolle, joka vastasi johtaja Paavo Kotkasen ja toimistopäällikkö Matti Kiviniemen kirjeellä, että "... muunlaisia katselmuksia metsänrauhoidusasioissa lainsäädäntö ei tunne...". Kiviniemi toimitti paperin myös hovioikeudelle tiedoksi.

Itä-Suomen hovioikeus teki päätöksensä heti keväällä (22.5.-84). Se ei suostunut maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämiseen ja hylkäsi pyynnön uudesta katselmuksesta. Päätöksessä se totesi muun muassa "... yksityismetsälain vastaiset hakkuut ovat tapahtuneet usean vuoden aikana päättyen 18.4.1983... Näillä ja kihlakunnanoikeuden päätöksestä ilmenevillä perusteilla hovioikeus katsoo, ettei ole syytä kihlakunnanoikeuden päätöksen lopputuloksen muuttamiseen."

Salovainiot yrittivät vielä muuttaa päätöstä pyytämällä korkeimmalta oikeudelta valituslupaa. Hakemuksessa esitettiin muun muassa seuraavaa: "... Mielestämme nyt on tehty kerta kaikkiaan karpäsestä härkänen Etelä-Savon piirimetsälautakunnan toimesta, kun on meihin ryhdytty kohdistamaan yksityismetsälain mukaisia järeimpiä toimenpiteitä tilanteessa, jossa olemme itse vilpittömästi pyrkineet toimimaan järkipäisen metsänhoidon edellyttämällä tavalla. Kun vielä asiantuntijoiden mielestä suorittamamme toimenpiteet ovat

olleetkin metsänhoidollisesti oikeita eivätkä missään tapauksessa yksityismetsälain säännösten vastaisia, olemme joutuneet todella kohtuuttomaan prosessiin, joka on pantu vireille kovin heppoisin perustein.

Mielestämme tilanne on nyt sellainen, että jos kysymyksessä olevilla alueilla suoritettaisiin asiallinen katselmus, olisi myös Etelä-Savon piirimetsälautakunnan edustajien pakko myöntää, että suoritettujen hakkuiden jäljiltä metsä on luontaisesti jo uudistunut tai ainakin uudistumassa sillä tavoin, ettei viljelyllä toteutettava uudistus miltei osin ole tarpeen eikä edes tarkoituksenmukainen. Se seikka, että piirimetsälautakunnan ensimmäisen uhkauksen jälkeen tulimme hädissämme laatineeksi jonkinlaisen uudistussuunnitelman viimeksi hakatulle alueelle, ei suinkaan ole tarkoittanut sitä, että olisimme myöntäneet tilanteen olevan sellaisen, ettei luontainen uudistuminen onnistuisi, vaan kysymys oli yksinkertaisesti todella hätäntymisestä viranomaisten uhkaavansävyisen yhteydenoton jälkeen ja tuossa tilanteessa ensimmäiseksi mieleen tulleesta toimenpiteestä toimimiseksi piirimetsälautakunnan mieliksi, jotta nyt tapahtuneilta ikäviltä jatkotoimenpiteiltä olisi vältytty. Kuitenkin viimeinen hakkuu, kuten muutkin toteutettiin nimenomaan siltä pohjalta lähtien, että uudistuminen tulisi tapahtumaan luontaisesti ilman minkäänlaisten viljelytoimenpiteiden tarvetta..."

"Sen olisi pitänyt riittää"

Litteenä valituslupahakemukseen Salovainioilla oli saarijärveläisen metsätalousneuvoja Martti Mansikkalan, vihtiläisen metsänhoitaja Samuli Nissin ja minun lausuntoni. Mansikkala kertoi lausunnossaan muun muassa:

"... Korkeasta puuvarastosta voi päätellä, ovat hakkuut tilan metsissä olleet vähäisiä... Kun Etelä-Savon piirimetsälautakunnan päätöksiä ja toimenpideehdotuksia, niin maastossa paikan päällä kuin papereistakin, katselee asiantuntijan silmin, niin niistä kuultaa läpi räikeä liioittelu. Kuten edellä muun muassa veroluokitustiedoissa on todettu, ovat Sointulan tilan metsät pohjaltaan melko karuja, puolukkatyyppiä ja sitä heikompi kovia maita ja ojitettuja soistuneita maita, jollaiset alueet kaikki metsäammattimiehet tietävät luontaisen uudistuksen optimialueiksi ja kun kohteiden keskikoko on vajaa 0,7 ha ja niitä reunustaa ja jopa useimmissa kohteissa ympäröi, melkeinpä voisi sanoa mahtava siemenniskykyinen reunametsä, ei voi muuta kuin ihmetellä väitettä, että metsän luontainen uudistuminen on joutunut vaaraan..."

Samuli Nissi totesi esimerkiksi: "... Salovainion kannalta kysymys oli metsän luontaisesta uudistamisesta ja vanhan ilmoitusmenettelyn jatkamisesta. Ei siis ollut hakkuusta johtuvaa metsän viljelyn tarvetta, ei velvoitetta hakkuu- ja uudistamissuunnitelman tekemiseen, mitä vain viljely edellyttää, eikä velvoitetta vakuustalletuksen asettamiseen.

Piirimetsälautakunnan edustajat puuttuivat hakkuuseen valvontavelvoitteensa perusteella. Hakkuussa ei ollut moitittavaa, mutta valvojat epäilivät luontaisen uudistamisen toteutumista ja moittivat hakkuu- ja uudistussuunnitelman ja vakuustalletuksen laiminlyömisestä. Tällöin Salovainio ilmaisi ajatuksen ja valmiuden uudistumisen täydentämiseen kylvämällä, jos tarvetta ilmenisi. Hän myös toimitti välittömästi piirimetsälautakunnalle vaaditun hakkuu- ja uudistussuunnitelman sekä teki vakuustalletuksen. Sen olisi pitänyt riittää.

... Koko tapahtumaketju, katselmuksen suoritus, metsän hävittämisen toteaminen, rauhoitusvaatimus ja piirimetsälautakunnan pelkästään esitetyn aineiston perusteella tekemä väliaikainen rauhoituspäätös, kuvaa sattuvasti metsänomistajan

oikeudetonta asemaa virkailijoitten vallankäytön kohteena. Metsänomistajien edustus lautakuntaportaassa ei millään tavalla turvaa teho- ja viljelymetsätalouteen, kaavamaisiin menetelmiin ja keskitettyyn päätöksentekoon pyrkiviä ammattimiehiä vastaan. Se edustus vain estää normaalin edunvalvontarakenteen muodostumisen ja ammattiavun saamisen riita-asioissa... Tämäntapainen metsän rauhoittaminen kohdistuu aina ihmisiin, saattaa heidät taloudellisesti riippuvaan asemaan, estää itsenäisen työskentelyn metsässä, pakottaa väärään alistumiseen tai toivottoman tuntuiseen puolustautumiseen, ahdistaa, leimaa ja masentaa. Paavo ja Anna Salovainion kohdalla se tuntuu erityisen kohtuuttomalta. He ovat tehneet paljon työtä talonsa ja metsänsä hyväksi, ovat osanneet, hoitaneet ja vaalineet, ovat rakastaneet omaa maataan ja metsäänsä. Heidän ansionsa ulottuvat myös oman talouden ulkopuolelle. - Tämähkö metsänrauhoituksella vainoaminen on heidän palkkansa siitä kaikesta?..." Omassa lausunnossani totesin, että millään kuviolla metsän luontainen uudistuminen ei ollut joutunut vähäisten hakkausten vuoksi vaaraan. Kaikki alat olivat jo käytännöllisesti katsoen uudistuneet luontaisesti, joten väitetty luontaisen uudistumisen vaarantuminen ei voinut pitää paikkaansa. Jopa nuorin eli kuvio 5:kin oli jo hyvin taimettunut.

Päätös kestävämmällä pohjalla

Kaikesta tästä huolimatta korkeimman oikeuden ratkaisu 17.10.1984 oli tyyli: "Valituslupaa ei anneta. Hovioikeuden päätös jää siis pysyväksi." Hovioikeuden ja alioikeuden päätökset eivät kuitenkaan ole oikeudellisesti kestäväällä pohjalla. Yksityismetsälaki ei edellytä hakkuu- ja uudistussuunnitelmaa luontaisen uudistumisen hakkuulta. Luontaista uudistamista voidaan jopa yksityismetsätalouden metsien käsittelyohjeiden mukaan tehdä kaistaleavohakkuulla ja reunametsän siementämisen avulla. Sellaista suositellaan juuri korpijuoteille, jollainen Salovainioiden ainoa piirimetsälautakunnan ammattimiehen valvomatta ja hyväksymättä tekemä hakkuu kolmanneshehtaarin alalla oli. Tarkat taimimittaukset osoittivat, että kaikki kohteet olivat lähes täysin uudistuneet jo katselmushetkellä ja uudistuminen varmistui seuraavan parin vuoden kuluessa. On mahdotonta vaatia täydellistä luontaista uudistumista samalla hetkellä kun hakkuu tehdään. Myös se, että piirimetsälautakunta päämetsänhoitaja Heikki Sillanpään uhkauskirjeestä huolimatta ei koskaan tehnyt niitä töitä, joita se vaati oikeudelta ja luvan teettää muka välttämättöminä omistajan kustannuksella, osoittaa, että syytökset olivat aiheettomia.

Paavo Salovainio yritti ennen korkeimman oikeuden päätöstä käynnistää poliisitutkinnan katselmusmiesten Haapalaisen ja Suhosen perättömistä lausumista alioikeudessa. Niiden perusteella heidän metsänsä tuomittiin rauhoitettavaksi. Mikkelin läänin poliisitarkastaja Olli Soine teki syyttäjäviranomaisena päätöksen (7.11.-84) syyttämättä jättämisestä. Päätöksen jälkeen (16.11.-84) Salovainiot kirjoittivat asiasta kantelun oikeuskanslerille.

Vuoden kuluttua apulaisoikeuskansleri Jukka Pasanen teki ratkaisun, että mitään aihetta oikeuskanslerin jatkotoimiin ei ollut olemassa. Kun Paavo Salovainio yritti saada asiaan korjausta uudelleen oikeuskanslerilta (21.5.-86), vastaus (7.8.-86) oli edellisen kaltainen. Sinnikkäänä suomalaisena Paavo Salovainio kirjoitti (28.1.-87) myös eduskunnan oikeusasiamiehelle. Oikeusasiamies Olavi Heinoselta tuli (21.7.-87) samankaltainen vastaus kuin muiltakin viranomaisilta. Aihetta muutoksiin ei ollut niiden mukaan. Asialle oli tyypillistä, että siihen jo syvälle sotkeutuneet metsäorganisaatiot saivat antaa lausuntojaan, joiden mukaan toiset viranomaiset

totesivat, että kaikki on kohdallaan. Paavo Salovainio kirjoitti myös ministereille ja kansanedustajille yhtä laihoin tuloksin.

Vielä tammikuussa vuonna 1991 Salovainiot lähettivät korkeimmalle oikeudelle tuomion purkuhakemuksen. Hakemus sisältää tiukkasävyistä tekstiä:

"... Pyydämme kunnioittaen, että korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 1 momentin 2 ja 3 kohdan nojalla purkaisi edellä mainitun hovioikeuden päätöksen ja palauttaisi asian Ristiinan kihlakunnanoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi. Vielä pyydämme, että korkein oikeus määräisi keskusrikospoliisin suorittamaan uuden poliisitutkinnan Pertti Haapalaisen ja Matti Suhosen 21.11.1983 Mikkelissä Ristiinan kihlakunnanoikeudessa todistajana antamia perättömiä lausumia koskevassa asiassa heidän saattamisekseen lailliseen edesvastuuseen teoistaan...

Itä-Suomen hovioikeuden päätös tulee purkaa sen vuoksi, että Ristiinan kihlakunnanoikeudessa 21.11.1983 todistajana kuullut metsälautakunnan puheenjohtaja ja metsätalousneuvoja ovat tahallansa antaneet perättömät lausumat, jotka ovat vaikuttaneet kihlakunnanoikeuden ja hovioikeuden päätöksen lopputulokseen. Oikeuskansleri ja oikeusasiamies eivät pyynnöstäni huolimatta ole suostuneet määräämään toimitettavaksi asiallista poliisitutkintaa väärää valaa koskevien syytösteni perusteen selvittämiseksi ja rikokseen syyllisten saattamiseksi edesvastuuseen teoistaan. Asiassa on suoritettu eräänlainen haastattelututkimus, jonka perusteella Mikkelin lääninsyyttäjä on 7.11.1984 tehnyt väittämistämme rikoksista syyttämättäjäättämisspäätökset. Kyseisessä poliisitutkinnassa oli pelkästään kuulusteltu asianosaisia, millä ei luonnollisestikaan ole saatu selkoa väittämiimme perättömiin lausumiin vaan tutkinta olisi täytynyt suorittaa myös metsässämme, josta todistajat olivat antaneet tietensä vääriä lausuntoja. Vaikka perättömistä lausumista ei niihin syyllistyneitä olekaan vielä saatettu rikosoikeudelliseen vastuuseen, todistajalausumien virheellisyys on selvästi todettavissa verrattaessa niitä metsäntutkimuslaitoksen silloisen metsänhoidonprofessorin Erkki Lähteen 12.7.1984 ja metsänhoitaja Samuli Nissin 15.7.1984 antamiin lausuntoihin. Todistajien antamat perättömät lausumat ovat olleet ratkaisevana näyttönä kihlakunnanoikeudelle ja hovioikeudelle niiden päättäessä metsämme rauhoittamisesta.

Rauhoituksen väärät perusteet

Tuomion purkaminen on perusteltua myös asiassa hankkimani uuden selvityksen johdosta. Osastopäällikkö Pekka Airaksinen Maataloustuottajain Keskusliiton metsäosastoryhmästä on 14.6.1988 tekemänsä tarkastuskertomuksen yhteenvedossa todennut, ettei mistään metsien hävityksestä voida puhua, joten myöskään metsän rauhoitukseen ei ole olemassa minkäänlaisia perusteita. Professori Erkki Lähde on 12.6.1988 tekemänsä tarkastuskäynnin perusteella todennut kesällä 1984 tekemiensä arvioiden pitäneen paikkansa, joten metsää ei ollut kiistanalaisten kuvioiden osalta yksityismetsälain vastaisesti hävitetty. Metsän luontainen uudistaminen on onnistunut hyvin, mihin osasyynä on ollut myös se, ettei piirimetsälautakunta ole ryhtynyt oikeuden sille myöntämiin viljelytoimenpiteisiin. Tämä jo sinänsä ja tulokset metsässä osoittavat Lähteen mukaan kiistattomasti sen, että rauhoitustoimenpiteisiin oli lähdetty väärillä perusteilla.

Professori Lähde on vuonna 1984 esittänyt käsityksensä siitä, ettemme ole millään tavoin vaarantaneet metsän luontaista uudistumista. Tämä seikka on ollut havaittavissa jo kihlakunnanoikeuden antaessa asiasta päätöstään 21.11.1983,

mutta Etelä-Savon piirimetsälautakunnan nimeämien todistajien totuutta vääristelevät lausunnot ovat antaneet kihlakunnanoikeudelle virheellisen kuvan metsämme tilasta kiistanalaisilla kuvioilla ja aiheuttanut sen, että niin kihlakunnanoikeus kuin hovioikeuskin ovat päätyneet asiassa vääriin ratkaisuihin... Lopuksi haluamme selvittää tuntemuksiamme ja asian käsittelyssä tapahtuneita omin sanoin seuraavasti: 'Olemme tehneet lain ja asetuksen sallimat hakkuuilmoituksen, uudistussuunnitelman ja suorittaneet vakuustalletuksen, niin kuin laissa on säädetty. Kihlakunnanoikeudelle olemme myöskin todistettavasti asian esittäneet. Otimme 0,30 hehtaarin alueelta muutamia puita. Piirimetsälautakunta suoritti katselmuksen. Hakatuksi alueeksi tehtiin 3,4 hehtaaria. Tuomio kymmenen vuotta rauhoitusta, täysin laiton tuomio. Valtuutimme asianajaja Hannu Teittisen jättämään valituksen Itä-Suomen hovioikeudelle. Valituskirjelmässä hän ilmoitti hakatun alueen olevan 1,5 hehtaaria. Emme tiedä, minkälaiset suhteet ovat vaikuttaneet siihen, että valtuuttamamme varatuomari muutti 0,3 hehtaaria 1,5 hehtaariksi. Arvata saattaa, oliko tehty ystävyys- ja avunantosopimus piirilautakunnan kanssa".

"Vakavaan tuomiovirheeseen on päätynyt Itä-Suomen hovioikeus, jossa sanotaan sanatarkasti, että yksityismetsälain vastaiset hakkuut on suoritettu usean vuoden aikana päättyen 18.4.1983. On ilmeistä, että hovioikeuden ottaessa tässä siviilihaasteeseen perustuvassa jutussa päätöksensä perusteluihin maininnan 'usean vuoden aikana', vaikka katselmuspöytäkirjassa on todettu puutavaraa hakatun vain ajalla 28.2.-18.4.1983, se on syyllistynyt vakavaan tuomiovirheeseen, koska on tuominnut yli kanteen eli sen, mitä Etelä-Savon piirilautakunta on 17.10.1983 ottamassaan haastehakemuksessa maininnut.'

'Tuomiot ovat ihmisoikeutta loukkaavia. Oikeusmurha, joka ei vanhene koskaan. Jätimme tutkintapyyntön Ristiinan piirin nimismiehelle 8.5.1984. Tutkintapöytäkirja kirjoitettiin, mutta mitään tutkimusta ei suoritettu. Vaadimme, että on mentävä metsään suorittamaan tutkimus. Poliisi sanoi, ettei resurssit riitä metsään mennä. Haastattelu suoritettiin ja tutkintapöytäkirjaan kirjattiin niitä valheita, joita oikeudessa oli esitetty. Tutkintapöytäkirja palautettiin 12.6.1984 Mikkelin poliisilaitokselta, jossa tehtiin päätös syyttämättä jättämisestä 7.11.1984. ...'

'Perustuslaissa on säädetty, että oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävänä on valvoa, ettei ketään laillisessa oikeudenkäynnissä väärin tuomita. Nyt voidaan todeta oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen toiminta ihmisoikeutta loukkaavana toimintana ja rikollisten suojelijana. Tarkoituksenamme ei ole loukata arvovaltaista virkakuntaa eikä oikeutta. Meillä on kuitenkin täysi oikeus huomauttaa tehdyistä laittomista tuomioista ja virheistä, jotka olemme todenneet. Siksi pyydämme, että keskusrikospoliisi määrätään asiaa tutkimaan ja metsäasia saatetaan oikeudenmukaiseen käsittelyyn ja rikoksenteijät saatetaan lain ja oikeudenmukaiseen rangaistukseen. Minä, Paavo Salovainio syytän Ristiinan kunnan metsälautakunnan puheenjohtajaa Matti Suhosta ja piirimetsälautakunnan metsätalousneuvojaa Pertti Haapalaista vääristä valoista, annettu Ristiinan kihlakunnanoikeudessa 21.11.1983: Vaadin rangaistusta väärän valan tekijöille. Jos on syyttänyt aiheettomasti, syyte on nostettava minua vastaan aiheettomasta ilmiannosta...'"

Päätteeksi

Mitkä mahtavatkaan olla ne tekijät, jotka aiheuttavat näitä lukuisia onnettomia metsänomistajien ja metsäbyrokratian välisiä kiistatapauksia, joita tässä kirjassa on kuvattu joidenkin esimerkkien avulla. Eräät seikat näyttävät toistuvan usein. Monissa tapauksissa kyse ei ehkä niinkään ole tietystä metsästä, vaan henkilöiden,

kriittisen ja jukuripäisen metsänomistajan ja metsäpoliisin henkilökohtaisesta kiistasta. Metsänomistaja on rojhennut suoraan tai julkisessa sanassa arvostella tiettyä metsäpoliisia kelvottomasta työjärjestä tai koko metsätaloutta. Metsäpoliisi on silloin joko oma-aloitteisesti tai taustaorganisaationsa tavalla tai toisella painostamana tai houkuttelemana lähtenyt kurittamaan omapäistä isäntää. Perinteisesti tsaarinvallan ajoilta peritty virkavaltajärjestelmämme on suorastaan allerginen kaikenlaiselle kritiikille. Se koetaan virkavallan vastustamisena ja loukkaavana. Siitä on rangaistava.

Metsäammattimiehet on myös jo tsaarinvallan ajoilta asti koettu kuuluvaksi siihen paikkakunnan etuoikeutettujen virkamiesten ryhmään, jota on nöyrästi toteltava ja palveltava. Se on toimissaan erehtymätön. Tähän ryhmään ovat kuuluneet tavallisesti myös lääkärit, papit ja opettajat. Pääosin tämä aika on tietenkin takanapäin, mutta metsien osalta yksityismetsälaki suo edelleen metsäpoliisille uskomattoman suuren vallan metsänomistajan metsään. Metsäammattikunta Suomen kaltaisessa pienessä maassa saa vain yhdenlaista, kaavamaisista metsäopetusta. Siinä ei vaihtoehtoja sallita. Kunnostautuakseen toisten ammattiveljien ja -sisarien silmissä pitää olla ikään kuin paavillisempi kuin paavi itse eli oltava varsinaisia tehometsätalouden arkkitehtejäkin kovempi.

Metsäopetuksessa ei juuri ole sijaa ajattelun kehittämiseksi. Kaikki opit on sisäistämättä ja kritisoiden päntättävä päähän ja käytäntöön.

Metsäammattikunnan keskuudessa on velvoite puhalttaa yhteiseen hiileen, jonka tietyt tehometsätalouden arkkitehdit määräävät. Toiseen suuntaan puhaltavia ei siedetä sisäänlämpiävän ammattikunnan keskuudessa. Siitä seuraa solvauksia, vainoa ja pahimmillaan työpaikasta poispoikiminen. Pelko pitää ammattikunnan rivit kurissa ja järjestyksessä.

Metsäammattikunnalle, ehkä muillekin ammattikunnille, on tyypillistä ehdottoman oikeassaolemisen tarve. Virheiden myöntäminen ja siten korjausten tekeminen on useimmiten täysin mahdotonta. Ilmeisesti inhimilliseksi erehtyväiseksi ihmiseksi tunnustautuminen koetaan vaaralliseksi. Se saattaa merkitä arvovallan menettämistä. Sen myötä pelätään muunkin vallan hupenemista käsistä.

Piittaamattomuus ja suoranainen laiskuus pitävät myös yllä kaavamaisia ja yksinkertaisia ratkaisumalleja. Kun kerran on tehty päin mäntyä, niin samalla tavoin on toimittava edelleenkin, sillä muutos saatettaisiin tulkita virheen tunnustamiseksi. Yksinkertaiset kaavamaiset menetelmät on ollut helppo oppia, hallita ja käskä.

Jo Olaus Petrin kerrotaan kirjoittaneen, että mikä ei ole oikeus ja kohtuus ei saata olla lakikaan ja kun laki tulee vahingolliseksi, se ei enää ole laki vaan väärä ja se on hylättävä. Nämä kohtuuttomuus- ja vääräsarviot ovat jo pitkään sopineet meillä Suomessa voimassa olevaan yksityismetsälakiin. Aikoinaan se säädettiin muun muassa siinä pelossa että metsiä hävitetään hakkaamalla niitä aukeaksi niin laajalta yhtenäiseltä pinta-alalta, että aukko ei enää pysty uudistumaan reunametsän siemennyksestä tai hakkaamalla keskenkasvuista puustoa ennenaikaisesti. Hävittämispelko kohdistui tavanomaisten metsänomistajien ohella erityisesti niin sanottuihin jobbareihin, joiden pelättiin osteskelevan metsiä ja hakkaavan niitä tällä tavoin hetkellisen voiton toivossa. Taustalla oli myös pelko metsien riittävydestä yleensä laajenevan metsäteollisuuden tarpeisiin.

Metsiemme puuvaroja koskevien Metsäntutkimuslaitoksen arvioiden mukaan pelko metsiemme loppumisesta hakkuiden vuoksi ei ole ollut ajankohtainen enää vuosikymmeniin. Viimeisen parin vuosikymmenen ajan tilanne on ollut suorastaan päinvastainen, sillä toistuvasti eräät metsäasiantuntijat ovat vakuuttaneet, että

erityisesti Etelä-Suomen etelä- ja länsiosissa metsät rappeutuvat liian vähäisten hakkuiden vuoksi.

Syitä vähäisiin hakkuihin on tietenkin monenlaisia. Tärkein niistä varmaankin on kotimaisen puun käytön riittämättömyys. Tilannetta pahentaa ulkomaisen raakapuun runsas tuonti. Oma merkityksensä on kuitenkin myös useiden metsänomistajien hakkuista pidättäytymisellä, vaikka metsässä olisi runsaasti hakattavaa puuta. Syynä hakkaamatta jättämiseen on huomattavalta osalta nykyinen yksityismetsälaki ja ennenkaikkea sitä valvovien metsäorganisaatioiden lain tulkinnat. Yksityismetsälakia on nimittäin jo pitkän aikaa käytetty alkuperäisen tarkoituksen vastaisesti keinona muun muassa avohakkuiden lisäämiseen ja vasta käyttö- ja arvopuukokoon tulossa olevien puiden hakkaamiseen ennenaikaisesti alaharvennuksella.

Yksityismetsälailailla ei kuitenkaan ole onneksi voitu pakottaa metsänomistajaa suoranaisesti avohakkuuseen. Hän on nimittäin voinut jättää metsänsä hakkaamatta. Näin monesti on käynytkin. Onhan peräti kolmella neljäosalla metsänomistajista ollut tutkimusten mukaan huomauttamista metsänkäsittelymenetelmiä vastaan. Ne, joilla taloudelliset syyt ovat vaatineet hakkuutuloja, ovat alistuneet pääte- ja avohakkuihin sekä alaharvennuksiin, kun muita vaihtoehtoja ei ole annettu käyttää.

Metsänomistajat, jotka ovat rohjenneet poiketa tehometsätalouden kaavamaisista ja kovakouraisista metsänkäsittelymenetelmistä, ovat joutuneet kohtuuttoman kohtelun alaisiksi. Yksityismetsälakiin vedoten heitä on vaadittu tekemään metsänrauhoidussopimus, jonka seurauksena he ovat joutuneet joka kerta omaa metsäänsä hakatessaan pyytämään lupaa metsäviranomaiselta ja alistumaan siten tehometsätalouden menetelmiin.

Ne harvat metsänomistajat, jotka ovat rohjenneet lähteä oikeusistuimen kautta taistelemaan oikeuksiensa puolesta, ovat lähes säännönmukaisesti tulleet jyrätyiksi asiantuntijavallan alle oikeudessa ja ovat hävinneet taistelunsa. Tilanne on muodostunut itsellisten ja omatoimisten metsänomistajien kannalta suorastaan kestäättömäksi. Monissa tapauksissa metsänomistaja on voittanut alioikeusvaiheessa, mutta ylimmät oikeusistuimet ovat muuttaneet alioikeuden päätökset päinvastaisiksi käymättä edes paikan päällä metsässä. Tunnetuimpia tällaisia tapauksia ovat viime vuosilta tässäkin kirjassa kuvatut Väinö Mäenpään taistelu Nivalassa ja Reino Takalan Pukkilassa. Nurinkurista on myös se, että metsäviranomaiset, jotka ovat syytökset käynnistäneet metsänomistajaa vastaan, saavat oikeudessa toimia tärkeimpinä todistajina.

Ylimpien oikeusistuinten kielteiset päätökset ovat merkinneet, että metsänomistajat eivät enää rohkene toimia omatoimisesti, vaan alistuvat vastentahtoisesti tehometsätalouden toteuttajiksi. He tietävät häviävänsä viimeistään ylimmissä oikeusistuimissa. Valvova organisaatio on näin voinut harhauttavasti kehua julkisuudessa, että asiat ovat hyvässä hoidossa, koska kiistat menevät vain yhä harvemmin oikeuteen asti.

@OTSIKKO 2 = Oikeus vaatii mahdottomia

Edellä mainitun Reino Takalan tapauksen seurauksena tilanne on mennyt entistäkin nurinkurisemmaksi. Korkein oikeus nimittäin vahvisti päätöksellään, että luontainen uudistaminen voidaan tuomita vaarantuneeksi, elleivät taimet ole heti parin kasvukauden jälkeen viimeisestä hakkuusta yli 10 cm:n pituisia. Vaatimus on useimpien luontaisten taimien kannalta biologinen mahdottomuus. Kaikki alle 10 cm:n taimet luontaisen uudistumisen onnistumisen osoittajina ovat samalla päätöksellä hylättävä. Samoin kaikki yli rinnankorkeuden ylittävät sekä kooltaan

muutoin hyväksyttävät, mutta lähempänä kuin 60 cm hyväksytyin kokoisesta taimesta ovat hylättäviä. Vain kuusi ja mänty ovat hyväksyttäviä puulajeja. Sellaiseksi ei kelpaa koivukaan, vaikka se on tällä hetkellä sekä kansan- että yksityistaloudellisesti kaikkein tuottoisin puulajimme. Takalan rauhoitukseen tuomitussa metsässä näitä hylättyjä taimia oli useita tuhansia kappaleita hehtaaria kohti, kun esimerkiksi istutuksessa on riittänyt vain 2000 kpl.

Eräät metsänomistajat eivät ole periaatteellisista syistä alistuneet rauhoitus päätöksen jälkeen anomaan metsäviranomaiselta lupaa oman metsänsä hakkuuseen. Kun hakkuutulot monessa taloudessa ovat kuitenkin talon "pystyssä pitämisen" kannalta aivan välttämättömiä, on tilanne näiden metsänomistajien ja heidän perheittensä kannalta mennyt täysin kohtuuttomaksi.

Todellinen isäntä metsässä ei siten olekaan metsänomistaja vaan lautakuntalaitoksen ammattimies. Metsänomistaja kuitenkin aina vastaa niidenkin virheiden seurauksista, jotka aiheutuvat metsäammattimiehen taitamattomuudesta tai härkäpäisyydestä.

Rauhoitus holhouksenalaisuutta

Kirjassani "Päin honkia", joka on ilmestynyt vuonna 1991 Arator Oy:n kustantamana, olen kirjoittanut muun muassa seuraavasti:

"Nyky-yhteiskunnassa on täysin kohtuutonta, että metsänomistajat asetetaan yksityismetsäläillä ja sen laajalla tulkinnanvaraisuudella eräänlaisen torpparin asemaan...

Vaikka yksityismetsälain mukainen metsän rauhoitus päätös ei taloudelliselta sanktioltaan ehkä näytä ulkopuolisesta kovin ankaralta, se psykologisesti on hyvin raskas. Käytännössä se merkitsee, että muu yhteiskunta katsoo metsänhävityksestä tuomitun tai rauhoitusvaatimukseen ilman oikeudenkäyntiä alistuneen metsänomistajan kykenemättömäksi hoitamaan omaa talouttaan eli metsäänsä. Metsälautakuntahan ei tyydy vaatimaan rauhoitusta vain hävitetyksi väitetyle osalle, vaan 'paneel lukkoon' tilan kaikki metsät. Menettely on kyseenalaista ja selvä rangaistus.

Metsän hävityksestä syyttäminen ja metsän rauhoittaminen merkitsisivät esimerkiksi maatalouspuolelle sovellettuna, että maanviljelijä tuomittaisiin vaikkapa puolen hehtaarin kauran viljelystä, kun paikallinen valvova viranomainen olisikin sattunut edellyttämään häneltä valvovan organisaation tuottaman ja myymän vehnän kylvöä. Sama olisi tilanne, jos maanviljelijä olisi sattunut käyttämään peltonsa muokkaukseen laitetta, jota viranomainen ei olisi hyväksynyt.

Organisaatio saisi sen jälkeen oikeuden päätöksen vahvistamana muokata ja viljellä pellon haluamallaan tavalla ja viljelijä maksaisi kulut. Sen jälkeen maanviljelijä joutuisi vuosittain 10 vuoden ajan anomaan lupaa viljellä peltoaan koko tilan osalta. Tavalliseen palkanansaitsijaan suhteutettuna yksityismetsälaki merkitsisi muun muassa sitä, että jokin palkkaviranomainen valvoisi, että palkka on käytettävä viranomaisen sillä hetkellä edullisimmaksi kuvittelemalla tavalla. Jos se kuitenkin myöhemmin osoittautuisi, kuten männynnistutus, taloudellisesti järjettömäksi, vastaisi vahingosta omistaja...

Metsänhävityksestä tuomittu metsänomistaja on käytännössä metsänsä osalta holhouksen alainen. Se ei varmaankaan ole ollut lain laatijan tarkoitus...

Yksityismetsälain tulkinnan mielivaltaisuutta vahvistaa se, että tiedot ja kuvitelmat hyvästä metsänhoidosta muuttuvat joskus nopeastikin. Esimerkiksi vielä muutama vuosi sitten roskapuuna vihattu koivu on tällä hetkellä ilmeisesti arvokkain puu. Metsänomistajan on mahdotonta tietää, mitä viranomainen kulloinkin pitää ainoana oikeana metsänhoitona. Hän ei myöskään voi tietää, mitä tarkoitetaan metsäalan

erikoistermeillä. Yksityismetsälailailla tapetaan itsellisten metsänomistajien omatoimisuus ja halu hoitaa ja hakata metsäänsä..."

Yksityismetsälaki aikansa elänyt

Yksityismetsälain lakkauttaminen merkitsisi metsien käsittelyn monipuolistumista, voimaperäisten ja metsäluontoa rajusti vaurioittavien ja muuttavien käsittelyjen vähenemistä. Monet metsien monikäyttöiset arvot, kuten nykyaikainen yhteiskunta edellyttääkin, tulisivat otetuiksi nykyistä paremmin huomioon. Monet metsän kehityksen kannalta täysin tarpeettomat ja jopa haitalliset kiistatapaukset jäisivät syntymättä. Isännästä tulisi isäntä omassa metsässään ja yksityismetsätalouden metsäammattimiehet vapautusivat samalla kielteisestä metsäpoliisin maineestaan. Metsänomistaja joutuu kantamaan vastuun ja taloudelliset tappiot niistä töistä, joita hänen metsässään tehdään metsäammattimiesten ehdotuksesta. Niin tapahtuu, vaikka toimenpiteet olisivat sellaisia, joita metsänomistaja ei olisi itse asiassa metsäänsä halunnutkaan.

Metsien käsittelyssä olisi kiireellisesti siirryttävä niiden terveydentilaa ja vastustuskykyä voimistavien menetelmien käyttöön. Se merkitsisi sekametsien ja erityisesti lehtipuiden suosimista. Metsiä tulisi kehittää erirakenteisiksi; kaikenkokoisia ja kaikenikäisiä puita ja useita puulajeja sisältäviksi, todellisiksi suomalaisen metsiksi. Avohakkuiden kokoa tulisi rajusti rajoittaa ja metsänauraukset tulisi lopettaa. Tilalle tulisi ottaa luontaisen uudistumisen suosiminen ja maanpinnan kevyt käsittely.

Monen metsänomistajan on helppo hyväksyä nämä luonnonläheisen metsänhoidon tavoitteet. Esteenä ovat yksityismetsätalouden hallinto- ja lainvalvontaorganisaatiot. Esteen poistaminen edellyttää yksityismetsälain lakkauttamista. Se ei ole luonnonlaki, jota pitäisi noudattaa, vaan erehtymään alttiin ihmisen laatima. Tämän haitallisen ja kohtuuttoman lain pikainen lakkauttaminen vapauttaisi samalla runsaasti verovarvoja metsäbyrokratiasta nykyistä mielekkäämpään käyttöön.

Liite 1.

Yksityismetsälain ja -asetuksen pääkohdat

Seuraavassa esitetään pääkohtia Yksityismetsälain (No 412, 15.9.1967) ja Yksityismetsäasetuksesta (No 537, 8.12.1967), jotka olivat voimassa tässä kirjassa kerrottujen tapahtumien aikana ja ovat pääpiirteissään voimassa edelleen.

Yksityismetsälain 1§ sisältää kiellon: "Metsää älköön hävitettävä." Metsän hävittämiseksi määritellään "sellainen hakkuu sekä hakkuun jälkeen maan sellaiseen tilaan jättäminen tai sellainen käyttäminen, että metsän luontainen uudistuminen tai viljelyllä toteutettava uudistaminen joutuu vaaraan, samoin kuin kehitettäväksi kelvollisen metsän sellainen käsittely, joka on ristiriidassa sen järkevän kasvattamisen kanssa."

Lain laatija on selvästi erottanut luontaisen uudistumisen ja viljelyllä toteutettavan uudistamisen. Samoin laissa on käytetty erilaisia käsitteitä uudistuminen, joka on luonnon itsensä toimesta ilman ihmisen aktiivista toimintaa tapahtuvaa sekä uudistaminen, jolla tarkoitetaan ihmisen aktiivista toimintaa. Edelleenkin huomattava osa Suomen metsistä uudistuu ilman, että ihminen siihen toimillaan aktiivisesti pyrkii. Lain laatija on myös korostanut luontaisen uudistumisen ensisijaisuutta. Koska laissa korostetaan tai-sanalla luontaisen uudistumisen ja viljelyuudistamisen vaihtoehtoisuutta, ei sitä voitane asiallisesti tulkita siten, että

molemmat ehdot pitäisi täyttää samanaikaisesti. Näin on kuitenkin tässä kirjassa kerrotussa Reino Takalan tapauksessa menetelty.

Lain toisessa pykälässä (2§) rajataan hävittämisen ulkopuolelle sellaiset metsäkohteet, joita käytetään hakkuun jälkeen selvästi muuhun tarkoitukseen kuin puun tuottamiseen sekä toisena ryhmänä kohteet, joita "hakataan kotitarpeeksi eikä metsän luontainen uudistuminen sen johdosta joudu vaaraan eikä metsää saateta vajaatuottoiseksi."

Toisen pykälän viimeisessä kohdassa edellytetään, että viljelyvaihtoehdossa tehtävä hakkuu ja uudistaminen on tehtävä (piiri)metsälautakunnan "määrääjäksi hyväksymän hakkuu- ja uudistussuunnitelman mukaan ja sitä ennen on asetettava sanotun lautakunnan vaatima riittävä vakuus uuden kasvun aikaansaamisesta ja turvaamisesta." Vakuuden ei suinkaan tarvitse olla pakkotalletus alhaisella korolla. Yksityismetsäasetus (2§) täsmentää ja tiukentaa viljelyvaihtoehtoa siten, että "metsän uudistamisen on katsottava joutuvan vaaraan myös silloin, kun vajaatuottoista metsää hakataan muutoin kuin "laissa tarkoitetun" hakkuu- ja uudistussuunnitelman mukaan". Asetuksen seuraava pykälä (3§) antaa vielä tiettyjä täsmennyksiä ja poikkeusratkaisuja. Näitä määräyksiä ei voida tulkita siten, että vajaatuottoista metsää ei saisi uudistaa luontaisen uudistamisen hakkuulla ilman em. hakkuu- ja uudistamissuunnitelmaa. Tämän lain sisällön mukaisen tulkinnan korkein oikeus on Takalan tapauksessa vahvistanut päätöksellään (Nro 767, 10.3.1989). Ilmeisesti on olemassa useita rauhoitustapauksia, jotka alemmissa oikeusistuimissa on tuomittu metsänomistajan vahingoksi tämän lain kohdan virheellisellä tulkinnalla. Monet johtavat metsäviranomaiset ovat tulkinneet tältä osin yksityismetsälakia ja -asetusta virheellisesti. Väärin kohdellut metsänomistajat voisivat hakea korkeimmalta oikeudelta purkupäätöstä. Kun metsälautakunnan viranomainen epäilee tai toteaa yksityismetsälakia rikotun eli metsää hävitetyin, hän käynnistää rauhoitusprosessin. Metsäammattimies, jolla on siihen valtuutus, voi kirjallisesti keskeyttää 20 päiväksi meneillään olevan hakkuun. Metsälautakunta voi rauhoittaa väliaikaisesti hävityksen vaarassa olevan määräalan. Näistä ratkaisuista on viipymättä ilmoitettava asianosaisille. Jos prosessi etenee katselmukseen, on siitä ilmoitettava metsänomistajalle sekä hakkuuoikeuden omistajalle tai hakkuun johtajalle. Katselmuksesta on laadittava pöytäkirja. Jos rikkomuksia todetaan tapahtuneen, on "pöytäkirjaan otettava selvitys rikkomuksen laadusta samoin kuin katselmuksmiesten lausunto rauhoituksen tarpeellisuudesta ja laajuudesta sekä metsän kunnostamiseksi tai uuden kasvun aikaansaamiseksi ja turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja arvio näistä aiheutuvista kustannuksista." Samoin on meneteltävä asetuksen mukaan metsälautakunnan haastehakemuksessa alioikeudelle. Vaikka näissä laki- ja asetuspykälissä (9§) selvästi määritellään, että pöytäkirjaan ja haasteeseen on otettava selvitys "rikkomuksen laadusta", ei sillä näytä oikeusistuimissa olevan merkitystä, sillä ainakin em. Reino Takalan tapauksessa katselmuksessa esitetyt rikkomukset olivat lakiin perustumattomia eikä lopullista päätöksen syytä, jonka metsälautakunta esitti vasta oikeudenkäynnin aikana, lainkaan käsitelty katselmuksessa.

Myyntihakkuusta on ilmoitettava kirjallisesti metsälautakunnalle (7§) kolme päivää ennen hakkuun alkamista. Hakkuuilmoituksen laiminlyömisestä voidaan rangaista sakolla. Jos metsälautakunta toteaa metsää hävitetyin, sen tulee ensin pyrkiä tekemään rauhoitussopimus metsänomistajan kanssa. Vasta, jos sopimusta ei synny, asia viedään oikeuteen. Rauhoitusajaksi on muotoutunut 10 vuotta, jona aikana metsää saa hakata myytäväksi, jos siihen saa anomuksesta luvan

metsälautakunnalta. Tätä lupaa hävityksestä tuomittu metsänomistaja ei hevin lähde anomaan. Henkilökohtaisen loukkaantumisen ohella syynä on pelko, että hänen täytyisi tehdä metsässään metsäbyrokratian vaatimia tehometsätalouden käsittelyjä. Käytännöksi on tullut, että metsälautakunta vaatii ja oikeuslaitos päättää rauhoittaa metsänomistajan kaikki metsät, ainakin sen lautakunnan alueella olevat. Lain henki näyttää kuitenkin olevan, että rauhoitettavaksi riittäisi hyvin hävitetyksi tuomittu alue. Koko tilan metsän rauhoittaminen on luonteeltaan selvä rangaistus.

Vuonna 1987 yksityismetsälakia on muutettu yksityismetsätalouden organisaatiomuutosten seurauksena. Kunnanmetsälautakunnat lakkasivat olemasta. Tilalle on pantu katselmustoimikunta. Toimikunta on viisijäseninen. Sen puheenjohtajan määrää maa- ja metsätalousministeriö. Yksi jäsen on metsälautakunnan toimihenkilö. Metsänomistajaa edustaa yksi jäsen, jonka metsänomistaja voi valita edustavimman metsänomistajajärjestön nimeämistä kolmesta henkilöstä. Käytännössä nimeämisen siten tekee MTK. Kunnanvaltuusto valitsee neljä uskottua miestä, joista kahden kerrallaan on oltava katselmuksessa. Keskusmetsälautakunnan johtokuntaan kuuluu vuoden 1987 lain mukaan 11 jäsentä, joilla on henkilökohtainen varajäsen. Yksi on lautakunnan johtaja. Valtioneuvosto määrää muut jäsenet, joista yhden tulee olla valtion edustaja. Muista edustavin metsänomistajajärjestö (käytännössä MTK) ehdottaa viisi ja vastaavasti metsäteollisuus yhden sekä metsätyöntekijät kaksi jäsentä. Metsälautakunnan johtokunnassa on 8 jäsentä, jotka vastaavalla periaatteella määrää ministeriö. Jäsenistä kaksi on valtion, neljä metsänhoitoyhdistysten, yksi teollisuuden ja yksi metsätyöntekijöiden ehdottamia henkilöitä. Lautakunnista annetun lain mukaan (9§) niiden johtokuntien jäsenet ja toimihenkilöt toimivat lainvalvontatehtävissä, metsänparannuslain toimeenpanossa sekä varojen käytössä virkamiehen vastuulla. Kokemus on osoittanut, että tällä seikalla ei ole mitään olennaista merkitystä.

Liite 2.

Yksityismetsätalouden hallinnon ja metsänkäsittelyohjeiden pääpiirteet
Yksityismetsien käsittelyohjeita on muuteltu muutaman vuoden välein. Vuodelta 1974 on omat ohjeensa, joihin nojaututtiin vuoteen 1981 asti. Silloin käyttöön otetut ohjeet olivat voimassa vuoteen 1989 asti. Samat ohjeet eivät siten ole olleet voimassa edes kymmentä vuotta. Harvat metsänomistajat ovat niitä edes nähneet. Vuonna 1989 käyttöön otetut ohjeet ovat nimeltään suosituksia. Muutoksella yritetään korostaa metsänomistajan lisääntyneitä valinnan mahdollisuuksia. Viimeiset suositukset ovatkin jo selvästi avarampia kuin tehometsätalouden kukoistuskauten, 1970-luvun ja 1980-luvun alun, tiukkasävyiset vaatimukset ja luja usko tehometsätalouden kaikkivoipaisuuteen.

Keskusmetsälautakunta Tapio on erikseen antanut yksityismetsälain noudattamisen valvontaohjeita. Niitä metsänomistajat ovat saaneet nähtäväkseen vielä harvemmin kuin metsien käsittelyohjeita. Asianmukaisesti toimittaessa ne olisi pitänyt toimittaa jokaiselle metsänomistajalle. Lisäksi niiden tulisi olla niin selkokielisiä, että jokainen metsänomistaja ymmärtäisi, mitä ne merkitsevät käytännössä ilman tulkinnanvaraisuuksia.

Vuodelta 1978 on olemassa Tapion osastopäällikön Pentti Juntusen koostama "yksityismetsälain soveltamisohje piirimetsälautakuntien toimihenkilöille". Vuodelta 1981 on Tapion antama ohje "yksityismetsälain noudattamisen valvonnan

yhdenmukaistaminen". Nämä ovat kumoutuneet vuonna 1989 annetuilla "yksityismetsälain noudattamisen valvontaohjeilla".

Yksityismetsälaki ja -asetus ovat koko tämän ajan säilyneet asiasisällöltään samanlaisina. Tulkinnat ovat kuitenkin rajustikin vaihdelleet. Viimeisimmät vaatimukset esimerkiksi metsien vajaatuottoisuuden määrittelyn ja eri puulajien hyväksyttävyyden osalta ovat jo paljon avarammat kuin aikaisemmat.

Metsänomistajat ovat siten olleet eri vuosina hyvin eriarvoisessa asemassa saman lain voimassaolon aikana. Tässäkin mielessä voidaan täydellä syyllä todeta, että laki on kaikille sama, mutta tulkinnat ja tuomiot vaihtelevat.

Viimeisimpien metsänkäsittelysuositusten ja lain valvontaohjeiden mukaan esimerkiksi tässä kirjassa kuvatuissa Hopeasaaren, Rummukaisen, Salovainion ja Takalan tapauksissa olisi ohjeiden vastaista lähteä rauhoituspuuhiin. Tilanteen muuttumisesta huolimatta yksityismetsätalouden organisaatiot eivät ole tehneet mitään nyt täysin aiheettomiksi osoittautuneiden tuomioiden purkamiseksi. Jos organisaatioilla olisi todellista hyvää, oikeamielistä tahtoa ne voisivat helposti pyytää oikeuslaitosta purkamaan aiheettomat rangaistukset.

Kirjassa kuvattujen tapahtumien aikaan maassamme oli kaksi keskusmetsälautakuntaa, toinen suomenkielisiä ja toinen ruotsinkielisiä alueita varten. Maa oli jaettu 19 piirimetsälautakuntaan, jotka 1980-luvun puolivälissä muutettiin metsälautakunniksi. Niihin yhdistettiin samalla metsänparannuspiirit laajoine valtion varoilla tehtävine toimintoineen. Metsälautakunnat ovat käytännössä valtion varoilla toimivia yksityisiä laitoksia. Yksityismetsälain valvonnassa niiden virkamiehet ja hallintoelimet toimivat kuitenkin viranomaisvastuulla. Kun lautakuntalaitoksen työntekijät ovat työsuhteessa yksityiseen laitokseen, ei heitä niin vain voida erottaa, vaikka he tekisivätkin vakavia virkavirheitä.

Äskettäin Keskusmetsälautakunnista on tehty metsäkeskuksia. Samalla ne on siirretty suoraan maa- ja metsätalousministeriön alaisuuteen. Yhteys metsähallitukseen on katkaistu ja sieltä yksityismetsätalouden osa on siirretty ministeriöön. Metsähallituksesta on samalla tehty enemmän liikelaitosmainen virasto.

Metsälautakuntien tehtävänä on ns. yksityismetsätalouden edistäminen ja yksityismetsälain valvonta. Näitä tehtäviä ylimetsänhoitaja Lauri Vaara on ansiokkaasti kuvannut kirjassaan "Oikeus omaan metsään" sekä "Yksityismetsänomistajan kirjassa", josta olen tämän kirjan Saatteeksi -osassa lainannut eräitä pääkohtia.

Kuvitelmat hyvästä metsänhoidosta ovat vuosikymmenten mittaan muuttuneet monella tavoin ja moneen suuntaan. Viime vuosikymmenellä elettiin tehometsätalouden nousuhuuman loppuvaiheita. Vuosikymmenen puolivälissä valmistui vielä mahtipontinen Metsä 2000 -ohjelma. Sen valmistumisen aikoihin metsäorganisaatioiden metsänkäsittelyohjeet ja käytännön toiminnan raskasliikkeinen juna oli kuitenkin jo saatu julkisuuden läpäisseen kritiikin ansiosta käännettyä toiseen suuntaan. Alettiin elää ja kokea yhä selvemmin tehometsätalouden huuman krapulavaihetta, joka 1990-luvulla tulee saasteista aiheutuvien ja laajenevien metsätuhojen vuoksi vakavasti pahenemaan. Ehkäpä rohjetaan ryhtyä tarkistamaan mahtavien metsävara- ja kasvuarvioiden todenperäisyyttäkin. Arvellut suuret puuvara- ja kasvuluvut on luettu tehometsätalouden ansioksi, vaikka ne metsät, jotka sisältävät valtaosan käytössä olevista puuvaroista, ovat syntyneet luontaisesti jopa vuosikymmeniä ennen tehometsätalouden aikakauden alkua. Puustoisten ojitettujen soiden lisäkasvu on

ainoa selvästi tehometsätalouden ansioksi luettava asia. Tosin ojitusalueiden syvenevät puustovauriot näyttävät kiihtyvää vauhtia syöväen tämänkin lisäyksen. Ennen viimeisimpiä parin viime vuoden aikana valmistuneita uusimpia metsänkäsittelyohjeita kaavamainen yksipuolisuus oli metsissä valttia. Lähes viime vuosiin asti on lehtipuita, jopa koivujakin suorastaan vihattu ja vainottu. Havupuutaimikon hyväksymisen edellytyksenä on monessa tapauksessa ollut kaikkien lehtipuiden, koivujenkin, hävittäminen. Metsän uudistamisessa ja kaikessa muussakin metsän käsittelyssä on menty konkreetisesti päin mäntyä. Tuloksena on jopa miljoonia hehtaareja räkämäntyjen heikosti onnistuneita viljelytaimikoita tai ensiharvennusmetsiköitä. Niistä hakattava tavattoman huonolaatuinen puuainees ei tahdo harvennuspuuna kelvata edes sellun raaka-aineeksi. Tehometsätalous on siten saannut omaa puujalkaansa. Ensiharvennusvaiheen räkämänniköitä on jo kasvatettavaksi kelvottomina avohakattu.

Harvennushakkuut on vaadittu tekemään kaavamaisesti alaharvennuksina, vaikka alikasvokset ja vallitut puut olisivat monesti olleet erinomaisen kasvatuskelpoisia. Menettelyllä on aiheutettu suunnattomasti vahinkoa yksityisille metsänomistajille ja koko kansantaloudelle. Tältä osin viittaa vuoden 1991 alkupuolella julkaistuun kirjaani "Päin honkia".

Epämääräinen lakiin kirjoitettu metsän vajaatuottoisuus käsite on vuosikymmenten aikana muuttunut. Laki on kuitenkin koko ajan asiasisällöltään pysynyt samana. Kaukonäköiset ja taloudellista silmää omaavat metsänomistajat ovat joutuneet tehometsätalouden puristukseen halutessaan suosia metsien monimuotoisuutta, runsasta lehtipuusekoitusta ja puuston luonnonmukaista erirakenteisuutta. Käsitusten muutosten myötä yksityismetsälain tulkintarajat ovat vaihdelleet. Niinpä metsänomistajat ovat eri paikkakunnilla ja eri ajankohtina olleet eriarvoisessa asemassa. Metsänomistaja voi tätä nykyä harjoittaa metsässään hieman monimuotoisempaa hoitoa kuin aiemmin sikäli kun hän on näistä mahdollisuuksista tietoinen tai ammattimies niistä kertoo. Nämä muutokset on tehty, vaikka laki on sisällöltään säilynyt entisellään.